

ODGOVORNOST ZA KRŠENJE SUDIJSKE ETIKE U CRNOJ GORI

RAD KOMISIJE ZA ETIČKI
KODEKS SUDIJA
(2011 - 2016)

Kingdom of the Netherlands

Projekat "Monitoring reforme pravosuđa" podržale su
Evropska unija posredstvom Delegacije Evropske unije
u Crnoj Gori i Kraljevina Holandija.

ODGOVORNOST ZA KRŠENJE SUDIJSKE ETIKE U CRNOJ GORI

RAD KOMISIJE ZA ETIČKI KODEKS SUDIJA
(2011 - 2016)

Akcija za ljudska prava

Podgorica
2017.

ODGOVORNOST ZA KRŠENJE SUDIJSKE ETIKE U CRNOJ GORI
RAD KOMISIJE ZA ETIČKI KODEKS SUDIJA
(2011-2016)

Izdavač
Akcija za ljudska prava
Ulica slobode 74/II, 81 000 Podgorica, Crna Gora
Tel/fax: 020/ 232 348, 232 358
hra@t-com.me
www.hraction.org

Za izdavača
Tea Gorjanc Prelević

Uredila
Tea Gorjanc Prelević

Priprema i štampa
Mouse studio

Tiraž
200 kom

Kingdom of the Netherlands

Ovaj dokument je pripremljen uz podršku Evropske unije i Ambasade Kraljevine Holandije. Njegov sadržaj je isključiva odgovornost Akcije za ljudska prava i ni u kom pogledu ne odražava stavove i mišljenja donatora.

Dokument je pripremljen i štampan u okviru projekta „Monitoring reforme pravosuđa“, koji su sproveli Akcija za ljudska prava (HRA) i Centar za monitoring i istraživanje (CeMI), uz finansijsku podršku Evropske unije i Ambasade Kraljevine Holandije.

CIP - Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISBN 978-9940-642-07-5
COBISS.CG-ID 33403408

SADRŽAJ

1. Uvod	5
1.1. Etika sudija u okviru reforme pravosuđa i pregovora o pridruživanju Evropskoj uniji	5
1.2. O kodeksu sudijske etike u Crnoj Gori.....	6
1.3. Sankcije za kršenje Kodeksa	7
2. Komisija za Etički kodeks sudija	9
2.1. Period prije osnivanja Komisije za Etički kodeks sudija.....	9
2.2. Osnivanje i mandat Komisije.....	9
2.3. Sastav i izbor članova Komisije.....	10
2.4. Razrješenje i izuzeće članova Komisije	11
2.5. Nadležnost Komisije.....	11
2.5.2. Podnošenje predloga za utvrđivanje disciplinske odgovornosti ...	12
2.5.3. Izvještaji o radu Komisije	13
2.5.4. Analiza poštovanja Etičkog kodeksa sudija	13
2.5.5. Proizvoljno ograničenje nadležnosti	14
2.6. Odnos Komisije i Sudskog savjeta.....	15
2.7. Odgovornost za kršenje Etičkog kodeksa i disciplinska odgovornost	17
3. Postupak za utvrđivanje povrede Kodeksa	19
3.1. Pokretanje postupka i anonimne prijave.....	19
3.2. Dokazni postupak	20
3.3. Preispitivanje odluke Komisije.....	21
3.4. Odnos postupaka za utvrđivanje kršenja Kodeksa i utvrđivanja disciplinske odgovornosti.....	21
4. Praksa Komisije za Etički kodeks sudija od osnivanja do kraja 2016. godine	24
4.1. Praksa Komisije u 2011. godini	24
4.2. Praksa Komisije u 2012. godini	26
4.3. Praksa Komisije u 2013. godini.....	26
4.4. Praksa Komisije u 2014. godini	29
4.5. Inicijativa po kojoj su Komisija i Sudski savjet neopravdano odbili da postupaju (slučaj Z.P. protiv S.Č.).....	35
4.6. Praksa Komisije u 2015. godini.....	37
4.7. Praksa Komisije u 2016. godini	46
5. Zaključci	56
5.1. Nedostaci u propisima.....	56
5.2. Statistički pregled prakse Komisije.....	57
5.3. Ocjena rada Komisije.....	58
5.4. Ocjena uloge Sudskog savjeta	61

6. Preporuke.....	63
6.1. Predlozi za izmjenu propisa.....	63
6.2. Komisija.....	64
6.3. Sudski savjet.....	64
DODATAK	66
I Tabela s uporednim pregledom disciplinskih prekršaja i načela Kodeksa koji se podudaraju	
II Etički kodeks sudija Crne Gore	

1. Uvod

1.1. Etika sudija u okviru reforme pravosuđa i pregovora o pridruživanju Evropskoj uniji

Sudijska profesija zahtijeva visok stepen stručnosti, ali i spremnost da se poštuju specifični zahtjevi etike. U Crnoj Gori su pravila sudijske etike propisana Etičkim kodeksom sudija. Komisija za Etički kodeks sudija odlučuje o inicijativama za utvrđivanje kršenja tog kodeksa.

Ovaj izvještaj se bavi petogodišnjom praksom Komisije za Etički kodeks sudija, od početka njenog rada 1. oktobra 2011. godine do kraja 2016. godine, u kontekstu reforme pravosuđa u Crnoj Gori i pregovora sa Evropskom unijom o pridruživanju.

Potreba za poštovanjem sudijske etike propisana je Strategijom reforme pravosuđa Crne Gore za period 2014–2018. godine u okviru strateškog cilja Jačanje nezavisnosti, nepristrasnosti i odgovornosti pravosuđa. Predviđena je strateška smjernica jačanja integriteta sudija i državnih tužilaca kroz poštovanje etičkih kodeksa. U okviru jačanja odgovornosti nosilaca pravosudnih funkcija, predviđeno je kontinuirano praćenje objektivnosti i transparentnosti postupaka za utvrđivanje odgovornosti sudija i državnih tužilaca.

U pregovorima Crne Gore o pridruživanju Evropskoj uniji u okviru poglavlja 23 i cilja Jačanje nepristrasnosti pravosuđa, prihvaćena je preporuka EU da se "obezbjedi efikasno praćenje sprovođenja odredbi etičkih kodeksa" (1.2.4). Za potrebe primjene te preporuke, propisano je šest mjera: izmjena etičkih kodeksa sudija i državnih tužilaca u skladu s međunarodnim preporukama (2 mjere); sprovođenje obuka o poštovanju kodeksa; informisanje građana o podnošenju pritužbi protiv sudija i tužilaca zbog kršenja etike, i da komisije za praćenje poštovanja kodeksa podnose godišnje izvještaje Sudskom odnosno Tužilačkom savjetu o primjeni kodeksa, sa analizama poštovanja kodeksa, uz posebni dio o poštovanju pravila o sukobu interesa sudija i tužilaca (1.2.4.4. i 1.2.4.5).

Ovaj izvještaj pokazuje da ove mjere nisu obezbijedile da Komisija za Etički kodeks sudija u posmatranom periodu donosi uvjerljive odluke, tj. da objektivno utvrđuje činjenično stanje i daje obrazloženja koja doprinose tumačenju Etičkog kodeksa sudija.

1.2. O kodeksu sudijske etike u Crnoj Gori

Prvi Kodeks sudijske etike u Crnoj Gori donijelo je Udruženje sudija Republike Crne Gore, nevladina organizacija osnovana 1998. godine. Kodeks je bio kratak dokument od nekoliko načela, koji je važio samo za članove Udruženja sudija, a kojim nije bio propisan mehanizam za praćenje njegove primjene.¹

Na osnovu Zakona o Sudskom savjetu, Sudski savjet je predložio Kodeks sudijske etike koji je usvojila Konferencija sudija 2008. godine.² Zakonom je obezbijedeno da Kodeks važi za sve sudije, a propisan je i mehanizam za praćenje njegove primjene. Ovaj Kodeks je revidiran tri puta, 2012, 2014. i 2015. godine, i promjenjen mu je naziv u Etički kodeks sudija (u nastavku "Kodeks").³

Kodeks sadrži "etička načela i pravila ponašanja kojih se sudije moraju pridržavati radi očuvanja, afirmacije i unaprjeđenja dostojanstva i ugleda sudija i sudstva" (čl. 1).

Proklamovani i razrađeni principi su zakonitost (čl. 2), nezavisnost (čl. 3), nepristrasnost (čl. 4), stručnost, profesionalnost i radna posvećenost (čl. 5), jednakost (čl. 6), integritet (čl. 7), sloboda udruživanja (čl. 8), odnos sa javnošću i medijima (čl. 9), odnos prema kolegama i zaposlenima u sudu (čl. 10). Obuhvaćeni su etički standardi koje uobičajeno sadrže kodeksi sudijske etike, koje predviđaju i Bangalorski principi sudijskog ponašanja⁴, Osnovna načela nezavisnosti sudstva⁵ i Preporuka Komiteta ministara Savjeta Evrope državama članicama sudijama: nezavisnost, djelotvornost i odgovornost.⁶

Kodeks je 2014. godine preciziran, proširen i reorganizovan u odnosu na prethodni i time je odgovoreno na planirane mjere iz akcionih planova za primjenu Strategije reforme pravosuđa i pregovore sa EU u poglavlju 23. Međutim, u praksi se ispostavilo da Kodeks ne obuhvata sve situacije koje mogu da se jave u praksi, i da je zbog toga veoma važno da se on u praksi autoritativno protumači.

Iz Kodeksa su izostavljene odredbe kojima je ranije bilo definisano ponašanje predsjednika suda u odnosu na slučajnu dodjelu predmeta, a koje su nalagale da sprovodi kontrolu službenika i namještenika u postupku ostvarivanja prava stranaka na slučajnog sudiju.⁷ Ove obaveze su uključene u obaveze predsjednika suda prema

1 Indeks reforme pravosuđa u Crnoj Gori, ABA CEELI, 2002, str. 27.

2 Zakon o sudskom savjetu (Sl. list CG 13/2008), čl. 23, tač. 10.

3 Etički kodeks sudija od 2008. i 2012. godine: <http://sudovi.me/podaci/ascg/dokumenta/865.pdf>; Etički kodeks sudija od 22.3.2014, usklađen sa novim zakonom u aprilu 2015. godine: <http://sudovi.me/podaci/vrhs/dokumenta/2491.pdf>.

4 Ovaj dokument je usvojila Pravosudna grupa Ujedinjenih nacija za jačanje integriteta pravosuđa, prema tekstu revidiranom na Okruglom stolu predsjednika vrhovnih sudova u Hagu, 25/26. novembra 2002. godine, dostupno na: <http://www.unrol.org/files/>.

5 Usvojena na sedmom kongresu UN u Milanu 1985.

6 CM/Rec(2010)12, usvojena od strane Komiteta ministara 17. novembra 2010. na 1098. sastanku zamjenika ministara.

7 Član 3 i 4 Etičkog kodeksa ("Službeni list CG", br. 45/2008 i 17/2012) propisivali su: "Predsjednik suda je dužan preduzeti mjere kontrole službenika i namještenika u postupku ostvarivanja prava stranaka na slučajnog sudiju, kako se ne bi dovela u sumnju nezavisnost u postupanju u pojedinim predmetima. Predsjednik suda se mora uzdržati od dodjeljivanja predmeta u rad sudijama protivno članu 90

Poslovniku o radu sudova, dok je Zakonom o Sudskom savjetu i sudijama iz 2015. propisano da predsjednik suda može biti razriješen dužnosti ako ne poštuje princip slučajne dodjele predmeta (čl. 126, tač. 6).

Kako je Etički kodeks sudija usvojen prije Zakona o Sudskom savjetu i sudijama iz 2015. godine, oni nisu bili usklađeni u jednom dijelu u kome Kodeks upućuje na odredbe zakona u vezi disciplinskih prekršaja koje su u međuvremenu prestale da važe, ali je ovaj nedostatak otklonjen izmjenom Kodeksa u aprilu 2015.⁸

1.3. Sankcije za kršenje Kodeksa

Kodeks ne propisuje sankcije, već da će se u personalni list sudije upisivati utvrđena kršenja Kodeksa (čl. 12). Međutim, zakonom propisana sadržina evidencije koju o sudijama vodi Sudski savjet, a što je "personalni list", ne uključuje utvrđena kršenja Kodeksa, već samo podatke "o disciplinskoj odgovornosti i razrješenju".⁹

Preporuka: Sadržaj evidencije iz čl. 130 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama dopuniti tako da uključi i utvrđena kršenja Kodeksa.

Zakonom i Pravilima o ocjenjivanju sudija je propisano da će se prilikom ocjenjivanja rada sudija za potrebe napredovanja u karijeri, u okviru kriterijuma "opšte sposobnosti za vršenje sudijske funkcije" i podkriterijuma "vještina komunikacije", uzeti u obzir kršenja *samo jednog* dijela Kodeksa koji se odnosi na "odnos sudije prema strankama, kolegama i zaposlenima u sudu".¹⁰ Druga kršenja Kodeksa, koja Komisija eventualno ustanovi, ne bi se mogla uzimati u obzir prilikom napredovanja. Primjera radi, takva su kršenja načela 3 Nezavisnost¹¹, načela 4 Nepristrasnost¹², itd. Pretpostavljamo da se radi o propustu u formulaciji i Zakona i Pravila o ocjenjivanju, pa predlažemo njihovu izmjenu i dopunu.

i članu 92 Zakona o sudovima kako se ne bi stvorila sumnja u nezavisnost postupanja u pojedinim predmetima."

8 Revidirani tekst je dostupan na: <http://sudovi.me/podaci/vrhs/dokumenta/2491.pdf>.

9 Zakon o Sudskom savjetu i sudijama, čl. 130 (Sadržina evidencije).

10 Čl. 89 i 91 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama, *op. cit.*, čl. 20, st. 2, 3 i 4 Pravila o ocjenjivanju sudija i predsjednika sudova, Sudski savjet, 9.12.2015.

11 "Sudija je dužan da se uzdrži od svakog postupka koji može da izazove sumnju u njegovu nezavisnost u odnosu prema institucijama ili pojedincima iz izvršne ili zakonodavne vlasti. Sudija je dužan da se uzdrži od svakog postupka koji može da izazove sumnju u njegovu apolitičnost".

12 "Sudija će svojim ponašanjem u sudu i *van suda* nastojati da održava i jača povjerenje javnosti u ličnu i institucionalnu nepristrasnost... Sudija je dužan da se uzdrži od bilo koje političke aktivnosti ili učestvovanja na političkim skupovima i manifestacijama u organizaciji političkih partija, koja može ugroziti utisak njegove/njene nepristrasnosti. Sudija neće pomagati rad političkih partija davanjem novčanih priloga. Sudija neće biti član niti će učestvovati u aktivnostima tajnih udruženja ili udruženja koja ne obezbjeđuju punu transparentnost svog rada".

Preporuka: Preciziranjem čl. 89 i 91 Zakona o Sudskom savjetu i sudovima, kao i čl. 20 Pravila o ocjenjivanju obezbijediti da se prilikom napredovanja sudije uzimaju u obzir sva kršenja Kodeksa.

Drugo pitanje u vezi sankcija tiče se nejasne razlike između disciplinskih prekršaja, koji povlače ozbiljne sankcije uključujući zabranu napredovanja i razrješenje, i kršenja Kodeksa, koja samo posredno utiču na napredovanje. O ovome se detaljnije govori u poglavlju 2.4.

2. Komisija za Etički kodeks sudija

2.1. Period prije osnivanja Komisije za Etički kodeks sudija

Od donošenja Kodeksa sudijske etike 26. jula 2008. godine pa do osnivanja Komisije za Etički kodeks sudija 1. oktobra 2011,¹³ Sudski savjet je bio nadležan da utvrđuje povrede Kodeksa.¹⁴ Za sve to vrijeme, preko tri godine, Sudski savjet ni jednom nije utvrđivao da li je neki sudija prekršio Kodeks. Naime, Savjetu u tom periodu nije bila podnijeta ni jedna pritužba o kršenju Kodeksa, niti se Savjet bavio kršenjem Kodeksa prilikom razmatranja disciplinske odgovornosti sudija.¹⁵

2.2. Osnivanje i mandat Komisije

Komisija za Etički kodeks sudija (u nastavku "Komisija"), specijalizovano tijelo za praćenje primjene pravila sudijske etike, osnovana je 1. oktobra 2011. godine na osnovu Zakona o Sudskom savjetu.¹⁶ Mandat Komisije traje četiri godine.¹⁷ U 2016. i 2017. godini bio je u toku drugi mandat Komisije koji traje do septembra 2018. godine. Mandat prve Komisije je bio skraćen zbog promjena Ustava i zakona i izbora novog sastava Sudskog savjeta po novim pravilima.

¹³ Na osnovu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Sudskom savjetu ("Službeni list CG", br. 39/2011), čl. 2.

¹⁴ Ustav iz 2007. godine je propisivao da Savjet razmatra predstave i pritužbe na rad suda i zauzima stavove o njima („Službeni list CG“, br. 1/07), čl. 128, st. 1, tač. 4, a Kodeks sudijske etike da Savjet razmatra pritužbe i utvrđuje povrede Kodeksa ("Službeni list CG", br. 45/2008), član 14, st. 5. Zakon o Sudskom savjetu nije konkretizovao ovu nadležnost, već se ograničio na to da Savjet "kontrolise" rad sudija i sudova. Poslovnik o radu Savjeta je predviđao da svako može podnijeti pritužbu na rad sudije Sudskom savjetu ("Službeni list CG", br. 35/2008, 38/2008 i 6/2009), čl. 41-44. Zakonom je bilo propisano i da Savjet utvrđuje predlog Etičkog kodeksa koji donosi konferencija sudija i odlučuje o disciplinskoj odgovornosti sudija (čl. 23, st.1, tač. 2 i 10).

¹⁵ Analiza rada Sudskog savjeta 2008 – 2012, str. 69 – 80 i str. 97, Akcija za ljudska prava, Podgorica 2012. (<http://www.hracion.org/wp-content/uploads/Analiza-SS-okt2012.pdf>).

¹⁶ Zakon o Sudskom savjetu, ("Službeni list CG", br. 39/2011), čl. 12; Zakon o Sudskom savjetu i sudijama ("Sl. list CG", br. 11/2015), čl. 9 i 11. Komisija se pominje i u Etičkom kodeksu sudija, 2014, čl. 11 i 12.

¹⁷ Član 11, st. 2 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama ("Sl. list CG", br. 11/2015). Četvorogodišnji mandat Komisije je bio propisan i Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o Sudskom savjetu iz 2011. godine (čl. 3).

2.3. Sastav i izbor članova Komisije

Zakon o Sudskom savjetu i sudijama propisuje da Komisija ima predsjednika i dva člana.¹⁸

Predsjednika Komisije bira Konferencija sudija¹⁹ iz reda članova Sudskog savjeta koji nisu iz reda sudija.²⁰ Neprecizna zakonska formulacija "koji nisu iz reda sudija" dozvoljava da predsjednik Komisije bude i ministar pravde, iako to ne bi bilo primjereno miješanje izvršne vlasti u sudsku vlast.²¹ Dosadašnja dva predsjednika Komisije bili su članovi Sudskog savjeta iz reda uglednih pravnika.

Od dva preostala člana Komisije, jednog bira proširena sjednica Vrhovnog suda iz reda sudija, a drugi član je, uvijek, predsjednik Udruženja sudija Crne Gore.²² Zakonodavac očigledno nije pretpostavio da bi se u Crnoj Gori moglo desiti da se registruje još neko udruženje sudija ili da predsjednik Udruženja sudija može biti i razrješen članstva u Komisiji zbog neprofesionalnog obavljanja te dužnosti.

Za predsjednika prve Komisije 2011. godine je izabran Neven Gošović,²³ a članice Komisije su postale Dušanka Radović, sudija Vrhovnog suda, koju je izabrala proširena sjednica Vrhovnog suda i Hasnija Simonović, predsjednica Udruženja sudija Crne Gore.

Posle usvajanja novog Kodeksa 2014. godine i konstituisanja novog Sudskog savjeta posle izmjena Ustava, za predsjednika Komisije na Konferenciji sudija 6. septembra 2014. izabran je Dobrica Šljivančanin,²⁴ dok su dvije članice Komisije ostale iste. Predsjednica Udruženja sudija Crne Gore, Hasnija Simonović, u međuvremenu je

¹⁸ Zakon o Sudskom savjetu i sudijama ("Sl. list CG", br. 11/2015), čl. 11, st. 1.

¹⁹ Konferenciju sudija čine sve sudije i predsjednici sudova (Zakon o Sudskom savjetu i sudijama), op.cit, čl. 9, st. 2.

²⁰ Zakon o Sudskom savjetu i sudijama ("Sl. list CG", br. 11/2015), čl. 11, st. 1.

²¹ Ustavom Crne Gore je zabranjeno da ministar bude predsjednik Sudskog savjeta (čl. 127, st. 4) i da glasa u postupcima utvrđivanja disciplinske odgovornosti sudija (čl. 128, st. 3).

²² Zakon o Sudskom savjetu i sudijama ("Sl. list CG", br. 11/2015), čl. 11, st. 1.

²³ Neven Gošović je poznat javnosti po višegodišnjem političkom angažmanu koji datira od 1998. godine. U dva saziva je bio odbornik u Skupštini Glavnog grada (1998 – 2000), a obavljao je i funkciju pomoćnika saveznog ministra pravde (2001-2003), kao i funkcije potpredsjednika i člana Glavnog odbora Socijalističke narodne partije Crne Gore i Izvršnog odbora Glavnog odbora ove partije. Funkciju člana Sudskog savjeta i predsjednika Komisije za Etički kodeks sudija je obavljao od 2011-2014. Sada je poslanik Demokratske Crne Gore u Skupštini Crne Gore i član je dva skupštinska odbora, Zakonodavnog i Ustavnog.

²⁴ Dobrica Šljivančanin je do izbora za člana Sudskog savjeta bio istaknuti političar. On je od 2005-2009. godine obavljao funkciju odbornika i predsjednika Skupštine Opštine Žabljak i predsjednika Opštine Žabljak. Funkciju poslanika u Skupštini Crne Gore je obavljao od 2009-2012. godine kao član Socijalističke narodne partije (SNP) Crne Gore. Bio je i član Glavnog odbora SNP-a i predsjednik Opštinskog odbora SNP Žabljak. Član je Sudskog savjeta od jula 2014. godine. Funkciju predsjednika Komisije za Etički kodeks sudija obavlja od 2015. godine. Javnosti je poznat i po krivičnom postupku koji je protiv njega i drugih opštinskih funkcionera Opštine Žabljak 2009. godine pokrenulo Vrhovno državno tužilaštvo – Odjeljenje za suzbijanje organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina, zbog krivičnog djela u vezi sa dodjelom građevinskih parcela za izgradnju porodičnih stambenih objekata na Žabljaku. Ovaj postupak je okončan tako što je zamjenik specijalnog tužioca, Milisav Veličković, odustao od krivičnog gonjenja. *Vijesti* su objavile da taj postupak još nije bio obustavljen u vrijeme kada se Šljivančanin prijavio na konkurs za člana Sudskog savjeta i priložio dokaz da se protiv njega ne vodi krivični postupak („Poslanici danas glasaju za Vrhovnog tužioca i Sudski savjet“, *Vijesti*, 26.3.2014).

izabrana i za sudiju Vrhovnog suda²⁵ i ponovo za predsjednicu Udruženja sudija Crne Gore, koje je i dalje jedino profesionalno udruženje sudija u državi.

Dakle, dvije članice Komisije počev od njenog osnivanja su iste osobe, veoma iskusne sudije, dok je treći član, predsjednik Komisije do septembra 2014. bio Neven Gošović, pravnik i poslanik u Skupštini Crne Gore, a od tada i danas je Dobrica Šljivančanin, pravnik, s iskustvom sudije za prekršaje, odbornika i poslanika.

Nacrt ovog izvještaja je dostavljen na komentar članovima Komisije, koji su zaključili da neće dostavljati primjedbe na njegov sadržaj, jer autor "nema zakonska ovlaštenja komentarisanja obrazloženja donijetih odluka koje su konačne i pravosnažne. Zaključeno je da je autor analize dao sebi ovlaštenja koja pozitivni propisi ne poznaju".²⁶

2.4 Razrješenje i izuzeće članova Komisije

Propušteno je da se propišu uslovi i postupak razrješenja članova Komisije. Jedino bi zbog nesavjesnog i neprofesionalnog vršenja dužnosti mogao biti razriješen predsjednik Komisije, kao član Sudskog savjeta, kome bi onda tako prestalo i članstvo u Komisiji.²⁷

Nije propisano ni izuzeće članova Komisije, ni ko bi ih mijenjao u takvoj situaciji.

Preporuka: Propisati razloge za razrješenje i postupak razrješenja svih članova Komisije, razloge za njihovo izuzeće, postupak izuzeća i izbor njihove zamjene u takvoj situaciji.

²⁵ Su.br. 01-747/15 od 10.02.2015. <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/2391.pdf>.

²⁶ Sudski savjet, Bilješke saradnogsastanka, održanog 28.03.2017, 01-2158/17, od 29.3.2017.

²⁷ Čl. 20. st. 1 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama, *op.cit.*, propisuje: "Član 20 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama, *op. cit.*, propisuje da se član Sudskog savjeta razrješava dužnosti ako: 1) vrši svoju dužnost nesavjesno i neprofesionalno;...", a stav 2: "Nesavjesnim i neprofesionalnim vršenjem dužnosti iz stava 1 tačka 1 ovog člana, smatra se postupanje člana Sudskog savjeta koje je suprotno zakonom propisanim ovlaštenjima, kao i neispunjavanje zakonom propisanih obaveza."

2.5. Nadležnost Komisije

2.5.1. Postupanje po inicijativama za utvrđivanje kršenja Kodeksa

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o Sudskom savjetu iz 2011. godine, kojim je propisano osnivanje Komisije za praćenje primjene Etičkog kodeksa sudija, nije precizirana njena nadležnost, već je navedeno da će se poslovníkom bliže urediti njen rad i odlučivanje.²⁸ Poslovníkom je onda propisano da Komisija postupa po pritužbama, daje mišljenje da li je određeno postupanje sudije u skladu s Kodeksom i prati primjenu Kodeksa.²⁹ U praksi je Komisija postupala samo na osnovu pritužbi i nije pratila primjenu Kodeksa na drugi način.

Zakonom o Sudskom savjetu i sudijama iz 2015. godine propisano je da se “svako može obratiti Komisiji radi davanja mišljenja da li je određeno ponašanje sudija u skladu sa Etičkim kodeksom sudija,”³⁰ čime je potvrđeno da Komisiji neko mora da se obrati da bi ona zauzela stav o kršenju Kodeksa, tj. da primjenu Kodeksa može da prati samo na osnovu podnijetih pritužbi.

2.5.2. Podnošenje predloga za utvrđivanje disciplinske odgovornosti

Zakonom je propisano da pored predsjednika suda, predsjednika Višeg suda i predsjednika Vrhovnog suda, i Komisija može da podnese predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudije ako uvidi da postoji osnovana sumnja da je sudija izvršio disciplinski prekršaj.³¹ Kodeksom je propisano da ako Komisija u postupku odlučivanja o povredi Kodeksa ocijeni da u radnjama sudije postoje elementi disciplinskog prekršaja kojim se vrijeđa ugled sudijske funkcije, prekida postupak za utvrđivanje povrede Kodeksa i podnosi predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudije nadležnom organu.³² Prethodno je rečeno da bi ovu odredbu trebalo precizirati brisanjem reference na prekršaj kojim se vrijeđa ugled sudijske funkcije, jer takav prekršaj ne poznaje novi Zakon iz 2015. godine (vidi 1.2).

Komisija ni jednom nije podnijela predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudije, iako je za to bilo osnova (vidi u poglavlju 4: treći slučaj u 2013. godini³³, slučaj opisan u poglavlju 4.5. iz 2014. godine i drugi po redu slučaj u 2015. godini³⁴).

28 Čl. 3 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Sudskom savjetu (*Sl. list CG*, br. 39/2011).

29 Poslovník Komisije od 29.12.2011, čl. 4.

30 Čl. 11, st. 3 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama (*Sl. list CG*, br. 11/2015).

31 Čl. 34 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Sudskom savjetu (*Sl. list CG*, br. 39/2011), i čl. 110, st. 1 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama (*Sl. list CG*, br. 11/2015).

32 Član 12, st. 7, Etički kodeks sudija, 2014.

33 Su.EK.br.3/13 od 08.08.2013. godine.

34 Su.Ek.br.2/15, <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/2026.pdf>.

Disciplinski prekršaji i etička načela se u izvjesnoj mjeri podudaraju, što doprinosi tome da skoro polovina disciplinskih prekršaja može da se tumači i kao kršenje Kodeksa. O ovome detaljnije u poglavljima 2.3 i 2.4.

2.5.3. Izvještaji o radu Komisije

Zakonom i Poslovníkom Komisije je propisano da Komisija podnosi godišnji izvještaj o radu Sudskom savjetu.³⁵ Mjera iz Akcionog plana za pregovaranje sa EU u poglavlju 23 odnosi se na obavezu Komisije da podnosi godišnji izvještaj o poštovanju Kodeksa Sudskom savjetu (1.2.4.4).

Komisija je od osnivanja 2011. godine svake godine podnosila izvještaje Sudskom savjetu, osim 2012. godine, kada joj nije bila podnijeta ni jedna inicijativa. Svi ovi izvještaji su dostupni na sajtu Sudskog savjeta, u dijelu posvećenom Komisiji.³⁶

Godišnji izvještaji Komisije su svedeni na sažeto prepričavanje postupanja po pritužbama (inicijativama) i u njima nema drugih zaključaka. Navode se imena svih podnosilaca inicijative i svih sudija protiv kojih su podnijete, osim u izvještajima iz 2014. i 2016. godine, u kojima su navedeni inicijali.

U izvještajima za 2014, 2015. i 2016. godinu je istaknuto i da je Komisija sve odluke donijela jednoglasno.

2.5.4. Analiza poštovanja Etičkog kodeksa sudija

Na osnovu obaveze iz Akcionog plana za poglavlje 23 (1.2.4.5) i Akcionog plana za sprovođenje Strategije za reformu pravosuđa 2014-2018 (1233b) "raditi godišnju analizu poštovanja etičkih kodeksa sa posebnim dijelom o poštovanju pravila o sukobu interesa od strane sudija, odnosno državnih tužilaca", Komisija je izradila Analizu poštovanja Etičkog kodeksa 21. oktobra 2015. godine (u nastavku "Analiza").³⁷ Takva analiza iz nepoznatih razloga nije rađena u 2016. godini.

Iako je trebalo sačiniti godišnju analizu, Analiza za 2015. godinu se odnosi na 11 odluka koje je Komisija donijela do oktobra te godine, a Komisija je do kraja godine donijela još četiri odluke. **Analiza nije sadržala poseban dio o poštovanju pravila o sukobu interesa od strane sudija**, iako je pomenutom mjerom iz Akcionog plana za poglavlje 23 bilo propisano da je to trebalo da sadrži.

35 Zakon o Sudskom savjetu (izmjene iz 2011), čl. 8a; Zakon o Sudskom savjetu i sudijama, čl. 11. Prvi Poslovnik Komisije je usvojen 29.12.2011, promjenjen je 7.5.2013. i 30.09.2014.

36 <http://sudovi.me/sscg/komisija-za-eticki-kodeks/>.

37 Akcija za ljudska prava je ostvarila pristup ovoj analizi putem zahtjeva za slobodan pristup informacijama, rješenjem Sudskog savjeta br. 10-941/16 od 25.02.2016. Analiza nije objavljena na sajtu Sudskog savjeta i podstranici Komisije.

Analiza obuhvata tri pasusa teksta na manje od jedne stranice. Pored nabranja oznaka 11 inicijativa za utvrđivanje povrede Kodeksa i informacije da nijedna nije usvojena, tj. da nije utvrđeno kršenje Kodeksa ni u jednom slučaju, objavljen je sledeći zaključak:

Inicijative se uglavnom odnose na nezadovoljstvo stranaka dokazima izvedenim u postupku ili odlukama donijetim u sporovima, a koji razlozi ne mogu biti osnov za postupanje Komisije za Etički kodeks sudija, budući da je zakonodavac pozitivnim propisima predvidio mogućnost vođenja postupaka po pravnim ljevovima, koji postupci podrazumijevaju preispitivanje sudskih odluka i izvođenja novih dokaza u istima.

Dakle, Komisija je u Analizi utvrdila da su podnosioci inicijativa *uglavnom* podnosili pritužbe za koje Komisija nije bila nadležna. Iako bi na osnovu tog zaključka logično slijedilo da se Komisija *uglavnom* i proglašavala nenadležnom da postupa po inicijativama, Komisija se u stvari proglasila nenadležnom samo u odnosu na dvije inicijative³⁸ (ili 18%) od ukupno jedanaest o kojima je odlučila i na koje se odnosi citirani zaključak.

Neutemeljen je i dio zaključka u kome se tvrdi da se pomenutih 11 inicijativa iz 2015. godine "uglavnom odnose na nezadovoljstvo stranaka dokazima izvedenim u postupku ili odlukama donijetim u sporovima, a koji razlozi ne mogu biti osnov za postupanje Komisije..." Kao što se može vidjeti iz samih odluka i njihovog pregleda u poglavlju 4.5, jasno je da je motiv za podnošenje nekih inicijativa zaista "nezadovoljstvo odlukama donijetim u sporovima", ali **ono što je važno je da su se u gotovo svim tim slučajevima javila relevantna pitanja za tumačenje Kodeksa, koja Komisija nažalost nije tretirala u okviru obrazloženja svojih odluka da u konkretnim slučajevima Kodeks nije prekršen.** Neka od tih pitanja koja su važna za razumijevanje sudijske etike, a koja su ostala bez odgovora su, primjera radi:

- da li se od sudije koji poštuje Kodeks očekuje da svakoj stranci kaže "dobar dan" i "doviđenja";
- da li objektivan osnov za sumnju u nepristrasno postupanje sudije može da predstavlja činjenica da je bračni drug sudije advokat koji dijeli kancelariju s advokatom koji ima lični interes u sporu u kome ona sudi;
- da li je neophodno insistirati na tome da i starije osobe stoje prilikom davanja iskaza u svojstvu parnične stranke;
- da li je i koliko opravdano izaći u susret i sačekati advokata koji je javio da se nalazi na suđenju u istom sudu prije nego se zaključi ročište i tužba proglašena povučenom, itd.

Navedeni su primjeri samo nekih relevantnih pitanja za tumačenje Kodeksa koja su postavljena u inicijativama 2015. godine, a na koja Komisija nije odgovorila, dok je znatno veći ukupan broj neriješenih pitanja iz inicijativa koje su u poslednjih pet godina podnijete Komisiji.

2.5.5. Proizvoljno ograničenje nadležnosti

Sudski savjet je postupajući po pritužbi zbog kršenja Kodeksa i disciplinske odgovornosti protiv sudija, od kojih je jedna bila članica Komisije za Etički kodeks (slučaj opisan u poglavlju 4.6), **proizvoljno zauzeo stav da nije nadležan da utvrđuje kršenje Kodeksa ili disciplinski prekršaj u postupcima koji su pravosnažno okončani.**³⁹

Ovakav stav nije utemeljen ni u jednom propisu u Crnoj Gori, ni međunarodnom standardu. U ovom slučaju Savjet je nezakonito odbio nadležnost uzimajući u zaštitu sudije koje su pristrasno postupale na štetu strane državljanke koja je bila žrtva zlostavljanja u aferi u kojoj su pominjani istaknuti predstavnici vlasti. **Ovakvo postupanje bi trebalo da predstavlja osnov za razrješenje zbog nesavjesnog i neprofesionalnog rada članova Savjeta.**⁴⁰

Iako načelo iz čl. 2 Kodeksa "Zakonitost" govori o dužnosti sudije da sude zakonito, Komisija u sedam odluka nije obrazložila zašto se oglašavala nenadležnom da cijeni zakonitost rada sudija (npr. odluka Ek. br. 2/2013).⁴¹

U pet odluka 2016. godine, Komisija se bez obrazloženja proglašavala nenadležnom, pozivajući se samo na član 11 Kodeksa⁴², koji sam po sebi ne objašnjava zbog čega Komisija ne bi trebalo da bude nadležna u konkretnom slučaju (detaljnije vidi 4.8).

2.6. Odnos Komisije i Sudskog savjeta

Komisija Sudskom savjetu ("Savjetu") podnosi godišnje izvještaje o radu,⁴³ predsjednik Komisije je član Savjeta, Komisija djeluje pri Savjetu, sekretarijat Savjeta za nju obavlja administrativno-tehničke poslove, a na internet stranici Savjeta se objavljuju podaci o njenom radu.⁴⁴

Na internet stranici Savjeta su objavljeni i Kodeks sudijske etike, Poslovnik o radu

39 Odgovor predsjednika Sudskog savjeta prof. dr Mladena Vukčevića izvršnoj direktorici Akcije za ljudska prava 23.04.2015, Sudski savjet br. 08-1055-3/15.

40 Član 20 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama, *op. cit.*, propisuje da se član Sudskog savjeta razrješava dužnosti ako 1) vrši svoju dužnost nesavjesno i neprofesionalno; ... Nesavjesnim i neprofesionalnim vršenjem dužnosti iz stava 1 tačka 1 ovog člana, smatra se postupanje člana Sudskog savjeta koje je suprotno zakonom propisanim ovlašćenjima, kao i neispunjavanje zakonom propisanih obaveza.

41 Su.Ek. br. 2/2013 od 28.06. 2013: <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/2178.pdf>.

42 Član 11 Etičkog kodeksa sudija glasi:

"Sudije su dužne poštovati Kodeks. Sudija ima pravo i dužnost da ukaže nadležnim organima na ponašanje sudije koje je u suprotnosti sa ovim Kodeksom.

Postojanje povrede Kodeksa utvrđuje Komisija za Etički kodeks sudija (u daljem tekstu Komisija).

Postupak za utvrđivanje povrede Kodeksa može inicirati svako lice."

43 Član 11, st. 4 Zakon o Sudskom savjetu i sudijama ("Sl. list CG"; br. 11/2015).

44 <http://sudovi.me/sscg/komisija-za-eticki-kodeks/>.

Komisije, svi godišnji izvještaji o radu Komisije, zaključno sa izvještajem za 2016. godinu, kao i sve odluke koje je Komisija donijela.

Međutim, ni u februaru 2017. godine na internet stranici Savjeta ili stranici www.sudovi.me nije bilo informacije o tome na koji način i kome, na koju adresu, građani mogu prijaviti kršenja Etičkog kodeksa sudija. Za razliku od toga, vidljivo uputstvo za prijavu kršenja Kodeksa tužilačke etike istaknuto je na stranici državnog tužilaštva Crne Gore.⁴⁵ Akcionim planom za poglavlje 23 propisano je da se na web stranice Sudskog savjeta i Tužilačkog savjeta postavi obavještenje kako se građani mogu obratiti Komisiji za praćenje etičkog kodeksa (mjera 1.2.4.6).

Preporuka: Istaći na vidnom mjestu na stranici www.sudovi.me uputstvo za podnošenje inicijativa za utvrđivanje povreda Kodeksa Komisiji.

Ako se u postupku po inicijativi za utvrđivanje kršenja Kodeksa ustanovi da se radi o disciplinskom prekršaju, Komisija treba da uputi predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti.⁴⁶ I Sudski savjet prosleđuje pritužbu Komisiji, kada procijeni da se radi o kršenju Kodeksa.⁴⁷ **Komisija nijednom nije uputila predlog Savjetu za utvrđivanje disciplinske odgovornosti, dok Savjet jeste u nekoliko navrata prosleđivao pritužbe Komisiji.**

Kodeksom je propisano da protiv odluke Komisije kojom je utvrđena povreda Kodeksa, sudija ima pravo žalbe Sudskom savjetu.⁴⁸ Nije propisano da to pravo ima podnosilac inicijative koji je nezadovoljan odlukom Komisije. Međutim, može se smatrati da je Sudski savjet ovlašćen da prima i prigovore podnosilaca inicijative protiv odluka Komisije na osnovu opšteg ovlašćenja da prima pritužbe građana na rad sudija. Ovakvo tumačenje je opravdano potrebom da postoji korektiv za rad Komisije ne samo za slučaj da ona utvrdi da je sudija prekršio Kodeks, već i onda ako odbije da postupi u skladu sa svojom nadležnosti ili tu nadležnost ne sprovodi na utemeljen i objektivan način koji uliva povjerenje. Štaviše, **uloga Sudskog savjeta da koriguje propuste u sistemu utvrđivanja odgovornosti u skladu je sa njegovom zakonskom obavezom da obezbjeđuje odgovornost i profesionalnost sudova i sudija.**⁴⁹ U praksi nije zabilježeno da su se podnosioci inicijative obraćali Sudskom savjetu posle odluka Komisije, ali ni Sudski savjet nije pokazao spremnost da bude takav korektiv u skandaloznom primjeru sudijske pristrasnosti koji je predstavljen u poglavlju 4.6.

45 Na internet stranici Vrhovnog državnog tužilaštva je jasno navedeno da građani mogu prijaviti kršenja Kodeksa tužilačke etike VDT-u i kako (putem pošte, na adresu VDT-a, kao i putem tel./fax/e-mail VDT-a): <http://www.tuzilastvoscg.me/index.php/kodeks-tuzilacke-etike>. Takve informacije nisu dostupne na sajtu www.sudovi.me, pa ni na posebnoj stranici Sudskog savjeta.

46 Zakon o Sudskom savjetu i sudijama čl. 110, st. 1 i Etički kodeks sudija čl. 12, st. 6.

47 Član 11, st. 3 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama kaže da se svako može obratiti Komisiji za mišljenje da li je određeno postupanje sudije u skladu sa Etičkim kodeksom sudija. Za primjer da Sudski savjet prosleđuje pritužbu Komisiji vidi Ek.br. 3/2014 (<http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/1406.pdf>).

48 Član 12, stav 4 Etičkog kodeksa sudija, 2014.

49 Član 4 i drugi Zakona o Sudskom savjetu i sudijama, *op. cit.*

Preporuka: Propisati izričito pravo na žalbu protiv odluke Komisije Sudskom savjetu za sve podnosiocice inicijativa zbog kršenja Kodeksa, a Sudskom savjetu omogućiti da podnese i predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudije. Obezbijediti sastav Sudskog savjeta koji je spreman da postupa objektivno i nepristrasno i u tom cilju uključiti predstavnike udruženja građana u sastav Sudskog savjeta.

2.7. Odgovornost za kršenje Etičkog kodeksa i disciplinska odgovornost

Etička načela, propisana Kodeksom, podudaraju se sa disciplinskim prekršajima, koji su propisani zakonom⁵⁰. Čak devet prekršaja se preklapaju sa odredbama Kodeksa, tako da je neizvjesno na osnovu čega će biti procijenjeno u takvim slučajevima da li se radi o kršenju Kodeksa ili o disciplinskom prekršaju⁵¹. U dodatku izvještaja je tabela u kojoj su upoređene formulacije tih prekršaja sa odredbama Kodeksa. **Ovakva situacija stvara pravnu nesigurnost za sudije, posebno ako se ima u vidu da disciplinski prekršaji uključuju ozbiljne sankcije, za razliku od kršenja Kodeksa.**

Akcionim planom za poglavlje 23, u okviru Odgovornosti pravosuđa, za primjenu preporuke "Preispitati pravila disciplinskog postupka i njihovo sprovođenje i izvršiti izmjene gdje je to neophodno" (1.3.1) predviđeno je da će se obezbijediti "razlikovanje između lakših, težih i najtežih osnova za disciplinsku odgovornost". To razlikovanje je obezbijedeno Zakonom o Sudskom savjetu i sudijama u odnosu na disciplinske prekršaje, ali nije precizirano razgraničenje između odredbi Kodeksa i disciplinskih prekršaja, iako se i kršenje Kodeksa tiče odgovornosti sudija.

Sudski savjet je u decembru 2015. godine usvojio Pravila za ocjenjivanje sudija i predsjednika sudova, kojima je propisano da će se utvrđivanje povreda Kodeksa *kojima je definisan odnos sudije prema strankama, kolegama i zaposlenima*⁵² cijeniti tako što će jedna povreda Kodeksa značiti da sudija umjesto ocjene odličan dobije ocjenu "dobar", dvije povrede ocjenu "zadovoljava", a tek više od dvije "nezadovoljava".⁵³

50 Misli se na član 108 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama, *op.cit.*

51 Radi se o prekršajima iz člana 108, stava 2, tač. 1 i 5 i stava 3 (teži prekršaji), tač. 1, 7, 8, 9, 10, 11 i 13.

52 Član 10 Kodeksa, Odnos prema kolegama i zaposlenim u sudu, glasi: "Sudija je dužan održavati i razvijati dobre kolegijalne odnose i stručnu saradnju sa kolegama; Sudija je dužan pomagati sudijskim saradnicima i pripravniciima u njihovom stručnom obučavanju i usavršavanju. Sudija je dužan kod sudijskih saradnika i pripravnika razvijati nivo ponašanja u skladu sa ovim Kodeksom; Sudija je dužan korektno se odnositi prema svim zaposlenim u sudu."

53 Član 20, st. 2, 3, 4 Pravila za ocjenjivanje sudija i predsjednika sudova: "Ako su usvojene tri pritužbe na odnos sudije prema strankama, kolegama i zaposlenim utvrđena kao osnovana ili je utvrđena jedna povreda Etičkog kodeksa kojim je definisan odnos sudije prema strankama, kolegama i zaposlenim sudija dobija ocjenu - dobar; Ako je usvojeno pet pritužbi na odnos sudije prema strankama, kolegama i zaposlenim utvrđene kao osnovane ili su u dva navrata utvrđene povrede Etičkog kodeksa kojim je definisan odnos sudije prema strankama, kolegama i zaposlenim sudija dobija ocjenu - zadovoljava;

Ovakvo ocjenjivanje je problematično jer se ne vodi računa o težini povrede Etičkog kodeksa u svakom konkretnom slučaju.

Pored toga, Pravila za ocjenjivanje iz nepoznatih razloga prave drastičnu razliku između kršenja Kodeksa koje utvrdi Komisija i pritužbi koje po istom osnovu - "odnosu sudije prema strankama, kolegama i zaposlenima" - usvoji Sudski savjet⁵⁴. Naime, čak tri usvojene pritužbe Savjeta zbog odnosa sudije prema strankama, kolegama i zaposlenim, dovode do iste posljedice – ocjene "dobar" - kao jedno utvrđeno kršenje Kodeksa iz istog razloga od strane Komisije; pet usvojenih pritužbi od strane Savjeta vrijede kao dva kršenja Kodeksa koja utvrdi Komisija itd. **Nejasno je zašto bi jedno mišljenje (tročlane) Komisije da je došlo do kršenja Kodeksa vrijedilo kao čak tri usvojene pritužbe (desetočlanog) Sudskog savjeta po istom osnovu?**

S druge strane, ni jednim propisom nije precizirano što bi mogao biti osnov za pritužbu na postupanje sudije, po kojoj bi bio nadležan da postupa Sudski savjet van disciplinskog postupka, odnosno postupka za utvrđivanje kršenja Kodeksa od strane Komisije. Pritužbe na postupanje sudije može podnijeti svako Sudskom savjetu na osnovu Ustava, zakona i Poslovnika o radu Sudskog savjeta.⁵⁵ Venecijanska komisija je kritikovala to što ni Ustavom ni zakonom nije precizirano šta može biti predmet ovih pritužbi.⁵⁶ Prema Godišnjim izvještajima o radu Sudskog savjeta, pritužbe se najčešće odnosile "na nezadovoljstvo stranaka odlukama sudova, dok se manji dio odnosio na neažurno postupanje"⁵⁷.

Preporuka: Jasno razgraničiti sve disciplinske prekršaje od kršenja Kodeksa. Pravila za ocjenjivanje sudija izmijeniti tako što će se prilikom ocjenjivanja voditi računa o težini kršenja Kodeksa, i ukinuti razlikovanje u vrednovanju kršenja Kodeksa koje utvrdi Komisija i usvajanja pritužbe na rad sudije od strane Sudskog savjeta. Precizirati nadležnost Sudskog savjeta da postupa po pritužbama.

Ako je usvojeno više od pet pritužbi na odnos sudije prema strankama, kolegama i zaposlenim utvrđene kao osnovane ili su više od dva navrata utvrđene povrede Etičkog kodeksa kojim je definisan odnos sudije prema strankama, kolegama i zaposlenim sudija dobija ocjenu – nezadovoljiva."

54 Sudski savjet ima nadležnost da "razmatra pritužbe na rad sudija i predsjednika sudova", kao i da "razmatra pritužbe sudija i zauzima stavove u vezi ugrožavanja njihove nezavisnosti i samostalnosti", na osnovu čl. 27, tač. 5 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama, *Sl. list CG*, br. 11/2015 i 28/2015.

55 Ustav čl. 128, st. 1, tač. 5; Zakon o Sudskom savjetu i sudijama, *op.cit.*, čl. 27, st. 1, tač. 5; Poslovnik Sudskog savjeta od 20.10.2015, čl. 86.

56 "Član 25 Nacrta zakona daje ovlašćenje Sudskom savjetu da 1) odlučuje o pritužbama na rad sudija". Ova odredba ostavlja otvorenim pitanje ko može da podnese takve pritužbe i u odnosu na šta. U svjetlu funkcionalne nezavisnosti sudstva, uzimajući u obzir i postupke po pravnim lijekovima protiv sudskih odluka, Sudski savjet ne može da ima ovlašćenje da "odlučuje po pritužbama na rad sudova". Nije jasan ni opseg pritužbi koje sudije mogu da podnose Savjetu. Ova pitanja se moraju precizirati. Pritužbe svakako ne bi trebalo da daju pravo Sudskom savjetu da se miješa u rad sudija" EUROPEAN COMMISSION FOR DEMOCRACY THROUGH LAW (VENICE COMMISSION), OPINION ON THE DRAFT LAWS ON COURTS AND ON RIGHTS AND DUTIES OF JUDGES AND ON THE JUDICIAL COUNCIL OF MONTENEGRO, Venice Commission, Strasbourg, 2014, Opinion No. 783 / 2014, stav. 51 (prevod HRA).

57 Godišnji izvještaji o radu Sudskog savjeta za 2015. i 2014. godinu.

3. Postupak za utvrđivanje povrede Kodeksa

3.1. Pokretanje postupka i anonimne prijave

Kodeks propisuje da su sudije dužne da poštuju Kodeks i da imaju pravo i dužnost da ukažu nadležnim organima na ponašanje sudije koje je u suprotnosti sa Kodeksom (čl. 11). I svako drugi može da zatraži mišljenje Komisije o tome da li je sudija prekršio Kodeks.⁵⁸

Nije se dogodilo da sudija podnese prijavu Komisiji. Predsjednici sudova su prijavili kršenje Kodeksa u četiri slučaja (8,5%), a ostale postupke su pokretali građani, većinom oni koji su učestvovali u postupcima u kojima su postupale sudije protiv kojih je podnijeta inicijativa (37 ili 79%), ali i drugi koji su se žalili na postupanje sudija van sudskih postupaka (6 ili 13%), pri čemu su u jednom slučaju 2011. godine prijavu podnijeli zaposleni u sudu.

Godina	Broj odluka	Predsjednik suda	Učesnici u postupku	Drugi
2011	2		1	1
2012	0			
2013	3		2	1
2014	7		7	
2015	15		12	3
2016	20	4	15	1
Ukupno	47	4	37	6

Postupak za utvrđivanje povrede Kodeksa se pokreće inicijativom u kojoj se mora naznačiti ime i prezime sudije i opisati njegovo ili njeno ponašanje koje predstavlja kršenje Kodeksa, odnosno detalji o tome gdje i kada je to ponašanje ispoljeno (čl. 12 Kodeksa). Iako nije izričito navedeno da se inicijativa može podnijeti i anonimno, kao obavezni elementi inicijative nisu navedeni ime i prezime podnosioca, pa bi Komisija morala da uzme u razmatranje i anonimnu prijavu. Ovo pogotovo jer je ispitivanje da li je sudija prekršio Kodeks stvar od javnog interesa. Takođe, propisano je da Sudski savjet može da postupa po anonimnim pritužbama.⁵⁹ **Do danas nije zabilježeno da su podnošene anonimne prijave, odnosno, nema odluke Komisije u kojoj je navedeno da je odbila da postupa po takvoj prijavi.**

58 Čl. 11 Kodeksa; čl. 11, st. 3 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama, *op.cit.*

59 Član 86, st. 3, Poslovnik Sudskog savjeta, 20.10.2015.

Preporuka: Poslovníkom precizirati da Komisija može da razmatra i anonimnu prijavu.

3.2. Dokazni postupak

U odnosu na postupak utvrđivanja činjeničnog stanja, tj. dokazni postupak, Kodeksom je propisano samo to da Komisija pribavlja izjašnjenje sudije protiv koga je inicijativa podnijeta i da odlučuje u roku od 30 dana.⁶⁰ Poslovníkom o radu Komisije je propušteno da se preciziraju pravila postupka u kome Komisija utvrđuje činjenično stanje⁶¹. Za razliku od toga, zakonom je propisano da u disciplinskom postupku Disciplinsko vijeće, odnosno Sudski savjet sprovodi dokaze za koje ocijeni da su neophodni za pravilno i potpuno utvrđivanje činjeničnog stanja⁶².

Da bi utvrdila činjenično stanje, Komisija je u nekim slučajevima vršila uvid u spise predmeta i tražila informacije od drugih državnih organa, pa se ponašala, donekle, kao upravni organ kad utvrđuje činjenično stanje u upravnom postupku.⁶³ **Međutim, Komisija nikada nije saslušala ni jednog svjedoka ponašanja koje je ispitivala.**

U nekim slučajevima u kojima je neposredan uvid u spise bio potreban za objektivno i sveobuhvatno sagledavanje slučaja, Komisija nije vršila takav uvid, niti je u svakom slučaju u kome je to bilo potrebno tražila informacije od drugih organa. **U nekim slučajevima Komisija bez ikakvog obrazloženja nije izvršila ni uvid u dokaze koji su joj bili predočeni**, kao npr. CD snimak događaja koji je bio predmet inicijative za utvrđivanje kršenja Kodeksa (vidi analizu odluke Su.Ek. br. 4/15 u poglavlju 4.7).

Preporuka: Kodeksom ili Poslovníkom Komisije propisati da Komisija sprovodi sve potrebne dokaze za pravilno i potpuno utvrđivanje činjeničnog stanja.

60 Čl. 12, st. 2 i 3 Kodeksa.

61 Etički kodeks sudija u članu 12, stav 3 navodi da će se način rada i odlučivanja Komisije bliže urediti Poslovníkom.

62 Čl. 116, st. 3, Zakon o Sudskom savjetu i sudijama, *op.cit.*

63 Zakon o opštem upravnom postupku, *Sl. list RCG*, br. 60/2003 i *Sl. list CG*, br. 32/2011, čl. 127; Zakon o upravnom postupku, *Sl. list CG*, br. 56/2014, 20/2015 i 40/2016, čl. 105, 107.

3.3. Preispitivanje odluke Komisije

Protiv odluke Komisije kojom je utvrđena povreda Kodeksa, *sudijaima pravo da podnese prigovor* Sudskom savjetu u roku od 8 dana od dana prijema odluke⁶⁴. Dva takva prigovora su podnijeta i oba su odbijena.⁶⁵

Nije propisano pravo na prigovor podnosioca inicijative protiv odluke Komisije kojom nije utvrđena povreda Kodeksa. Međutim, nije ni zabranjeno da se građanin, posle odluke Komisije kojom nije utvrđeno kršenje Kodeksa, obrati pritužbom Sudskom savjetu, koji ima široko ovlašćenje da prima pritužbe na rad sudija. U praksi nije zabilježen takav pokušaj u izvještajnom periodu.

Preporuka: Propisati izričito pravo svih podnosilaca inicijative da upute prigovor Sudskom savjetu protiv odluke Komisije, kako bi se obezbijedila kontrola njenog rada za slučaj površnog postupanja kakvo se u ovom izvještaju kritikuje.

3.4. Odnos postupaka za utvrđivanje kršenja Kodeksa i utvrđivanja disciplinske odgovornosti

Ako Komisija u postupku odlučivanja o povredi Kodeksa ocijeni da u radnjama sudije postoje elementi disciplinskog prekršaja kojim se vrijeđa ugled sudijske funkcije, prekinuće postupak za utvrđivanje povrede Kodeksa i podnijeti predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudije Sudskom savjetu.⁶⁶ U praksi se nije dogodilo da je Komisija podnijela predlog za pokretanje disciplinskog postupka, iako su primjećeni slučajevi u kojima je to trebalo da uradi (gore pomenuti u 2.5.2).

S druge strane, Sudski savjet može da pritužbu na rad sudije prosljedi Komisiji ili se odbačeni predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti prosleđuje Komisiji da utvrdi da li je u tom slučaju bilo kršenja Kodeksa. Sudski savjet je postupio na ovaj način u nekoliko slučajeva.⁶⁷ Međutim, Zakonom o Sudskom savjetu i sudijama nije obezbijeđeno da se povodom jednog istog postupanja sudije ne vodi i disciplinski

64 Etički kodeks sudija, čl. 12, st. 4.

65 Obje odluke po prigovorima Sudski savjet je donio u junu 2016. godine.

66 Etički kodeks sudija čl. 12, st. 6; Zakonom o Sudskom savjetu, *Sl. list CG*, br. 13/2008, 39/2011, 31/2012, 4AYmnhj 6/2013 i 51/2013 i čl. 54, st. 3 i Zakonom o Sudskom savjetu i sudijama čl. 110, st.1, *op.cit.*, bilo je propisano i sada je propisano da pored predsjednika sudova i Komisija za Etički kodeks sudija može podnijeti predlog za pokretanje disciplinskog postupka.

67 Vidjeti odluke Ek.br.3/2014 (<http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/1406.pdf>) i Ek.8/15 (<http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/2238.pdf>).

postupak i postupak zbog kršenja etike. Šanse da se tako nešto dogodi postoje, jer, kako je navedeno u prethodnom poglavlju, disciplinski prekršaji u devet slučajeva odgovaraju kršenjima odredbi Kodeksa.

Zakonom je propisano da se predsjednici sudova, nadležni za podnošenje predloga za utvrđivanje disciplinske odgovornosti, u slučaju kada postoji osnovana sumnja da je sudija izvršio disciplinski prekršaj mogu obratiti i Komisiji zahtjevom za davanje mišljenja da li je određeno ponašanje sudije u skladu sa Etičkim kodeksom sudija.⁶⁸

Nejasno je što je zakonodavac htio da postigne ovom odredbom. Kada postoji osnovana sumnja da je određeno ponašanje sudije disciplinski prekršaj, nadležni predsjednici sudova su dužni, na osnovu zakona, da bez odlaganja podnesu predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti Sudskom savjetu, isto kao što je to dužna da učini i Komisija, na osnovu Kodeksa.⁶⁹ Disciplinski prekršaj povlači sankcije u vidu opomene, novčane kazne, zabrane napredovanja i razrješenja, i predstavlja mnogo ozbiljniju povredu radnih obaveza od kršenja Kodeksa, koje može samo da utiče na ocjenjivanje sudije, tj. posredno utiče na napredovanje. Kao takvo, utvrđivanje disciplinske odgovornosti bi trebalo da "akumulira" odgovornost za povredu Etičkog kodeksa. U prilog ovome je i propis da Komisija obavezno prekida postupak utvrđivanja kršenja Kodeksa kada ustanovi da u radnjama sudije postoje elementi disciplinskog prekršaja i podnosi predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudije.⁷⁰ Takođe, odredba je i besmislena jer je zakonom propisano da se "svako može obratiti Komisiji da da mišljenje da li je sudija prekršio Kodeks"⁷¹, pa joj se po tom osnovu mogu obratiti i predsjednici sudova.

Ova odredba podstiče na to da se ne podnosi predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti ako Komisija nađe da se radi o kršenju Kodeksa, kao lakšoj povredi radne obaveze. **U situaciji kada disciplinske i etičke obaveze sudija nisu jasno razgraničene, kako je gore objašnjeno, ova odredba otvara put za izbjegavanje odgovornosti za prekršaj, pa i zbog toga predlažemo da se ukloni iz Zakona. Umjesto ove odredbe, treba precizirati prekršaje u odnosu na Kodeks.**

Istorijski posmatrano, Kodeksom iz 2008. godine je bilo propisano da „nepoštovanje Kodeksa sudijske etike predstavlja osnov za pokretanje disciplinskog postupka ili postupka za razrješenje sudije...“. Problem je bio u tome što ovo pravilo nije bilo propisano zakonom, već Kodeksom, podzakonskim aktom, koji nije mogao propisivati uslove za pokretanje zakonom propisanog postupka utvrđivanja disciplinske odgovornosti. Kodeks iz 2014, kao ni prethodni iz 2011, ne sadrži više ovu odredbu, ali je ne sadrži ni Zakon o Sudskom savjetu i sudijama. Tako da sada nije propisano da kršenje Kodeksa sudija može da predstavlja disciplinski prekršaj, odnosno, u kakvom su odnosu kršenje Kodeksa i disciplinska odgovornost. Imajući u vidu preklapanja između ponašanja koja mogu biti kvalifikovana i kao prekršaj i etički prestup, takva neizvesnost ne doprinosi pravnoj sigurnosti. U nekim državama, npr. u SAD, državi

68 Čl. 110, st. 3 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama, *op. cit.*

69 *Ibid.*, čl. 110, st. 4: "Predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudije mora se podnijeti, bez odlaganja, odmah po saznanju za izvršeni disciplinski prekršaj." Nepodnošenje predloga je i razlog za razrješenje predsjednika suda, shodno čl. 126, tač. 9 istog Zakona.

70 Član 12, st. 6 Kodeksa; ovlašćenje Komisije da podnese predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti propisano je i čl. 110, st. 1 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama, *op. cit.*

71 Čl. 11, st. 3 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama, *op. cit.*

Kaliforniji, sva pravila postupanja sudije, etička i profesionalna, predviđena su jednim aktom, čije se kršenje preispituje u detaljno propisanom ispitnom postupku, u kome se izriču sankcije u vidu nejavne i javne opomene, do razrješenja sudije i trajnog oduzimanja licence za zastupanje stranaka pred sudom.⁷²

Preporuka: Brisati odredbu čl. 110, st. 3 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama koja sugeriše predsjednicima sudova da se prije podnošenja predloga za utvrđivanje disciplinske odgovornosti obrate Komisiji za mišljenje o tome radi li se o kršenju Kodeksa. Zakonom precizirati razliku između disciplinskih prekršaja i kršenja Kodeksa. Imajući u vidu nadležnost Sudskog savjeta da prima pritužbe, obezbijediti da pored predsjednika sudova i Komisije za Etički kodeks i Sudski savjet može podnijeti predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudije.

⁷² Predavanje sudije Edvarda Lija (Edward Lee), sudije Vrhovnog suda Kalifornije (California Superior Court) 28.2.2017, Američki ugao, Podgorica, KIC.

4. Praksa Komisije za Etički kodeks sudija od osnivanja do kraja 2016. godine

4.1. Praksa Komisije u 2011. godini

Od oktobra, kada je počela sa radom, do kraja decembra 2011. godine, Komisija je donijela dvije odluke. U oba slučaja je utvrđeno da sudije nijesu povrijedile Kodeks, ali su **obrazloženja Komisije nejasna i iz njih se ne može utvrditi ni na šta su se tačno predstavke odnosile, kao ni na osnovu čega je Komisija ocijenila da Kodeks u tim slučajevima nije bio prekršen.**

U prvom slučaju, Komisija je postupala po predstavci zaposlenih u Višem sudu u Podgorici, koji su, kako su mediji prenijeli, tvrdili da je sudija toga suda V. P. uputila niz uvreda na račun predsjednice Sindikalne organizacije B. I. i drugih zaposlenih u sudu prije nego što je B. I. izbacila iz kancelarije.⁷³ Stav zaposlenih je bio da je sudija na taj način prekršila član 13 Kodeksa sudijske etike, koji propisuje da je "sudija dužan održavati i razvijati dobre kolegijalne odnose i stručnu saradnju sa kolegama."

U obrazloženju odluke da sudija nije povrijedila navedenu odredbu Kodeksa, Komisija nije predstavila suštinu pritužbe na ponašanje sudije, već je navela samo to da se sudija ponašala u skladu sa odredbom člana 318 Zakonika o krivičnom postupku (ZKP), kojom je određeno rukovođenje glavnim pretresom od strane predsjednika vijeća, kao i njegova dužnost da se stara o svestranom pretresu predmeta, utvrđivanju istine i otklanjanju svega što odugovlači postupak, a ne služi razjašnjenju slučaja.⁷⁴

Obrazloženje Komisije nije razumljivo, jer se iz njega ne vidi kako navedene odredbe ZKP-a uopšte imaju veze sa predmetnim događajem koji se odigrao u kancelariji sudije, a ne u sudnici. Štaviše, ne vidi se da je Komisija uopšte utvrđivala način na koji je sudija komunicirala sa zaposlenom u sudu, iako je to bio predmet pritužbe, te kako je Komisija ocijenila takav način komunikacije. Takođe se ne navodi ni da li je Komisija radi utvrđivanja osnovanosti navoda predstavke saslušala podnosioc, sudiju i ostale svjedoke događaja. Umjesto toga, navedeno je samo to da je Komisija "uvidom u cjelokupne spise predmeta ocijenila da se sudija V. P. dana 25.10.2011. godine, u svojoj kancelariji, u komunikaciji sa namještenikom B. I., predsjednicom štrajkačkog odbora zaposlenih u Višem sudu u Podgorici, nije ponašala nekorektno i da nije povrijedila ugled sudijske funkcije".

Posredno se iz teksta odluke može zaključiti da je spor između sudije i B.I, koja je predstavljala štrajkački odbor, nastao zbog toga što su zaposleni planirali da prekinu rad, dok je sudija insistirala na sprovođenju glavnog pretresa. Izgleda da je Komisija zauzela stav da je sudija imala pravo da insistira na sprovođenju suđenja, iako se na

73 "Mrš, gubi mi se iz kancelarije", *Dan*, 26.10.2011; "Incident nakon pauze u procesu Zavala", *Vijesti*, 25.10.2011; "CG: Vlada da manje troši", *Večernje novosti*, 25.10.2011.

74 Su.Ek. br. 2/2011 od 28.10.2011, dostupno na: <http://sudovi.me/vspg/kodeks-sudijske-etike/>.

osnovu informacija iz medija **može zaključiti da je predmet pritužbe bio zapravo način na koji je sudija komunicirala sa zaposlenima u sudu, a ne njeno pravo da rukovodi glavnim pretresom, kojim se Komisija bavila.**

I druga, takođe kratka odluka - Mišljenje⁷⁵ Komisije iz 2011. godine da V. V, sudija Osnovnog suda na Cetinju, nije prekršila Kodeks, povodom pritužbe na račun ponašanja sudije prema građaninu, podnosiocu inicijative, ne sadrži obrazloženje koje jasno ukazuje na navode predstavke u vezi sa ponašanjem sudije, niti objašnjava da li je Komisija utvrđivala kako je sudija zaista komunicirala sa strankom koja je podnijela predstavku i kako je Komisija cijenila takav način komunikacije. Umjesto toga, kao i u prethodnom slučaju, Komisija je citirala odredbe Zakona o sudovima i Zakona o parničnom postupku, koje se odnose na pravo razgledanja, prepisivanja i kopiranja sudskih spisa i utvrdila da je podnositelj pritužbe tražio pregled spisa od predsjednika suda, a ne od sudije, te tako zaključila da sudija u konkretnom slučaju nije povrijedila Kodeks, ne baveći se uopšte ponašanjem sudije prema podnosiocu predstavke, koje je bilo predmet predstavke.

Pritom, nadležnost Komisije nije da utvrđuje poštovanje procesnih zakona od strane sudije u nekom predmetu, osim ako je to u neposrednoj vezi sa povredom Kodeksa, što u konkretnom nije bio slučaj, jer se podnositelj inicijative žalio na neetično ophođenje sudije prema stranki u postupku, a ne na to da li je ona mogla da traži pregled spisa od sudije ili od predsjednika suda. Pogrešno adresiranje zahtjeva za kopiranje spisa predmeta ne bi smjelo da bude opravdanje za ponašanje sudije koje ne priliči ugledu sudijske funkcije.

Zaključci:

- Obrazloženja obje odluke donijete 2011. godine su nejasna i nepotpuna. Iz njih se ne može zaključiti ni na šta su se tačno predstavke odnosile, ni na osnovu čega je Komisija ocijenila da Kodeks u tim slučajevima nije bio prekršen, niti zbog čega je Komisija propustila da odluči o suštini navoda pritužbi na ponašanje sudija.
- Ove prve odluke Komisije su beskorisne sa stanovišta tumačenja i primjene Kodeksa, jer je u oba slučaja Komisija propustila da utvrdi da li je došlo do spornog načina ophođenja sudija prema zaposlenima u sudu (u prvom slučaju), odnosno stranci (u drugom) i da ocijeni da li je bio etičan ili ne.
- Komisija se bavila temama koje nisu bile predmet pritužbi – da li su sudije imale pravo da vode postupak u skladu s procesnim pravilima, a ne da li su se prema osobama u sudu, s kojima su se očigledno svađale, ophodile u skladu s Etičkim kodeksom.
- Izbjegavanjem da ocjeni etičnost postupanja sudije o kojem su i mediji izvještavali Komisija već na početku nije ulila povjerenje u svoju objektivnost i nepristrasnost.

75 Su.Ek. br. 1/11 od 29.12.2011, dostupno na: <http://sudovi.me/vspg/kodeks-sudijske-etike/misljenje-za-vojslavku-vukovic-802>.

4.2. Praksa Komisije u 2012. godini

U 2012. godini nije bilo odluka Komisije, jer nije bilo ni podnijetih pritužbi na etičnost sudija.⁷⁶

Istovremeno, Kancelariji za pritužbe pri Vrhovnom sudu Crne Gore je te godine podnijeto 320 pritužbi uglavnom na "nezadovoljstvo stranaka prvostepenim i drugostepenim odlukama, kao i neažurnost postupanja sudija u predmetima stranaka koje su podnijete pritužbe".⁷⁷ Takođe, Kancelariji za prijavu korupcije pri Sudskom savjetu je iste godine podnijeto 75 pritužbi, od kojih Sudski savjet nije odlučio da procesuiru ni jednu, niti da neku dostavi Komisiji za etiku. Prema izvještaju Savjeta, "navedene pritužbe nisu sadržale opis radnje ili pak dokaze da su nosioci sudske funkcije zloupotrijebili svoju funkciju, već su se uglavnom odnosile na nezadovoljstvo stranaka na prvostepene i drugostepene odluke sudova, jer nijesu uspjele u sporu."⁷⁸

4.3. Praksa Komisije u 2013. godini

Komisija je postupala na osnovu tri inicijative u 2013. godini, a u odnosu na jednu je utvrdila i kršenje Kodeksa, prvi put od osnivanja.⁷⁹

(1)

Prvi slučaj⁸⁰ se odnosio na pritužbu protiv V. V, sudije Osnovnog suda na Cetinju, zbog ponašanja nedostojnog sudije iz čl. 9 st. 3 Etičkog kodeksa sudija i korišćenja položaja sudije da bi se unaprijedili privatni interesi (čl. 8, st. 4). Navedeno je da je sudija koristeći sudijsku funkciju, više puta uznemiravala porodicu podnositeljke pritužbe vrijeđajući je i podnoseći više prijava nadležnim ekološkim, građevinskim i komunalnim inspekcijama i policijskim organima, a povodom radova koje je u susjedstvu sudije izvodio suprug podnositeljke.

Komisija je sagledala navode pritužbe i izjašnjenje sudije, izvršila uvid u akte MUP-a, Agencije za zaštitu životne sredine, Komunalne policije i Uprave za inspeksijske poslove donijete na osnovu prijava koje je podnosila majka sudije. O navodima podnositeljke pritužbe da ju je sudija vrijeđala tako što je "pljuvala i nešto govorila", Komisija se nije izjašnjavala, nije utvrdila da li je sudija zaista ispoljila takvo ponašanje i da li je ono u skladu sa Kodeksom, već je prihvatila tvrdnju sudije da su ti navodi

76 Dopis Sudskog savjeta br. 10- 637-1/16 od 09.02.2016. godine.

77 Izvještaj o radu Sudskog savjeta za 2012. godinu (str. 61 i 26), dostupno na: <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/970.pdf>.

78 Isto, str. 23.

79 Izvještaj o radu Komisije za Etički kodeks sudija za 2013. godinu, str.1, dostupno na: <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/1257.pdf>.

80 Su.Ek.br.1/2013 od 10.05.2013, dostupno na: <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/2177.pdf>.

netačni. **Iako je Komisija u ovom slučaju detaljno predstavila navode iz pritužbe i odgovor sudije, i navela koje je sve akte koje je sudija dostavila uzela u obzir, Komisija to sve nije ocijenila u vidu obrazloženja svoje odluke.** Komisija je kao svoj stav o slučaju navela jednu jedinu rečenicu: "Cijeneći sve iznijete navode, kako podnosioca inicijative, tako i sudije, Komisija za Etički kodeks sudija je utvrdila da ponašanje sudije V. V. u konkretnom slučaju ne predstavlja povredu citiranih odredbi Etičkog kodeksa sudija."

(2)

Druga predstava⁸¹ je podnijeta protiv L. M, A. S. i M. V, sudija Osnovnog suda u Podgorici. Podnosilac je naveo da su sudije povrijedile čl. 2 Etičkog kodeksa tako što su kao članovi sudskog vijeća donijeli nezakonito rješenje usvajanju prigovora izvršnog dužnika. Komisija je ocijenila da joj "odredbe Kodeksakojim su utvrđena etička načela i pravila ponašanja sudija kojih sudije moraju da se pridržavaju ... ne daju mogućnost da ispituje zakonitost odluke vijeća Osnovnog suda u Podgorici" na koju je podnosilac inicijative ukazao. Međutim, Komisija nije objasnila kako tumači čl. 2 Etičkog kodeksa, tj. načelo "Zakonitost", koga sudije takođe moraju da se pridržavaju, a koji propisuje obavezu sudija "da sude po Ustavu, ratifikovanim međunarodnim ugovorima i drugim propisima donijetim na osnovu Ustava i zakona". **Komisija je propustila da objasni zašto u svjetlu načela Zakonitosti iz čl. 2 Kodeksa nije nadležna da ispituje zakonitost postupanja sudije, odnosno za koje aspekte ocjene zakonitog postupanja sudija u kontekstu etičnosti bi ona mogla biti nadležna na osnovu tog člana Kodeksa.**

(3)

Treći slučaj⁸² se ticao inicijative podnijete protiv S. P, sudije Privrednog suda u Podgorici, zbog nezakonitog i neblagovremenog postupanja (čl. 10, st. 2 u vezi sa čl. 5, st. 3 Kodeksa).⁸³ **U ovom slučaju je Komisija prvi put utvrdila kršenje Kodeksa.**

U pritužbi je istaknuto da sudija jedanaest mjeseci nije zakazala ročište u predmetu (od 11.09.2012. do dana podnošenja inicijative 08.08.2013) iz navodno ličnih razloga, niti se izuzela iz postupanja u predmetu iako je navodno bilo osnova za njeno izuzeće. Navedeno je da je podnositeljka inicijative predsjedniku suda podnijela zahtjev za izuzeće sudije u navedenom predmetu, koji je odbijen kao neosnovan 17.09.2012.

Sudija je u izjašnjenju navela da je zakazala pripremno ročište 11.09.2012. godine i da je na njemu podnositeljka izjavila da je ona korumpirani sudija zbog odluke koju je donijela u drugom predmetu. Sudija je zbog izrečenih uvreda donijela rješenje o novčanoj kazni protiv podnositeljke, koje je potvrđeno odlukom Apelacionog suda Crne Gore 21.11.2012, a koje je zbog izbjegavanja prijema uručeno podnositeljki tek 4.12.2012. Protiv podnositeljke pritužbe je pokrenula postupak za naknadu nematerijalne štete zbog povrede časti i ugleda, pa je zbog toga podnijela lični zahtjev za izuzeće

81 Su.Ek.br.2/2013 od 28.06. 2013, <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/2178.pdf>.

82 Su.Ek.br.3/13 od 08.08.2013. godine, dostupno putem linka: <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/2179.pdf>.

83 Ovaj član propisuje da je sudija dužan da poštuje rokove u toku postupka, uz uvažavanje pravila o prioritetima u rješavanju predmeta i da nastoji da primljene predmete istog stepena hitnosti rješava prema redosljedu primanja urad, kao i da je dužan da vodi računa da nema nepotrebnog zastoja u radu na pojedinim predmetima i u najkraćem mogućem roku provede postupak u kom odlučuje.

koji je predsjednik suda usvojio rješenjem od 20.06.2013. U izjašnjenju nije navela razloge zbog kojih nije preduzimala procesne radnje u predmetu u međuvremenu do 12.06.2013, kada je podnijela lični zahtjev za izuzeće.

Postupajući po inicijativi, Komisija je izvršila uvid u dokaze koje je dostavila podnositeljka (zapisnik sa ročišta, zahtjev za izuzeće sudije i rješenja o izuzeću) i izjašnjenje sudije, ali je **i po sopstvenoj inicijativi zatražila od Privrednog suda podatke** o tome kada je sudija tačno podnijela tužbu za naknadu nematerijalne štete za povredu časti i ugleda Osnovnom sudu Kotor, a kada zahtjev za izuzeće od postupanja u predmetu P.br.386/11, te kada je rješenje o njenom izuzeću od 20.06.2013. godine, uručeno podnosiocu pritužbe.

Na osnovu uvida u sve dokaze koji su Komisiji dostavljeni i one koje je sama pribavila, Komisija je dala obrazloženu ocjenu svega i zaključila da sudija u periodu dužem od šest mjeseci nije preduzela ni jednu parničnu radnju u predmetu, nije zakazala ročište iako član 319 stav 2 ZPP propisuje da razmak između ročišta po pravilu ne može da prelazi duže od 30 dana. Komisija je onda ocijenila da ponašanje sudije u konkretnom slučaju predstavlja povredu člana 10 stav 2 u vezi člana 5 stav 3 Etičkog kodeksa sudija.

Iako je za razliku od drugih dotadašnjih odluka, u ovom slučaju Komisija temeljno i aktivno utvrđivala činjenice i adekvatno obrazložila svoje nalaze, ona nije obrazložila zašto je u ovom slučaju utvrdila kršenje Kodeksa, a nije prekinula postupak i Sudskom savjetu uputila predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudije na osnovu čl. 14f Kodeksa i čl. 54 st. 3 Zakona o Sudskom savjetu, kao što je zahtijevala podnositeljka inicijative.⁸⁴ Ovakvo obrazloženje Komisije bi doprinijelo ujednačavanju prakse i Sudskog savjeta (Disciplinske komisije) u pogledu osnova za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudija u slučajevima prekoračenja zakonskog roka za preduzimanje radnji u predmetima, a imajući u vidu različita tumačenja Savjeta po kojima se kršenje pravila postupka u nekim slučajevima tumačilo kao radnja koja nije disciplinski prekršaj, a u drugim kao radnja koja se može kvalifikovati kao nestručan rad zbog koga se sudija može i razriješiti dužnosti.⁸⁵ U ovom slučaju se odluka može smatrati tendencijom ublažavanja odgovornosti sudije, s obzirom na to da disciplinski prekršaj povlači sankcije za razliku od kršenja Kodeksa.

Takođe, iako je u ovom slučaju Komisija utvrdila i da podnositeljki predstavke - punomoćnici stranke u predmetu u kome je usvojen zahtjev sudije S. P. za izuzećem, nikada nije dostavljeno rješenje o izuzeću, tj. bar ne u periodu od četiri mjeseca posle njegovog donošenja, ona s tim nalazom dalje ništa nije učinila.

84 Zakon o Sudskom savjetu ("Službeni list CG", br. br.13/2008, 39/2011, 31/2012, 46/2013) je propisivao da sudija disciplinski odgovara ako neuredno vrši sudijsku funkciju ili ako vrijeđa ugled sudijske funkcije u slučajevima propisanim zakonom. Izmjenama i dopunama Zakona o sudovima ("Službeni list CG", br. 39/11) je propisano da se neurednim vršenjem sudijske funkcije, između ostalog, smatra neuzimanje predmeta u rad redom kojim su primljeni; **nezakazivanje ročišta ili pretresa u predmetima koji su mu dodijeljeni u rad ili odugovlačenje postupka na drugi način, bez opravdanih razloga.** I po Zakonu o Sudskom savjetu i sudijama (čl.108) iz 2015. godine teži disciplinski prekršaj sudije postoji, ako: 1) bez opravdanog razloga ne zakazuje ročišta ili pretrese u predmetima koji su mu dodijeljeni u rad ili na drugi način odugovlači postupak.

85 Analiza rada Sudskog savjeta 2008 – 2012, str. 75 – 79.

Zaključci:

- U odlukama Komisije u ovoj godini je primjetan napredak u predstavljanju navoda pritužbe (inicijative) i prikupljanju dokaza.
- Obrazloženje odluka i dalje ili potpuno nedostaje, kao u prva dva slučaja, ili je neadekvatno, odnosno ne objašnjava zbog čega je utvrđeno kršenje Kodeksa, umjesto da je predmet upućen Disciplinskoj komisiji Sudskog savjeta da ga procesuirao kao disciplinski prekršaj, jer je sasvim odgovarao opisu prekršaja, što je i podnosilac tražio.
- Uprkos načelu iz čl. 2 Kodeksa koji govori o dužnosti sudije da sude zakonito, Komisija je bez obrazloženja rekla da nije nadležna da cijeni zakonitost rada sudija.

4.4. Praksa Komisije u 2014. godini

U 2014. godini, Komisija je primila osam inicijativa i donijela sedam odluka.

(1)

U prvom slučaju, inicijativa je podnijeta protiv V. Š, sudije Osnovnog suda u Podgorici zbog nepoštovanja rokova za postupanje u predmetu (čl. 6 Kodeksa).⁸⁶ Podnosilac predstave je 18.12.2013. podnio predlog za određivanje privremene mjere povratka na posao, uz dvije urgencije. Ročište koje je bilo zakazano za 16.12.2013, na kome je trebalo raspravljati o tom predlogu je odloženo, jer je sudija po nalogu predsjednika suda prisustvovala konferenciji. Sudija je istakla da kasnije nije mogla zakazati ročište jer je prešla na dužnost u Viši sud.

Komisija je pribavila mišljenje sudije i utvrdila da "iako je postupak obezbjeđenja hitne prirode, potreba ispitivanja predloga na ročištu, koje iz objektivnih razloga nije moglo biti zakazano u navedenom periodu ne ukazuje da je sudija u konkretnom slučaju povrijedila odredbe čl. 5 st. 3, Etičkog kodeksa sudija, u vezi člana 319 stav 2 ZPP. Ovo tim prije što rok utvrđen navedenom odredbom ZPP, spada u instrukcione zakonske rokove u rukovođenju glavnom raspravom, pa je moguće prolongiranje istih usljed opravdanih okolnosti, kakve su u konkretnom slučaju."

Komisija u ovom slučaju nije utvrdila važnu činjenicu, tj. kada je tačno sudija izabrana za sudiju Višeg suda, tj. da li su tačni navodi sudije da "kasnije nije mogla zakazati ročište", koje je trebalo da se održi 16.12.2013, kao ni zbog čega sudija nije postupila u skladu sa svojom obavezom iz člana 315, st. 3 ZPP (kad odloži ročište sudija o vremenu održavanja novog ročišta odmah obaviještava sve pozvane), a sve upravo imajući u vidu da se radilo o predlogu o kome se po zakonu odlučuje "hitno".

⁸⁶ Su.Ek. br. 1/2014 od 05.03.2014, <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/1404.pdf>.

(2)

U drugom slučaju, inicijativa je podnijeta protiv S. A, sudije Osnovnog suda u Podgorici zbog povrede više članova Kodeksa, zbog navodnog nepoštovanja Zakona o parničnom postupku, pokušaja proizvođenja pretpostavke o povlačenju tužbenog zahtjeva tužioca u predmetnom postupku, propusta da sudija nosi togu itd.

Komisija je utvrdila da sudija nije povrijedila Kodeks, jer nije ni bila zadužena predmetom, već je samo konstatovala da su stranke pristupile na ročište i obavijestila ih da je sudija koja je bila zadužena za predmet u međuvremenu izabrana za sudiju Višeg suda u Podgorici. Komisija je zaključila i da sudija spornog dana nije održavala glavni pretres, glavnu raspravu, sjednicu vijeća ni sjednicu sudija, za koje Sudski Poslovnik propisuje obavezu nošenja sudijske toge.⁸⁷ Međutim, Komisija je navela samo da je "cijeneći sve iznijete navode, kako podnosioca Inicijative tako i sudije S. A. utvrdila da ponašanje sudije ročištu 27.01.2014. godine ne predstavlja povredu naprijed citiranih odredbi Etičkog kodeksa sudija." **Komisija je propustila da navede da li je izvršila uvid u zapisnik sa spornog ročišta iz koga se jedino vjerodostojno moglo zaključiti šta se tamo dešavalo, odnosno ko je u pravu, podnosilac predstavke ili sudija.**

(3)

Treći slučaj se odnosio na inicijativu podnijetu protiv Lj. K, sudije Osnovnog suda u Nikšiću, zbog povrede čl. 6 Etičkog kodeksa sudija. Podnosioci su u inicijativi tvrdili da sudija nije pokazala očekivana i nužna svojstva ozbiljnog, odgovornog i nepristrasnog djelioca pravde, jer se na zakazanom ročištu podnosiocima inicijative, koji su bili tužiocima u postupku, obraćala na uvredljiv i neprimjeren način, kao i da se „nedozvoljeno intimno obraćala zastupniku tužene strane“.⁸⁸

Postupajući po inicijativi, Komisija je pribavila izjašnjenje sudije, koja je negirala navode podnosilaca i navela da je predmetna rasprava održana u skladu sa procesnim pravilima i bez primjedbi stranaka koje su uredno potpisale zapisnik sa ročišta. Komisija je izvršila uvid u zapisnik sa tog ročišta i utvrdila da su ga podnosioci inicijative potpisali, i da tom prilikom nisu istakli primjedbe na račun postupanja sudije, pa je zato prihvatila izjašnjenje sudije i ocijenila da nema povrede Kodeksa.⁸⁹

Komisija se nije preciznije izjasnila o sadržini zapisnika, tj. nije jasno navela da li se u njemu pominju neke od tvrdnji podnosilaca inicijative ili ne. To praktično znači da je Komisija zauzela stav da, ako su podnosioci inicijative, u svojstvu punomoćnika stranaka, potpisali zapisnik sa spornog ročišta, oni kasnije ne mogu prigovarati etičnosti ponašanja sudije na datom ročištu, nezavisno od drugih dokaza. **Međutim, kako u važećim propisima u Crnoj Gori, uključujući Kodeks, nigdje nije uspostavljeno pravilo da se na zapisnik mora unijeti primjedba na način obraćanja sudije strankama, okolnost da takva primjedba nije zabilježena može samo biti cijenjena kao eventualni propust da se pribavi dokaz, a ne kao obaveza da se ubuduće primjedbe na neetično postupanje sudije unose na zapisnik da bi se kasnije u odnosu na njih mogla podnijeti pritužba.**

87 Su.Ek. br. 2/2014 od 05.03.2014, <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/1403.pdf>.

88 Čl. 7 Kodeksa propisuje: "Dostojanstvenost, poštenje i nepodmitljivost su temeljni principi na kojima počiva integritet sudije. Sudija će se u svim prilikama ponašati u skladu sa dignitetom funkcije koju obavlja, čime će afirmisati povjerenje javnosti u integritet pravosudnih institucija."

89 Su.Ek.br.3/2014. od 11.03.2014, <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/1406.pdf>.

Komisija nije posebno cijnila ni činjenicu, koju je samo konstatovala, da su podnosioci predstavke nakon spornog ročišta predsjedniku suda podnijeli zahtjev za izuzeće sudije žaleći se na njeno ponašanje, niti je pribavila odluku predsjednika suda po tom zahtjevu. Na osnovu svega toga zaključuje se da u ovoj stvari Komisija nije sasvim objektivno utvrdila činjenično stanje.

(4)

Postupajući po inicijativi podnijetoj protiv N. B, sudije Osnovnog suda u Podgorici zbog povrede čl. 2, 5, 6, 7 i 9 Etičkog kodeksa sudija, odnosno zbog nepoznavanja zakona, nestručnog postupanja u predmetu, kao i kršenja principa jednakog tretmana strana u postupku i standarda ponašanja sudije,⁹⁰ Komisija je prvo ocijenila da se inicijativa odnosi na povrede Etičkog kodeksa koji je prestao da važi 22. marta 2014, a da je podnijeta u vrijeme važenja novog, te da će se postupak sprovesti primjenom novodonesenog Kodeksa u skladu sa čl. 13 Kodeksa (Prelazne odredbe). Komisija je zatim izvršila uvid u spise spornog predmeta i utvrdila da je sudija jednom prekoračila rok za zakazivanje glavne rasprave, ali da je to učinila iz opravdanih razloga: zbog većeg broja predmeta u radu i zakazanih rasprava, te da u tom postupanju nema povrede Kodeksa. Komisija je ocijenila i da u tome što je sudija dala slobodne radne stolove na korišćenje svojim pripravicima, zbog čega su stranke morale da odlože svoju dokumentaciju na pod sudnice, nema povrede Kodeksa. **Komisija se uopšte nije izjasnila o navodima iz predstavke da se sudija neprimjereno obratila podnosiocu inicijative riječima “njesmo mi Cigani“** niti je dala tumačenje da li takvo obraćanje, ako se dogodilo, sadrži elemente govora mržnje⁹¹ i predstavlja povredu čl. 6 Kodeksa koji propisuje da je sudija dužan da se prema učesnicima postupka i građanima koji se obraćaju sudu ponaša poštujući princip jednakosti, pristojno, obzirno i s poštovanjem, kao i povredu standarda ponašanja koji doprinose očuvanju ugleda suda prema čl. 7 Kodeksa i promovišu ugled sudijske profesije prema 9 Kodeksa sudijske etike.⁹² Prema tome, Komisija ni u ovom slučaju nažalost nije temeljno ispitala navode iz inicijative, tj. nije postupila u skladu sa svojom nadležnosti.

(5)

Peta odluka Komisije⁹³ se odnosila na predstavku podnijetu protiv Z. R. i I. S, predsjednika i sudija Osnovnog suda u Podgorici zbog povrede principa stručnosti, profesionalnosti i radne posvećenosti iz člana 5 Etičkog Kodeksa sudija kojim je, između ostalog, propisano da je sudija dužan da vrši svoju funkciju posvećeno i uz razumnu ažurnost, kao i da vodi računa da nema nepotrebnog zastoja u radu na pojedinim predmetima, tako što tužilji nisu dostavili žalbu tužene na odgovor čime je navodno neopravdano produženo vrijeme prosljeđivanja predmeta Višem sudu u Podgorici. Podnosilac je tvrdio i da je sudija Z. R, kao javni funkcioner, prijavom svoje imovine

90 Su.Ek.br.4/2014 od 20.05.2014, <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/1743.pdf>.

91 Zakon o zabrani diskriminacije (“Službeni list CG”, br. 46/10 i 18/14) u čl. 9a propisuje: “Govor mržnje je svaki oblik izražavanja ideja, tvrdnji, informacija i mišljenja koji širi, raspiruje, podstiče ili pravda diskriminaciju, mržnju ili nasilje protiv lica ili grupe lica zbog njihovog ličnog svojstva, ksenofobiju, rasnu mržnju, antisemitizam ili ostale oblike mržnje zasnovane na netoleranciji, uključujući i netoleranciju izraženu u formi nacionalizma, diskriminacije i neprijateljstva protiv manjina.”

92 Kodeks, u navedenom članu, propisuje da je sudija dužan da čuva ugled sudijskog poziva i sudstva kroz pisanu i izgovorenu riječ i da poštuje dostojanstvo profesije, u sudnici i van suda.

93 Su.Ek.br.5/2014 od 25.07.2014, <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/1616.pdf>.

Komisiji za sprečavanje konflikta interesa povrijedio i princip integriteta iz člana 7 Kodeksa, a imajući u vidu nelogičnosti u njegovom imovinskom kartonu na kom se nije vidjelo kod koje banke je uzeo prvi prijavljeni stambeni kredit, ali se nakon promjena iz 2013. moglo jasno vidjeti da je u pitanju *Erste banka*, koja je protivna strana u sporovima koje podnosilac vodi kod Osnovnog suda u Podgorici.

Postupajući po inicijativi, Komisija je pribavila izjašnjenja sudija da je do kašnjenja u dostavljanju predmeta Višem sudu došlo iz opravdanih razloga („zbog radova koji su tokom ljeta izvođeni u prizemlju suda i pisarnici, a koji su podrazumijevali nužnost privremenog izmještanja sudskih spisa iz pisarnica”), kao i zbog kašnjenja u dostavljanju predmeta Osnovnom državnom tužilaštvu u Podgorici.⁹⁴ U vezi prijavljivanja imovine, Z. R. je u svom izjašnjenju naveo da će odluku o tome donijeti Komisija za sprečavanje konflikta interesa, kojoj je dostavljena inicijativa za pokretanje postupka protiv njega. (Ova Komisija je zatim u januaru 2015. donijela odluku da predsjednik Osnovnog suda u Podgorici, Zoran Radović nije prekršio Zakon o sprječavanju sukoba interesa).

Komisija za Etički kodeks je prihvatila izjašnjenja sudija i ocijenila da nema povrede pravila etičkog i profesionalnog ponašanja sudija, jer je do prekoračenja navedenog roka došlo iz opravdanih razloga, a i da kašnjenje nije spriječilo podnosioca inicijative da blagovremeno izjavi žalbu Višem sudu, što je utvrdila tako što je izvršila uvid u spise tog predmeta.⁹⁵

Međutim, o navodima vezanim za ažurnost i vjerodostojnost imovinskih podataka Z. R. Komisija se uopšte nije izjašnjavala, već je samo navela da će o tome odlučivati Komisija za sprečavanje konflikta interesa. Iako nedostavljanje podataka o imovini i prihodima u skladu sa propisima u vrijeme donošenja ove odluke nije bilo izričito propisano kao disciplinski prekršaj,⁹⁶ bilo je neophodno da Komisija utvrdi činjenice vezane za te navode i izjasni se da li je takvo ponašanje suprotno odredbama Kodeksa, konkretno članu 5 stavu 5: ”Sudija je dužan da se uzdržava od bilo kog ponašanja koje bi moglo da dovede u pitanje ugled suda i integritet sudijske funkcije” i čl. 7, st. 8 i 9: ”Sudija se ne smije koristiti svojim pozivom, službenim položajem i ugledom radi ostvarivanja imovinske koristi za sebe ili drugoga ili da bi unaprijedio svoje privatne interese, interese članova svoje porodice ili bilo čije druge interese. Sudija je dužan svoje privatne poslove obavljati pošteno i na način kojim bi se isključila mogućnost sumnje u njegovu nezavisnost i nepristrasnost u obavljanju sudijske dužnosti i neće dozvoliti da njegovi finansijski interesi, kao i finansijski interesi članova njegove uže porodice negativno utiču na dignitet funkcije koje obavlja.” **Imajući ove odredbe Kodeksa u vidu zaključuje se da je i u ovom slučaju Komisija neopravdano odbila nadležnost u odnosu na dio pritužbe koji se odnosio na obavezu sudije da prijavi imovinu.**

94 Osnovno državno tužilaštvo Podgorica je 27.12.2012. tražilo dostavljanje predmetnih spisa, isti su im dostavljeni 21.01.2013.godine, a tužilaštvo ih je vratilo sudu tek 25.04.2013.godine, nakon čega su spisi 09.05.2013.godine, dostavljeni Višem sudu u Podgorici radi odlučivanja po žalbi.

95 Su.Ek.br.5/2014 od 25.07.2014, <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/1616.pdf>.

96 Tada važeći Zakon o sudijama je u čl.50 propisivao da sudija disciplinski odgovara ako neuredno vrši sudijsku funkciju ili ako vrijeđa ugled sudijske funkcije u slučajevima propisanim zakonom. Zakon o Sudskom savjetu i sudijama iz 2015. jasno propisuje da sudija (ili predsjednik suda) čini teži disciplinski prekršaj ako ”prihvata poklone ili ne dostavlja podatke o imovini i prihodima u skladu sa propisima kojima se uređuje sprječavanje sukoba interesa” (čl. 108, st.3, tačka 11). Za takav teži prekršaj može se izreći novčana kazna u visini od 20% do 40% od zarade sudije, u trajanju od tri do šest mjeseci, kao i zabrana napredovanja.

(6)

U inicijativi protiv V. V, sudije Osnovnog suda u Cetinju⁹⁷ zbog povrede čl. 5 Kodeksa i navodno namjernog odugovlačenja postupka u radnom sporu koji je po prirodi hitan,⁹⁸ podnosilac je tvrdio da je podnio tužbu 24.12.2012, da je odgovor na tužbu predat sudu 25.01.2013, tako da je sudija trebalo da održi pripremno ročište najkasnije do 26.02.2013, što nije učinila. Dalje navodi da je i ročište zakazano za 21.03.2013. bilo odloženo zbog odsutnosti sudije, da je novo zakazano za 6.06.2013, zbog čega mu je presuda uručena tek u decembru, kada više nije imala pravni značaj za njegovog pokojnog sina, koji je bio tužilac u predmetnom sporu, jer se radilo o sporu za zasnivanje radnog odnosa na određeni vremenski period i to do 30.06.2013.

U postupku po inicijativi, Komisija je pribavila izjašnjenje sudije u kome se navodi da pripremno ročište nije održano zbog opravdanog odsustva sudije, o čemu su podnosilac inicijative i njegov punomoćnik bili uredno obaviješteni, i utvrdila da podnosilac nije dokazao svoje navode o neažurnosti i nepoštovanju pravila o prioritetima u rješavanju predmeta, jer nije dostavio dokaze o tome da je podnosio urgencije u datom predmetu. Umjesto što je svoju odluku zasnovala samo na tome, Komisija je mogla da izvrši uvid i u spise predmeta, kao što je činila u nekim drugim slučajevima, i pribavi dokaze o kontrolnim zahtjevima za koje je podnosilac u inicijativi naveo da postoje u spisima predmeta, te tako utvrdi sve odlučne činjenice.

Umjesto toga, Komisija je ocijenila da, iako je radni spor hitne prirode, sudija nije prekršila Kodeks, jer iz objektivnih razloga nije mogla da zakaže ročište kada je trebalo, prihvatajući time njene navode da je u to vrijeme bila jedini parnični sudija u sudu i da je bila zadužena sa 583 predmeta, od kojih su neki zahtijevali i angažovanje van sjedišta suda. Zanimljivo je to što se, cijeneći prekoračenje rokova, Komisija u ovoj odluci pozvala i na presudu Evropskog suda za ljudska prava,⁹⁹ u kojoj se navodi da se u sporovima iz radnih odnosa nižeg stepena složenosti razumnim smatra trajanje postupka u prvoj instanci od 1 godine i 7 mjeseci. **Međutim, Komisija nije uzela u obzir činjenicu da je sudija ročište koje je odloženo zbog njene odsutnosti zakazala tek za tri mjeseca kasnije, i nije uzela u obzir odredbe čl. 315 i 319 ZPP, na osnovu kojih je sudija bila dužna da obavijesti stranke o odlaganju ročišta i novom datumu koji po pravilu ne bi trebalo da je duži od mjesec dana, pogotovo u sporovima hitne prirode, o kakvom se nesumnjivo radilo u ovom slučaju.**

(7)

Sedma odluka Komisije¹⁰⁰ se odnosila na inicijativu podnijetu protiv M. J, sudije i predsjednice Osnovnog suda u Danilovgradu zbog povrede čl. 4 Kodeksa kojim je propisano je da će sudija sudijsku funkciju vršiti bez favorizovanja, i da će svojim ponašanjem nastojati da održava i jača povjerenje javnosti u ličnu i institucionalnu

97 Su.Ek.br.6/2014 od 17.10.2014, <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/1618.pdf>.

98 Podnosilac je u inicijativi naveo da je tužba predata 24.12.2012.godine, a odgovor na tužbu od strane tuženog predat sudu 25.01.2013., tako da je pripremno ročište trebalo da se održi najkasnije do 26.02.2013.godine, što nije urađeno, već je isto zakazano za 21.03.2013, da bi bilo odloženo zbog odsutnosti imenovanog sudije bez obrazloženja, a novo je zakazno čak za 06.06.2013.godine. Iako se radilo o sporu za zasnivanje radnog odnosa na određeni vremenski period i to do 30.06.2013, presuda uručena u decembru 2013.

99 *Guichon v. France* od 21.03.2000.

100 Su.Ek.br.7/2014 od 17.10.2014, <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/1618.pdf>.

nepristrasnost, a zbog načina vođenja postupka i odnosa prema podnosiocu inicijative kao punomoćniku tuženog u postupku koji se pred njom vodio. Podnosilac inicijative je naveo da je sudija povrijedila odredbe Zakona o parničnom postupku i da je favorizovala tužilačku stranu koju je zastupao njen bivši kolega, dugogodišnji sudija Osnovnog suda u Danilovgradu, tako što je navodno donijela nezakonitu privremenu mjeru kojom je odlučila o glavnoj stvari bez dokaza, što je odredila vještaka kojeg je tužilac predložio, uprkos protivljenju tuženog i sl.¹⁰¹

U postupku po ovoj inicijativi, Komisija je u svemu prihvatila navode sudije, izražene u njenom izjašnjenju, kao i u službenoj zabilješci koju je sudija prethodno u postupku sačinila, a dostavila Komisiji na dan kada je ova odlučivala o povredi Kodeksa, kada je predmet vraćen iz Višeg suda. U ovom slučaju je sporno to što Komisija nije izvršila uvid u predmet, već je odluku zasnovala samo na inicijativi i izjašnjenju sudije. **Slučajevi u kojima se ukazuje na pristrasno postupanje sudija prema dugogodišnjim kolegama sudijama koji onda postanu advokati morali bi biti posebno temeljno ispitani, a odluke u takvim slučajevima detaljno obrazložiti. U protivnom se stiče utisak o pristrasnosti Komisije u korist sudija i bivših sudija, kao u ovom slučaju.**

(8)

Po inicijativi P. R. iz Bijelog Polja od 27.10.2014, za davanje "stručnog i etičkog stava u vezi sa pronalaskom mjesta iznad kojeg su se prekrstile munje iz Gorskog vijenca koje su priznali književnici i publicist, a nijesu crnogorski sudovi", Komisija nije odlučivala, već je samo u svom izvještaju o radu za 2014. godinu navela da je primila i tu inicijativu. Na kraju tog izvještaja o radu se nalazi zaključak o nenadležnosti Komisije koji bi mogao biti u vezi s tom inicijativom, mada to nije precizno rečeno: "Da odredbe Etičkog kodeksa sudija ("Sl. list CG" br. 16/14), kojima su utvrđena etička načela i pravila ponašanja kojih se sudije moraju pridržavati radi očuvanja, afirmacije i unapređenja dostojanstva i sudija i sudstva, ne daju mogućnost Komisiji da odlučuje po postavljenom zahtjevu da ispituje i komentariše pravosnažnu odluku Osnovnog suda u Podgorici, na koju su podnošena redovna i vanredna pravna sredstva."

Komisija ne bi smjela da ignoriše podnijete inicijative, već da se izjasni o svakoj podnijetoj inicijativi pojedinačno, da donese odluku o tome da li se neka od njih odbacuje zato što Komisija za nju nije nadležna, ili zato što je očigledno neosnovana i da tu odluku uruči podnosiocu. Komisija nema pravni osnov da odbije da se uopšte izjasni o nekoj inicijativi.

Zaključci:

- Komisija je u odlukama ove godine propuštala da utvrdi važne činjenice ili nije sasvim objektivno utvrdila činjenično stanje, nije uvjerljivo ispitala sumnje u pristrasnost sudije prema stranci koja je bila bivši sudija, ili je potpuno ignorisala neke od iznijetih ozbiljnih primjedbi, na primjer, da li je sudija strankama izgovorila "nijesmo mi Cigani".

101 Članom 4 Kodeksa je propisano je da će sudija sudijsku funkciju vršiti bez favorizovanja i da će svojim ponašanjem nastojati da održava i jača povjerenje javnosti u ličnu i institucionalnu nepristrasnost, kao i da je dužan da svojim ponašanjem u sudu i van suda u profesionalnim i ličnim odnosima sa pripadnicima pravne profesije i drugim licima, izbjegava situacije koje bi opravdano mogle da izazovu sumnju u njegovu nepristrasnost.

- Komisija nije primjenila nadležnost u odnosu na prijavu da je sudija propustio da adekvatno prijavi imovinu.
- O jednoj inicijativi uopšte nije odlučila, za što nije ovlašćena, bez obzira na to o kakvoj se inicijativi radilo.
- Zabilježen je i stav Komisije da je inicijativa očigledno neosnovana ako u zapisnik sa spornog ročišta stranka nije unijela primjedbu na ponašanje sudije, iako se nedostatak primjedbe može posmatrati samo u kontekstu nedostatka izvora koji ukazuje da se određeno postupanje sudije zaista dogodilo, a ne kao propust koji dokazuje da se takvo postupanje nije dogodilo, imajući u vidu da stranka nije obavezna da primjedbe na etično postupanje sudije unosi u zapisnik sa ročišta.

4.5. Inicijativa po kojoj su Komisija i Sudski savjet neopravdano odbili da postupaju (slučaj Z. P. protiv S. Č.)

Radi sagledavanja ukupnog rada Komisije i Sudskog savjeta, navodimo slučaj koji se ticao pritužbe koju su tri nevladine organizacije, Akcija za ljudska prava, Sigurna ženska kuća i Centar za ženska prava, podnijele Sudskom savjetu i predsjednicima Osnovnog suda u Podgorici i Višeg suda u Podgorici, zbog pristrasnog i neprofesionalnog postupanja sudija u predmetu koji je advokat Z. P. kao privatni tužilac vodio protiv moldavske državljanke S.Č., javnosti poznate kao žrtve trgovine ljudima u postupku u kome je Z.P. bio osumnjičen.¹⁰²

NVO su pritužbom zahtijevale procesuiranje sudije Osnovnog suda u Podgorici G. Đ. koji je donio prvostepenu presudu u navedenom predmetu, kao i sudija koje su odlučivale po žalbi, zbog disciplinske odgovornosti i odgovornosti za kršenje Kodeksa. Postupajući po pritužbi, Sudski savjet i Viši sud u Podgorici su se oglasili nenadležnim da komentarišu pravosnažne sudske postupke i dokaze koji su u njemu provedeni, kao i da razmatraju pritužbe na rad sudija,¹⁰³ ali za takav stav nisu dali razloge utemeljene u domaćim pravnim propisima,¹⁰⁴ već u mišljenju Venecijanske komisije na Nacrt zakona o Sudskom savjetu i sudijama, u kome je kritikovana zakonom nedovoljno precizirana nadležnost Sudskog savjeta da prima pritužbe i postupa po njima.

102 Pogledati obavještenje HRA, SŽK i Centra za ženska prava o inicijativi: <http://www.hracion.org/?p=8699>.

103 Odgovor Sudskog savjeta od 23.04.2015. i Višeg suda u Podgorici od 06.03.2015. dostupan je na linkovima: http://www.hracion.org/wp-content/uploads/Odgovor_br_2_SS-april_2015.pdf, http://www.hracion.org/wp-content/uploads/visi_sud_SC.pdf.

104 Zakon o Sudskom savjetu i sudijama ("Sl. list Crne Gore", br. 28/15) propisuje nadležnost Sudskog savjeta da razmatra pritužbe na rad sudija i predsjednika sudova (čl. 27, st. 1, tač. 5).

Sa druge strane, predsjednik Komisije za Etički kodeks sudija, Dobrica Šljivančanin, ignorisao je ovu pritužbu u kojoj je ukazano na višestruka kršenja Kodeksa od strane sudija.¹⁰⁵ Ovakav pasivan stav posebno zabrinjava imajući u vidu da je pritužbom bilo obuhvaćeno postupanje sudije Hasnije Simonović, članice Komisije za Etički kodeks sudija, pa je odbijanje da se postupa dovelo u ozbiljnu sumnju nepristrasan rad Komisije.

Tako je ostalo neispitano da li su u skladu sa sudijskom etikom i dužnošću sudije da postupa nepristrasno i zakonito sljedeći stavovi sudije koji su navedeni u presudi:

- a) „životno je nelogično da je (Z.P.) koji je obavljao javnu funkciju zamjenika Vrhovnog državnog tužioca, mogao vršiti tako teško krivično djelo na štetu tada oštećene, pogotovo što je za tu funkciju osim stručnih referenci, morao da ima i visok ugled kako u profesionalnom tako i u ličnom životu...“; i
- b) da je ”nemoguće da premijer vodi nemoralan način života” (presuda K. br. 199/14, strana 40).

Takođe, Sudski savjet i Komisija nisu našli za shodno da se izjasne o tome da li su sudije protiv kojih je podnijeta pritužba postupile u skladu s etikom i zakonom dopustivši da u tekst presude uđu nepotrebna i neosnovana vrijeđanja na račun sudije A.V, koja je vodila istragu u slučaju trgovine ljudima u kome je svjedočila S.Č, kao i advokata D.P, koji je u tom postupku zastupao oštećenu S.Č.

Komisija je u ovom slučaju, u kome nije donijela bilo kakvu odluku, pokazala da nema kapaciteta da odlučuje nepristrasno kada su pritužbama obuhvaćeni njeni članovi, kao i da nije nezavisna od odluka Sudskog savjeta - koji se oglasio nenadležnim da postupa po navedenoj inicijativi.

Ovdje treba imati u vidu da je nesavjesno i neprofesionalno vršenje dužnosti člana Sudskog savjeta osnov za njeno/njegovo razrješenje,¹⁰⁶ dok razlozi za razrješenje članova Komisije za Etički kodeks nisu propisani o čemu je već bilo riječi u poglavlju 2.3. Odbijanje nadležnosti da se postupi u ovom slučaju od strane predsjednika Komisije za Etički kodeks sudija koji je istovremeno i član Sudskog savjeta predstavlja nesavjesno i neprofesionalno postupanje, koje zahtijeva pokretanje postupka utvrđivanja odgovornosti i razrješavanje. Međutim, kako je potrebna većinska odluka Sudskog savjeta da bi se pokrenuo postupak razrješenja, a Sudski savjet je saučestvovao u zaštiti sudija, ovakvo profesionalno postupanje nikada nije sankcionisano.

Zaključak:

- Komisija je pokazala da nema kapaciteta da odlučuje kada su pritužbama obuhvaćeni njeni članovi, kao i da nije nezavisna od odluka Sudskog savjeta.

105 Zakon o Sudskom savjetu i sudijama, čl. 110, st.1, daje ovlaštenje Komisiji za Etički kodeks sudija da može podnijeti predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudije u slučaju postojanja osnovane sumnje da je sudija izvršio disciplinski prekršaj. Poslovnikom o načinu rada i odlučivanja Komisije za Etički kodeks sudija članom 4 je propisano da je zadatak Komisije da prati primjenu Etičkog kodeksa sudija, postupa po inicijativama za pokretanje postupka za utvrđivanje povrede Etičkog kodeksa sudija, donosi odluku da li određeno ponašanje sudije predstavlja povredu Etičkog kodeksa sudija, podnosi Disciplinskoj komisiji predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti u skladu sa zakonom.

106 Čl. 20, st. 1 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama.

4.6. Praksa Komisije u 2015. godini

U 2015. godini, Komisija je donijela 15 odluka, od kojih ni u jednoj nije utvrđeno kršenje Kodeksa.¹⁰⁷

(1)

Prva odluka¹⁰⁸ je donijeta povodom inicijative podnijete protiv Z. L, sudije Osnovnog suda u Baru, zbog povrede čl. 4 i 7 Etičkog kodeksa sudija. Podnosioci inicijative su se žalili da je sudija u pisanom odgovoru na njihovu pritužbu (koju su protiv njegovog postupanja u predmetu P.br. 270/09 podnijeli predsjedniku Osnovnog suda u Baru i Sudskom savjetu), povrijedio ugled sudijskog poziva tako što je uputio brojne uvrede na njihov račun, da ih je govorom mržnje i prejudiciranjem ishoda postupka kompromitovao pred svim sudskim instancama nanoseći im teške uvrede i duševne boli.

Komisija je pribavila izjašnjenje sudije i izvršila uvid u spise konkretnog predmeta i utvrdila da u njemu nije postupano zbog opstrukcije podnosilaca inicijative, koji su podnosili krivične prijave protiv svih sudija koji su bili zaduženi predmetom. Na osnovu toga, Komisija je ocijenila da u radnjama sudije nije bilo povrede Kodeksa. Međutim, iz odluke Komisije se ne vidi da li je ona uopšte pribavila sporni odgovor sudije na pritužbu podnosilaca inicijative, niti da li je utvrdila kakav je riječnik sudija koristio u tom dopisu, a što je bila suština primjedbe podnosilaca. **Zbog toga se u ovom slučaju može jedino zaključiti da Komisija nije ispunila svoju nadležnost zbog nepotpunog utvrđenja činjeničnog stanja i neodgovarajućeg obrazloženja odluke.**

(2)

U drugom slučaju,¹⁰⁹ Komisija je postupala po inicijativi protiv P. L, sudije Osnovnog suda u Ulcinju, zbog navoda da je povrijedio čl. 7 Kodeksa koji se odnosi na integritet sudija, tako što se izgradio objekat bez dozvole, što je i evidentirano u njegovom listu nepokretnosti, da je prilikom gradnje uzurpirao javni put i da je sporni objekat izgradio u svrhu izdavanja apartmana, što je aktivnost koja po podnosiocu predstavlja ne priliči sudiji. Podnosilac inicijative je naveo i da je sudija protiv njega podnio krivične prijave zbog bespravne gradnje, kao i da mu je prijetio da će ga "smjestiti u zatvor" jer je navodno radio u vrijeme zabrane gradnje.

U postupku po inicijativi, Komisija je utvrdila da se P. L. zajedno sa suprugom zaista bavio iznajmljivanjem soba u domaćinstvu turistima, da je za to imao dozvolu opštinskog organa i da je tako ostvarene prihode prijavio u svom imovinskom kartonu za 2013. godinu. Komisija u ovom slučaju nije našla elemente povrede Kodeksa, ne osvrnuvši se na pritužbu da takva vrsta djelatnosti ne priliči sudiji.

Naime, imajući u vidu da je „profesionalno obavljanje druge djelatnosti“ sudijama zabranjeno članom 123 Ustava Crne Gore, te da je Sudski savjet nadležan da daje

107 Na sajtu Sudskog savjeta su objavljene sve odluke, osim odluke Su.Ek. br. 12/15.

108 Su.Ek. br. 1/15, <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/2025.pdf>.

109 Su.Ek. br. 2/15, <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/2026.pdf>.

mišljenje o nespojivosti obavljanja određenih poslova sa vršenjem sudijske funkcije,¹¹⁰ Komisija je trebalo da prosljedi pitanje Savjetu da zauzme stav da li je izdavanje apartmana u skladu sa obavljanjem sudijske funkcije.¹¹¹ Kako je obavljanje druge profesionalne djelatnosti propisano i kao disciplinski prekršaj, Komisija je mogla Sudskom savjetu da podnese i predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudije, povodom koga bi onda Savjet morao da zauzme stav po tom pitanju.¹¹² Međutim, Komisija ništa od toga nije učinila, već je samo konstatovala da nema povrede Kodeksa, bez obrazloženja i ocjene zašto se obavljanje predmetne djelatnosti ne bi moglo smatrati "profesionalnim obavljanjem druge djelatnosti". U odluci se navodi i da je Komisija cijenila i ostale navode inicijative, ali je našla da su bez uticaja na drugačiju odluku, iako nije navela ni koji su to navodi ni na osnovu kojih dokaza je utvrđeno da nisu od uticaja. **Komisija je u ovom slučaju propustila da razmotri, odluči, odnosno uputi na odlučivanje Sudskom savjetu pitanje postavljeno inicijativom da li je djelatnost iznajmljivanja soba i stanova spojiva s obavljanjem sudijske funkcije ili ne.**

(3)

U trećem slučaju¹¹³ koji se ticao inicijative podnijete protiv D.J, sudije Osnovnog suda u Podgorici zbog povrede čl. 4 i 7 Kodeksa, konkretno „neprijemnog, nekulturnog i neprofesionalnog ponašanja“ koje nije u skladu sa vršenjem sudijske funkcije, a koje je sudija navodno ispoljio prema podnosiocu inicijative kao punomoćniku stranke u predmetu u kome je postupao, Komisija je zasnovala svoju odluku samo na navodima sudije, prihvatajući u potpunosti njegovo izjašnjenje po kome „su navodi inicijative neosnovani i ne odgovaraju činjeničnom stanju i sadržini sudskih spisa“. **Osim izjašnjenja sudije, Komisija nije izvršila uvid ni u jedan drugi dokaz koji bi ukazao na to da su navodi inicijative neosnovani (npr. nije izvršila uvid u spise predmeta).**

Komisija nije utvrdila ni da li ponašanje sudije, koje je sam potvrdio, da prilikom ulaska u sudnicu ne govori strankama „dobar dan“ i „doviđenja“ predstavlja povredu Kodeksa.¹¹⁴ Komisija je pogrešno zaključila da su "tačni navodi inicijative da sudija ne uzvraća ni strankama niti punomoćnicima na pozdrav", jer je u inicijativi bilo jasno navedeno da pri ulasku u sudnicu sudija nikad ne odgovori na pozdrav podnosioca „dok prema drugoj stranci takvo ponašanje ne iskazuje“.

110 Pogledati čl. 27, st. 1, tačka 8 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama („Službeni list CG“, br. 28/15).

111 Čl. 102 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama propisuje: Na zahtjev predsjednika suda, odnosno sudije, Sudski savjet daje mišljenje o tome da li se određene aktivnosti smatraju profesionalnim obavljanjem djelatnosti koja je nespojiva sa vršenjem sudijske funkcije.

112 Čl. 102, st.1 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama propisuje ovlaštenje Komisije za Etički kodeks sudija da pokreće postupak za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudija, dok čl. 108, st.4, tačka 2 i st. 6, tačka 2 propisuje da sudija odgovara za najteži disciplinski prekršaj ako nestručno i neuredno obavlja svoju dužnost, tj. ako, između ostalog „započne vršenje poslaničke ili druge javne funkcije ili profesionalno obavlja druge djelatnosti“.

113 Su.Ek.br.3/15, <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/2027.pdf>.

114 Čl. 7 Kodeksa propisuje da će sudija svojim ponašanjem u sudu i van suda poštovati i razvijati standard ponašanja koji doprinose očuvanju ugleda suda u izgradnji povjerenja javnosti u pravosuđe, te da je sudija dužan čuvati ugled sudijskog poziva i sudstva kroz pisanu i izgovorenu riječ.

(4)

U četvrtoj po redu odluci iz 2015. godine¹¹⁵ donijetoj po inicijativi protiv Z.L, sudije Osnovnog suda u Baru od 9.03.2015, **Komisija je odbacila inicijativu pogrešno zaključivši da su se podnosioci već obraćali povodom iste stvari inicijativom od 5.02.2015. godine koju je Komisija odbila (vidjeti gore slučaj 1).**

Naime, iz te prethodne odluke jasno proizilazi da su podnosioci tada prigovorili postupanju sudije u odgovoru na pritužbu koju su podnijeli u vezi predmeta P.br.270/09, dok se nova inicijativa, podnijeta 09.03.2015, odnosila na postupanje istog sudije, ali u drugom predmetu P.br.845/09. Iako su podnosioci inicijative dostavili Komisiji i snimak suđenja na CD-u radi dokazivanja svojih navoda, Komisija nije ni pogledala ovaj dokaz, tvrdeći da je u pitanju isti slučaj kao i u inicijativi o kojoj je već ranije odlučeno. **Ovakvo postupanje Komisije posebno zabrinjava, jer je i u prvom slučaju propustila da ispita suštinu pritužbe istih podnosilaca, baveći se postupanjem sudije u predmetu P.br.270/09 na šta se oni Komisiji bar primarno nisu ni žalili, dok je u ovom drugom slučaju neopravdano našla da je u pitanju pritužba na isti predmet iako je i iz teksta odluke očigledno da se pritužba odnosila na sasvim drugi predmet.**

(5)

Peta odluka¹¹⁶ se odnosi na inicijativu podnijetu od strane punomoćnika oštećenog protiv E.D, sudije Višeg suda u Podgorici zbog propuštanja da se izuzme iz postupanja u predmetu u kojem je bila članica vijeća, a u kojem su okrivljenog zastupala lica koja su navodno bila u poslovnom partnerstvu na njenom ćerkom i suprugom. Podnosilac inicijative je ukazao da je sudija tako povrijedila član 2 Kodeksa koji propisuje da su sudije dužne da sude po zakonu, Ustavu, ratifikovanim međunarodnim ugovorima; član 4 koji govori o nepristrasnosti sudije i da sudija mora biti oslobođen od svake veze, naklonjenosti i pristrasnosti koja utiče, ili za koju bi se moglo smatrati da utiče – na njegovu sposobnost da samostalno postupa... da će sudija tražiti da bude izuzet iz predmeta u kojima postoje razlozi koji dovode u sumnju njenu mogućnost da donese nepristrasnu odluku, kao i da sumnju u nepristrasnost sudije naročito podstiču porodične, prijateljske, poslovne, socijalne i ostale veze sa strankama i njihovim zastupnicima; član 6 po kojem sudija treba da poštuje princip jednakog tretmana strana u postupku. Postupajući po inicijativi, Komisija je pribavila izjašnjenje sudije, prihvatila njene navode i zaključila da je njena kćerka advokatski pripravnik u advokatskoj kancelariji koja nije u ortakluku sa drugom kancelarijom koja je zastupala tuženog u tom predmetu, već da sa njima *samo dijeli poslovni prostor* te da je smatrala da nije bilo razloga da traži svoje izuzeće. **Odluka Komisije da činjenica da suprug i ćerka sudije dijele poslovni prostor sa advokatima koji zastupaju jednu stranu u postupku u kojem sudija sudi ne predstavlja "porodičnu, prijateljsku, socijalnu vezu sa strankama i njihovim zastupnicima koja dovodi u sumnju nepristrasnost sudije" je kontroverzna sa stanovišta citiranog člana 6 Kodeksa. Ovakva situacija bi prema etičkim standardima u sudstvu nekih drugih država, npr. SAD, zahtijevala izuzeće sudije.**

115 Su.Ek. br.4/15, <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/2028.pdf>.

116 Su.Ek.br.5/15, <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/2235.pdf>.

(6)

Sličan zaključak kao i u gore navedenom 4. slučaju, Komisija je ponovila i u šestoj odluci, Su.Ek. br. 6/15¹¹⁷ koja se odnosila na inicijativu podnijetu protiv Z. L, sudije Osnovnog suda u Baru, od strane istih lica koja su podnijela i inicijative Ek. 1/15 i Ek. br. 4/15. Naime, Komisija je i ovdje odlučila da je odlukom Su.Ek. br. 1/15 već odbijen zahtjev podnosioca inicijative, kao i da je u njoj već data dovoljna ocjena činjenica na kojima je bila zasnovana inicijativa.

Međutim, u posljednjoj, trećoj inicijativi koju su iste stranke uputile protiv sudije u koga izvjesno nemaju povjerenja, naveli su da je on protiv njih u međuvremenu podnio i protivtužbu u predmetu u kojem ga zastupa brat člana Sudskog savjeta, nalazeći da sudija "nema etike sudije da kao takav i dalje sudi u njihovim predmetima". Iako su se u ovom slučaju očigledno stekli razlozi za izuzeće sudije Z.L. iz svih predmeta u kojima su stranke podnosioci predstavke, Komisija se na nove činjenice nije osvrnula, niti ih je provjerila, već je odbacila i ovu predstavku podnosioca s obrazloženjem da je sve što je trebalo riješila odlukom po njihovoj prvoj inicijativi. **U ovom slučaju, kao i u prethodna dva u kojima se javljaju isti podnosioci protiv istog sudije, Komisija je nepotpuno utvrdila činjenično stanje i neopravdano odbila nadležnost da se izjasni o okolnostima iznijetim u inicijativi.**

(7)

Nekritičko prihvatanje stava sudije Komisija je ponovila i u sedmoj odluci, u slučaju sudije Osnovnog suda u Kotoru Š.P, protiv koga je podnijeta inicijativa zbog povrede odredaba Zakona o parničnom postupku u pogledu rokova postupanja u predmetu, kao i čl. 5 Kodeksa koji propisuje da je sudija dužan da spriječi nepotrebnii zastoje u radu i u najkraćem mogućem roku sprovede postupak. Podnosilac je u inicijativi u bitnom naveo da je Š.P. u predmetu zbog oduzimanja poslovne sposobnosti ocu podnosioca inicijative doveo do nedozvoljenog odugovlačenja postupka, time što je naložio nova vještačenja, zbog čega je postupak, koji je morao biti završen u roku od tri mjeseca, trajao šest godina.¹¹⁸

Komisija je i ovdje ocijenila da nema povrede Kodeksa, tako što je prihvatila izjašnjenje sudije da navodi inicijative ne odgovaraju činjeničnom stanju i sadržini spisa predmeta. Komisija nije izvršila uvid u spise predmeta, kao u nekim drugim slučajevima, da bi utvrdila činjenično stanje u predmetu koji jeste bio hitne prirode, a u kome je postupak nesumnjivo trajao šest godina.

Komisija je prihvatila izjašnjenje sudije da je do odugovlačenja postupanja u predmetu došlo usljed objektivnih okolnosti i složenosti problematike koja je zahtijevala specijalizovana vještačenja, kao i da su tome doprinjeli i sami predlagači i protivnici predlagača svojim predlozima, a da je on predmetom bio zadužen tek na početku 2012. godine. Međutim, **Komisija nije provjerila navode sudije. Štaviše, Komisija je prihvatila i navode sudije da je inicijativa vid pritiska na sud i to u pravcu donošenja odluke u korist podnosioca inicijative, iako nije obrazloženo na osnovu čega je zaključeno da je inicijativom vršen pritisak u tom pravcu.**¹¹⁹

117 <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/2236.pdf>.

118 Zakon o vanparničnom postupku ("Službeni list CG", br.27/2006 i 20/2015), čl.29.

119 Su.Ek.br.7/15, <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/2237.pdf>.

(8)

Nekritičko prihvatanje stava sudije ponovljeno je i u osmoj odluci Komisije,¹²⁰ na osnovu inicijative Mreže NVO Sjevera protiv sudije Osnovnog suda u Pljevljima B.P, zbog toga što je navodno neprestanim bahatim i osionim parkiranjem svog vozila kršio odredbe čl. 7 Kodeksa koje propisuju da se sudije ne smiju ponašati na način koji šteti ugledu suda i sudijske funkcije, kako u sudnici, tako i van suda.

Komisija je navela da je „dovođenjem u vezu navoda iz inicijative sa dostavljenim dokazima i izjašnjenjem sudije zaključila da navodi iz inicijative ne ukazuju da je sudija učinio povrede Etičkog kodeksa sudija...”. Međutim, iako u zaključku pominje ”dostavljene dokaze”, u daljem tekstu odluke nisu navedeni ni dokazi koji su dostavljeni ni kako je koji Komisija cijenila. Umjesto toga, Komisija je prihvatila navode sudije da se inicijativa odnosi samo na jedan slučaj zaustavljanja vozila ispred pekare, na mjestu na kome zaustavljanje nije zabranjeno, kao i da je motiv inicijative lični animozitet podnosioca, koji ”bukvalno progoni” sudiju, a nije ispitala navode podnosioca o tome da li se radilo o kontinuiranom ponašanju sudije ili ne, niti je dala ocjenu da li takvo ponašanje sudije u javnosti, van suda, sadrži elemente povrede Kodeksa ili ne. **Na osnovu teksta odluke se jedino može zaključiti da je Komisija i ovu odluku zasnovala na nekritičnom prihvatanju stava sudije, bez ozbiljnog utvrđivanja činjeničnog stanja.**

(9)

Deveta odluka¹²¹ se odnosila na inicijativu protiv sudije Osnovnog suda u Kotoru D.R, podnijete zbog povrede Etičkog kodeksa sudija. Advokatica je podnijela inicijativu u kojoj je tvrdila da je sudija nesavjesno postupao u predmetu u kom je podnositeljka inicijative bila punomoćnica jedne od stranaka, jer nije blagovremeno zakazivao izlazak na lice mjesta, kao ni ročišta za glavnu raspravu, a onda na ročištu koje je bilo zakazano za 28.05.2015. nije uvažio kašnjenje podnositeljke inicijative, koja je bila u zakazano vrijeme u kancelariji sudije koga tamo nije bilo i obavijestila zapisničarku da joj još uvijek traje suđenje kod drugog sudije, pa ju je zamolila da je pozovu kada sudija stigne. Kada se petnaest minuta kasnije ponovo pojavila, ročište je bilo okončano, zapisnik potpisan, a što je za posljednicu imalo povlačenje tužbe i štetu po stranku koju je zastupala. U postupku po inicijativi, Komisija je izvela dokaze koji su priloženi od strane i podnositeljke inicijative (izjave svjedoka) i sudije (izjašnjenje zapisničarke, koja je saopštila da je advokatica rekla da je na drugom suđenju i da je sudija sačeka; izvod iz knjige odsustva u radnom vremenu koji pokazuje da je do 12:30h bio kod kolege sudije). Komisija je onda konstatovala da nije bilo povrede Kodeksa na osnovu izjašnjenja sudije i zapisničarke, našavši da su izjave svjedoka bez značaja jer su potpisali zapisnik, ali se u odluci ne navodi da je Komisija izvršila uvid u taj zapisnik i šta je na osnovu toga zaključila. Zaključeno je da sudija nije odbio da održi ročište kako je podnositeljka inicijative tvrdila, jer je ono već bilo održano, a zapisnik zaključen i potpisan u 12:50h kada je advokatica pristupila na ročište. **Ovaj slučaj je pružao priliku da se odgovori na pitanje da li bi se moglo smatrati kolegijalnim postupanjem u skladu sa čl. 5 i 10 Kodeksa očekivanje da, u slučaju kada advokat obavijesti da se nalazi na suđenju u istoj zgradi, zapisničarka pozove advokata i**

120 Su.Ek.br.8/15, <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/2238.pdf>.

121 Su.Ek.br.9/15, <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/2239.pdf>.

obavijesti da je sudija spreman da počne sa suđenjem? Ovo posebno jer u praksi sudova nisu rijetki slučajevi da sudije sačekaju državne tužioce prije nego suđenje počne ili ih obavještavaju kada će suđenje početi, posebno kada su im kancelarije u neposrednoj blizini.

(10)

Deseta odluka¹²² se ticala dvije inicijative podnijete protiv sudije Osnovnog suda u Rožajama M. Z, zbog povrede čl. 4 i 5 Etičkog kodeksa sudija. Podnosioci su naveli da ih je sudija navodno nedoličnim ponašanjem godinama uznemiravao, vrijeđao i omalovažavao, kao i da je podstrekavao svoje rođake da to isto čine. Oni su u inicijativi naveli i da vode imovinsko-pravni spor sa sudijom M. Z, te da je u tom sporu sudija pravi vlasnik nepokretnosti oko koje se spore, a ne njegova majka i brat, na koje se ista vodi, kao i da sudija koristi službeno vozilo u lične svrhe. Podnosioci su dalje tvrdili i da su zbog vrijeđanja od strane sudije podnijeli i prijavu Područnom organu za prekršaje - Budva i kao dokaz dostavili fotokopije policijskog zapisnika iz kojih se navodno mogu vidjeti sve pogrdne riječi koje im je sudija upućivao.

Komisija je prihvatila samo izjašnjenje sudije koji je u bitnom tvrdio da su ovi navodi netačni i sračunati na urušavanje njegovog ugleda. Uz izjašnjenje, sudija je priložio putni nalog vezan za korišćenje službenog vozila, kao i pravosnažne presude Osnovnog suda u Rožajama K. br. 18/14 i presudu Osnovnog suda u Kotoru K. br. 358/14, navodno kako da bi se vidjelo o kakvim ličnostima se radi. Komisija je prihvatila izjašnjenje sudije da navodi inicijative ne odgovaraju činjeničnom stanju, ali se nije bavila svim navodima inicijative (samo navodima da je sudija koristio službeno vozilo u lične svrhe), niti je izvršila uvid u fotokopiju policijskog zapisnika, već je u odluci navela da je prepustila da se oni cijene u prekršajnom postupku pokrenutom po zahtjevu podnosilaca inicijative protiv sudije, zbog prekršaja iz člana 7 stav 2 Zakona o javnom redu i miru.

(11)

U jedanaestoj odluci¹²³ koja se ticala inicijative protiv sudije Osnovnog suda na Cetinju S. V, zbog povrede čl. 4 i 5 Kodeksa, kojima je propisan princip nepristrasnosti i čuvanja ugleda suda i sudijske funkcije u sudu i van suda, Komisija takođe nije utvrdila kršenje Kodeksa. Podnosilac je u inicijativi naveo da je sudija, postupajući u predmetu P.br. 433/14 u kojem je podnosilac bio i tužilac i protivtuženi, ignorisao odluke i rješenja Uprave za nekretnine, Ministarstva finansija i Upravnog suda CG, koje su donijete u korist podnosioca, te da je u proces uveo vještake raznih struka, na predlog tuženih, da je indirektnim izjavama na suđenju izazvao da ga prvotuženi fizički napadne, da mu sudija nije odgovorio na zahtjev za fizičkom zaštitom, da mu za jedno od zakazanih ročišta nije upućen poziv, da na tom ročištu nije odlučeno o privremenoj mjeri koju je podnosilac tužbom tražio, da je za vrijeme suđenja prinuđen da stoji iako ima 72 godine kao i da je uputio zahtjev za njegovo izuzeće.

Sudija je u izjašnjenju dostavljenom Komisiji naveo da je inicijativa neosnovana, jer je poziv za ročište upućen njegovom punomoćniku, da je podnosilac stajao samo za vrijeme davanja iskaza u svojstvu parnične stranke, da će o privremenoj mjeri odlučiti

122 Su.Ek.br.10/15, <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/2240.pdf>.

123 Su.Ek.br.11/15, <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/2287.pdf>.

uz glavnu stvar, kao i da podnositelj može da izjavi žalbu nadležnom drugostepenom sudu ako je nezadovoljan tokom suđenja, a druge "incidente" nadležnim državnim organima. Sudija nije objasnio zašto nije odgovorio na zahtjev za fizičkom zaštitom.

Komisija je ocijenila da sudija nije povrijedio odredbe Zakona o parničnom postupku na koje je podnositelj ukazao u inicijativi i da inicijativa nije osnovana. Iako je Komisija navela da je odluku zasnovala "dovođenjem u vezu navoda iz inicijative sa dostavljenim dokazima i primljenim izjašnjenjem sudije", u odluci nisu navedeni dokazi koje je Komisija imala u vidu već samo izjašnjenje sudije. **Pored toga što ni u ovom slučaju nisu navedeni ni komentarisani dokazi na kojima je Komisija utemeljila svoju odluku, a koji potvrđuju izjašnjenje sudije, propuštena je i prilika da se ocijeni da nije neophodno insistirati na tome da starije osobe stoje prilikom davanja iskaza u svojstvu parnične stranke.** ZPP ne navodi tu obavezu stajanja, već mogućnost davanja iskaza i van suda.¹²⁴ Sudski poslovnik kaže da se pred sudijom "po pravilu" stoji u toku saslušanja i postavljanja pitanja.¹²⁵ Ovakva formulacija dozvoljava izuzetke na osnovu razumne procjene, u skladu s obavezom da se prema svim učesnicima u postupku postupa obzirno i s poštovanjem.¹²⁶ U nekim situacijama se insistiranje na ovom pravilu može smatrati ponižavajućim, pa je o tome Komisija trebalo da iskoristi priliku da se izjasni, bez obzira na to da li bi u ovom slučaju zbog toga utvrdila povredu Kodeksa ili ne.

(12)

U inicijativi protiv sudije Osnovnog suda u Kotoru A. Z,¹²⁷ koju je podnio upisničar u krivičnoj pisarnici tog suda, M. K, zbog povrede čl. 10 Etičkog kodeksa koji propisuje da je sudija dužan razvijati i održavati dobre kolegijalne odnose i stručnu saradnju sa kolegama, te da je dužan da se korektno odnosi prema svim zaposlenim u sudu, podnositelj je naveo da se sudija prema njemu pred sudskim osobljem ponašala nedostojanstveno, bezobzirno i bez imalo poštovanja, te da je time stvorila utisak neprimjeren sudijskom pozivu, kod svih koji su prisustvovali ovom događaju. U dostavljenom izjašnjenju, sudija A. Z. je navela da inicijativa nije osnovana, da se nije na nedoličan način obraćala podnosiocu inicijative, te da su jedino tačni navodi da M. K. nije bio na radnom mjestu i da je odbio da obavi radni zadatak zbog kojeg mu se obratila. Uz izjašnjenje je dostavila i rješenje predsjednika suda kojim je podnositelj inicijative proglašen odgovornim za počinjenju težu povredu službene dužnosti u vezi sa predmetnim događajem.

Komisija je u ovom slučaju utvrdila da nema povredu Kodeksa, prihvativši navode sudije i dostavljeno rješenje o povredi službene dužnosti, koje u odluci nije predstavljeno, pa se ne zna ni zbog čega je upisničar bio kažnjen. **Komisija je propustila da izvede druge dokaze, recimo, da sasluša svjedoke spornog događaja, već je,**

124 Svjedoci koji se zbog starosti, bolesti ili teških tjelesnih mana ne mogu odazvati pozivu saslušaće se u svom stanu, odnosno prostorijama u kojima borave (Zakon o parničnom postupku, *Sl. list RCG*, br. 22/2004, 28/2005 - Odluka US RCG, 76/2006 i *Sl. list CG*, br. 47/2015 čl. 238, st. 3).

125 Sudski poslovnik (*Sl. list CG*, br. 26/2011, 44/2012 i 2/2014), Član 86, st. 2: "Stranke, punomoćnici, branioci, sudski vještaci i svjedoci u toku saslušanja i prilikom postavljanja pitanja po pravilu stoje pred sudijom."

126 Član 5, st. 3 Etičkog kodeksa sudija: "Sudija je dužan da održava red u svim postupcima pred sudom i da se u ophođenju sa strankama i drugim učesnicima u postupku i sudskim osobljem ponaša dostojanstveno, obzirno i s poštovanjem."

127 Su.Ek.br.12/15 od 03.12.2015.

kako se navodi u odluci, “**punu vjeru poklonila iskazu sudije da je ponašanjem podnosioca inicijative narušen njen autoritet, dostojanstvo i integritet ocjenjujući isti vjerodostojnim**”, bez obrazloženja.

(13)

U slučaju pokrenutom protiv predsjednika i članova Vijeća sudija Višeg suda u Podgorici u predmetu Kž. br. 1126/13 R. I, B. B. i M. P, zbog povrede čl. 5 Etičkog kodeksa sudija, tj. navodno namjernog odugovlačenja postupka u krivičnom predmetu.¹²⁸ Podnosilac inicijative, branilac okrivljenog u navedenom predmetu, je tvrdio da su članovi vijeća pogrešno ocijenili da je podnosilac “neopravdanim odsustvom sa pretresa izazvao odlaganje suđenja”, jer je on bio opravdano odsutan zbog teške bolesti supruge što je dokazao medicinskom dokumentacijom, pa je Apelacioni sud ukinuo rješenje Višeg suda o njegovom kažnjavanju. Naveo je i da nije bio pozivan na sljedeća ročišta, jer ga je navedeno vijeće tretiralo kao razriješenog branioca, zbog čega je nastupila šteta po njegovog branjenika. Podnosilac je naveo da se tim povodom već jednom obraćao pritužbom Sudskom savjetu, ali bez uspjeha, te da je u odgovoru na pritužbu iznijeta “netačna i pravno nerazumljiva tvrdnja da branilac preuzima sve mjere u cilju odugovlačenja sudskog postupka”. Dalje se u inicijativi navodi da je vijeće odbijalo da postupa po zahtjevu za ponavljanje postupka njegovog branjenika, i pored pritužbi i zahtjeva za ubrzanje postupka.

Odluka Komisije se i u ovom slučaju zasniva na navodima iz izjašnjenja sudija i sadrži ocjenu da su postupali u skladu sa procesnim zakonima, te da nisu povrijedili Kodeks. Iako se u odluci navodi da je Komisija utvrdila kada je predmet uzet u rad od strane Višeg suda u Podgorici i kada je pred njim otvorena rasprava, ne može se zaključiti na osnovu čega je to zaključila, da li je izvršila uvid u spise predmeta ili je prihvatila navode sudija. Osim toga, Komisija se nije osvrtała na prvi dio pritužbe, nije izvršila uvid u pritužbu podnijetu Sudskom savjetu, kao ni u odgovor Savjeta u kojem je bilo navedeno da branilac sam proizvodi odugovlačenje postupka. **Komisija u ovom slučaju nije odgovorila na sve pritužbe podnosioca prijave niti je obrazloženo na osnovu kojih dokaza je zauzela stav.**

(14)

U predmetu protiv V. S, M. Z. i R. V, sudija Višeg suda u Podgorici,¹²⁹ pokrenutom zbog pritužbe da su kao članovi vijeća tog suda “donijeli odluku Gž.br. 4548/12-04, kojom su negirali sadržinu i zaključke prethodnog ukidnog rješenja istog suda Gž.br. 4430/10-04”, navodeći da je motiv za to sadržan u tome “da se bogati vlasnik hotela oslobodi”, Komisija se proglasila nenadležnom, tvrdeći da joj odredbe Kodeksa ne daju mogućnost da ispituje zakonitost odluke vijeća u kojoj su postupale navedene sudije, a koji je u međuvremenu pravosnažno okončan, kao i u slučaju iz 2013. godine koji je prethodno komentarisani.¹³⁰ **Komisija ni u ovom slučaju nije objasnila pod kojim uslovima primjenjuje član 2 Kodeksa, pod naslovom “Zakonitost”, koji nalaže da sudije treba da postupaju zakonito.**

128 Su.Ek.br. 13/15, <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/2373.pdf>.

129 Su.Ek.br. 14/15 od 31.12.2015, <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/2372.pdf>.

130 Su.Ek.br. 2/13 od 3.7.2013, <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/2178.pdf>.

(15)

U predmetu protiv sudije Suda za prekršaje u Budvi K. V. V,¹³¹ pokrenutom po inicijativi za ocjenu povrede čl. 5 Kodeksa, podnosilac je u inicijativi naveo da je bio pozvan od strane sudije radi saslušanja u svojstvu oštećenog u predmetu P.br. 1208/2015, da je čekao sat i po vremena, da ga sudija nije saslušala, a da je navodno donijela nezakonito rješenje u kojem je konstatovala da je pristupio na pretres, da se stranke odriču prava na žalbu, iako je se podnosilac nije odrekao, jer nije ni pristupio na pretres. Takođe je naveo da je, dok je čekao da pristupi pretresu, čuo smijanje i časkanje u vrijeme dok se okrivljeni nalazio kod sudije, da je to ročište "ličilo na sve osim na sudski postupak" i da kao savjestan građanin želi da ukaže na propuste i doprinese da se sudija ne podstiče da nastavi takvo ponašanje.

U svom izjašnjenju sudija je navela da je podnosilac zaista čekao da pristupi pretresu, jer je u to vrijeme ona imala izuzetno privođenje na saslušanje stranog državljanina kao okrivljenog kojem je određen pritvor, i ukazala da podnosilac inicijative kao oštećeni nije bio stranka u postupku i da nema pravo žalbe, osim u slučaju oslobođanja okrivljenog, što u konkretnom nije bio slučaj. Sudija je takođe navela da ne isključuje mogućnost da je sa strankom razgovarala dok je bila u toku izrada rješenja, ali da taj razgovor nije imao nikakve štetne posljedice po oštećenog. Komisija je prihvatila navode sudije da je do odlaganja početka ročišta došlo iz opravdanih razloga (saslušanja drugog okrivljenog u predmetu hitne prirode), da podnosilac nije saslušan, jer je u pitanju bio postupak bez pretresa, a da je okrivljeni priznao izvršenje prekršaja, da je odluka bila u korist oštećenog i na osnovu toga utvrdila da je ponašanje sudije bilo u skladu sa Kodeksom.

Komisija se uopšte nije izjasnila o navodima podnosioca vezanim za smijanje i časkanje koje je čuo u vrijeme dok se okrivljeni nalazio kod sudije i nije ispitivala njegove tvrdnje o tome da zbog takvog ponašanja ročište "nije ličilo na sudski postupak". Komisija se zadržala na ispitivanju povrede člana 5 Kodeksa, ali je i prilikom citiranja člana izostavila njegov važan dio koji se upravo odnosio na aspekt pritužbe koji Komisija nije ispitivala: "Sudija je dužan da se uzdržava od bilo kog ponašanja koje bi moglo da dovede u pitanje ugled suda i integritet sudijske funkcije." Takođe, Komisija u ovom kontekstu nije pomenula ni obaveze sudije iz čl. 7 Kodeksa: "Sudija će se u svim prilikama ponašati u skladu sa dignitetom funkcije koju obavlja, čime će afirmisati povjerenje javnosti u integritet pravosudnih institucija. Sudija će svojim ponašanjem u sudu i van suda poštovati i razvijati standarde ponašanja koji doprinose očuvanju ugleda suda i izgranji povjerenja javnosti u pravosuđe. Sudija je dužan čuvati ugled sudijskog poziva i sudstva kroz pisanu i izgovorenu riječ ... Sudija se ne smije ponašati nedostojno i stvarati utisak neprimjeren sudijskom pozivu", koje su je obavezivale da ispita ponašanje sudije prilikom ročišta. Konačno, Kodeks u članu 5 nalaže sudijama da se u ophođenju sa strankama i drugim učesnicima u postupku ponašaju obzirno i s poštovanjem, što bi trebalo da znači i učesnicima u postupku, pogotovo oštećenima, kao što je podnosilac inicijative, objasni njihov položaj i prava u postupku, posebno u situaciji u kojoj se ne snalaze jer po pravilu nemaju pravno obrazovanje, pozvani su u sud da budu saslušani, čekaju, a onda se ne dogodi ono zbog čega su došli, a onda im se vjerovatno nedovoljno obzirno ne objasni - zašto.

131 Su.Ek.br. 15/15 od 31.12.2015, <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/2374.pdf>.

Komisija je trebalo da ovaj slučaj sagleda kao priliku da protumači obavezu sudije da prema svim učesnicima postupaka postupi "obzirno i s poštovanjem" na ponuđen ili neki drugi način u vezi sa spornom situacijom koja je dovela do pritužbe na rad sudije. Da je sudija dovoljno obzirno postupala prema oštećenom učesniku u postupku, do pritužbe vjerovatno ne bi ni došlo.

Zaključci:

Praksu Komisije i 2015. godine je obilježilo nepotpuno utvrđivanje činjeničnog stanja i nedostatak obrazloženja. U nekoliko odluka Komisija je sasvim nekritički prihvatila stav sudije bez ikakve provjere ili utemeljenja u drugim dokazima, npr. spisima predmeta.

Ove godine, Komisija je propustila da odgovori na veoma važna etička pitanja, kao što su:

- da li je djelatnost iznajmljivanja soba i stanova spojiva s obavljanjem sudijske funkcije;
- da li je etično da sudija prilikom ulaska u sudnicu ne govori „dobar dan“ i „doviđenja“;
- da li činjenica da suprug i ćerka sudije dijele poslovni prostor sa advokatima koji zastupaju stranu u postupku u kojem sudija sudi opravdano dovodi u sumnju nepristrasnost sudije;
- da li bi se u slučaju kada advokat saopšti da se nalazi na suđenju u istoj zgradi moglo smatrati kolegijalnim i etičnim postupanjem, očekivanje da zapisničarka pozove advokata i obavijesti da je sudija spreman da počne suđenje;
- propuštena je i prilika da se ocijeni da li je neophodno insistirati na tome da i starije osobe stoje prilikom davanja iskaza u svojstvu parnične stranke.

4.7. Praksa Komisije u 2016. godini

U 2016. godini, Komisija je postupajući po podnijetim inicijativama, donijela 20 odluka,¹³² od kojih je u četiri utvrdila povrede Etičkog kodeksa sudija.

Slijedi pregled odluka Komisije.

¹³² Na sajtu Sudskog savjeta su objavljene sve odluke. Dvije su objavljene na zahtjev HRA (Ek. br. 11/16 i 17/11).

(1)

U prvoj odluci¹³³ Komisija nije odlučivala o inicijativi našavši da je ona bila očigledno neosnovana jer su "iznijete činjenice koje se ne cijene u postupku koji sprovodi Komisija", bez daljeg obrazloženja. Komisija je zatim tražila da se inicijativa uredi i konkretizuje ponašanje sudije koje se smatralo neetičnim, ali je zatim podnosilac inicijative naveo da obustavlja komunikaciju s Komisijom, pa je na osnovu toga i Komisija obustavila postupanje.

(2)

U drugom po redu slučaju¹³⁴, inicijativom je traženo da se postupak "preotvori", a sudija "zakonski sankcioniše" zato što je donio odluku u predmetu zasnovanu na "kardinalnoj grešci vještaka geometra koji je pogrešno identifikovao parcele". Komisija je našla da u ovom slučaju nije nadležna jer joj odredbe Etičkog kodeksa "ne daju mogućnost da postupi po postavljenom zahtjevu – postupak preotvori".

Navedena odluka Komisije je nepotpuna, jer ne daje odgovor na drugi dio zahtjeva iz inicijative" da se sudija zakonski sankcioniše". I neuka stranka zaslužuje da se njen zahtjev s uvažavanjem preispita i sagleda da li ukazuje na pitanje kršenja načela zakonitosti u postupanju sudije, koje je propisano članom 2 Etičkog kodeksa sudija, ili i nekog drugog načela, ili disciplinski prekršaj, zbog koga bi Komisija mogla podnijeti predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudije u skladu sa članom 12 stav 6 Kodeksa.

(3)

Treća odluka je zasnovana na inicijativi koju je predsjednica Suda za prekršaje u Budvi dostavila Sudskom savjetu, a to tijelo prosljedilo Komisiji za Etički kodeks zbog sumnje da se sudija D.K. Suda za prekršaje u Budvi ponašala suprotno članu 10 Kodeksa "Odnos prema kolegama i zaposlenim u sudu". Naime, radilo se o tome da je sudija predsjednici suda izrazila neslaganje sa godišnjim rasporedom poslova u Sudu, prema kome je raspoređena da radi u odjeljenju suda u Kotoru, van mjesta svog prebivališta u Budvi, u kome je prethodno radila. U Budvu je raspoređen novoizabrani sudija za koga je sudija tvrdila da je privilegovan.

Na osnovu inicijative i izjašnjenja sudije **Komisija je utemeljeno utvrdila da sudija nije prekršila Kodeks**, našavši da je imala pravo (na osnovu čl. 31 Zakona o sudovima, *Sl. list* 11/15) da se izjasni o predlogu godišnjeg rasporeda poslova u sudu i na način da izrazi nezadovoljstvo, kao i da pri tom nije dovela u pitanje dostojanstvo i ugled sudije u sudstvu.

(4)

U četvrtoj odluci¹³⁵ Komisija je utvrdila da je sudija N.T. Osnovnog suda u Nikšiću prekršila načelo nepristrasnosti iz člana 4 stav 4 Kodeksa, tako što je postupala u predmetu po tužbi sudija i državnih službenika i namještenika istog suda protiv države radi naknade troškova prevoza, bez prethodnog podnošenja zahtjeva za izuzeće predsjedniku suda. Inicijativu za utvrđivanje povrede Kodeksa u ovom slučaju je podnijela predsjednica Vrhovnog suda Crne Gore Vesna Medenica.

133 Ek. br. 1/2016, od 10.02.2016.

134 Ek. br. 2/2016, od 31.1.2016.

135 Ek. br. 4/16, od 11.05.2016.

Komisija je zaključila da je sudija prekršila Kodeks zbog toga što predsjedniku suda nije podnijela zahtjev za izuzeće na osnovu čl. 70 st. 2 ZPP, niti je u skladu sa čl. 66 ZPP predložila Vrhovnom sudu da odredi da u tom predmetu postupaju drugi sud, pa je našla da je sudija postupila suprotno članu 4 stav 4 Kodeksa koji zahtijeva od sudije da traži da bude izuzet iz postupanja u predmetu u kojima postoje razlozi koji dovode u sumnju njegovu/njenu mogućnost da donese nepristrasnu odluku.

U ovom slučaju se ispostavlja, iako Komisija to nije navela u odluci, da su Zakon o parničnom postupku član 70 stav 2 i Etički kodeks sudija u članu 4 stav 4 neusaglašeni, pa zakonito postupanje sudije može dovesti do kršenja Kodeksa. Naime, u članu 70 stav 2 je propisano: "Ako sudija smatra da postoje druge okolnosti koje dovode u sumnju njegovu nepristranost (član 69 tačka 7), obavijestit će o tome predsjednika suda koji će da odluči o izuzeću." U ovom konkretnom slučaju, poslovne odnosno socijalne veze sa strankama, koje su Kodeksom izričito propisane kao razlog za traženje izuzeća, Zakon ne tretira izričito, odnosno, one spadaju pod "druge okolnosti" o kojima će sudija obavijestiti predsjednika suda koji će onda da odluči o izuzeću. U ovom slučaju, sudija je u izjašnjenju navela da je "upoznala predsjednika suda" sa tim da je bila zadužena konkretnim predmetom, kao i da je "Zaštitniku imovinsko-pravnih interesa dostavljeno izjašnjenje predsjednika suda budući da su tužiocima zaposleni u Osnovnom sudu u Nikšiću". Dakle, iz rečenog proizilazi da je grijeh sudije u tome što, iako je zakonito obavijestila predsjednika o mogućim razlozima za izuzeće, u skladu sa ZPP, ona nije i izričito "tražila da bude izuzeta iz postupanja u predmetu", kako je to propisano članom 4 stavom 4 Kodeksa. Prilikom odlučivanja u ovoj stvari, Komisija nije pribavila pomenuto izjašnjenje predsjednika suda, koje je očigledno bilo takvo da nema razloga za izuzeće.

Smatramo da ovaj slučaj neopravdano nije sagledan u potpunosti. **Komisija je propustila da analizira ulogu predsjednika suda i njegovu odgovornost za to što nije izuzeo sudiju iz postupanja u predmetu, niti je u odluci primjećeno da je sudija postupila zakonito, mada ne i etično do nivoa koji zahtijeva Kodeks.** I Sudski savjet je također propustio priliku da to uoči na osnovu prigovora koji mu je sudija uputila protiv odluke Komisije, istrajavajući na tumačenju odredbe člana 70 stav 2 ZPP-a, koje nije u skladu sa gore citiranim tekstom te odredbe.¹³⁶

(5)

Peta odluka¹³⁷ Komisije u ovoj godini je suštinski ista kao prethodna. Podstaknuta je inicijativom koju je protiv sudije R. J. Osnovnog suda u Bijelom Polju podnijela predsjednica Vrhovnog suda Vesna Medenica zbog kršenja načela nepristrasnosti iz člana 4 Etičkog kodeksa sudija. Sudija je postupala u predmetu u kome je tužilja bila

¹³⁶ „Sudski savjet je prihvatio zaključak Komisije, da je sudija N. sa moralnog i profesionalnog aspekta, bila dužna da predsjedniku suda podnese zahtjev za svoje izuzeće, a na osnovu člana 70, stav 2 Zakona o parničnom postupku, odnosno da shodno članu 66 ZPP-a, inicira postupak delegacije navedenog predmeta drugom stvarno nadležnom sudu, čime bi zaštitila sebe kao profesionalca, sud u kojem vrši sudijsku funkciju te sudsku vlast uopšte. S tim u vezi, neosnovani su navodi prigovora sudije T. u pravcu da je, nakon što je zadužena spisima predmeta P.br. 381/15, o tome usmeno obavijestila predsjednika suda, obzirom da Zakon o parničnom postupku u članu 70, stav 1, jasno propisuje način na koji je sudija dužan da postupaju čim sazna da postoji koji od razloga za njegovo izuzeće, odnosno njegovu obavezu da prekine svaki rad na predmetu do donošenja rješenja predsjednika suda.“ Sudski savjet, Su. br. 01-2935/16-2.

¹³⁷ Ek. br. 4-1/16, od 11.05.2016.

njena kolegistica sudija istog suda. Za razliku od prethodnog predmeta, u tekstu ove odluke nema naznake da je sudija obavijestila predsjednika suda o postojanju razloga koji bi zahtijevali njeno izuzeće, već je navedeno da je sudija upitala zastupnika tužene da li zahtijeva njeno izuzeće. Uprkos tome što zastupnik tužene nije zahtijevao izuzeće sudije, i tome što protiv presude nije izjavljena žalba, Komisija je opravdano zaključila da je prekršeno načelo nepristrasnosti koje je od sudije zahtijevalo da u takvom slučaju zatraži da bude izuzeta od postupanja u predmetu.

(6)

U ovom slučaju¹³⁸ Komisija je rješavala po inicijativi podnijetoj Sudskom savjetu protiv sudije V. K. Suda za prekršaje u Bijelom Polju, od strane mještana koji su ukazali na ponašanje sudije koje je po njima nedostojno sudijske funkcije, a koje se svodi na to da je sudija sa svojim bratom navodno izlomio 100m cijevi za navodnjavanje i tako učestvovao u uništavanju njihove imovine. Sudski savjet je prosljedio pritužbu Komisiji na dalji postupak. Komisija je pribavila izjašnjenje sudije, kojim je dostavio dokaze da je krivičnom presudom pravosnažno oslobođen optužbe podnosioca inicijative da je učestvovao u uništavanju njihovih stvari, kao i da je postignuto sudsko poravnanje između sudije i podnosioca inicijative, kao i da sudija nije preduzimao nikakvu radnju prema podnosiocima inicijative jer ne posjeduje parcelu do spornih parcela za provod cijevi za navodnjavanje.

Odluka Komisije u ovoj stvari djeluje utemeljeno, zasnovana je na sudskim presudama koje odgovaraju na navode iz inicijative.

(7)

Komisija je u ovom slučaju¹³⁹ odlučivala o inicijativi podnijetoj u odnosu na dvije sudije Osnovnog suda u Podgorici, M. V. i M. M. i utvrdila da nije došlo do kršenja Kodeksa. Podnosilac inicijative je prigovarao da su sudije prekršile načela zakonitosti, profesionalnosti, posvećenosti i jednakosti, postupajući u vezi predmeta u kome je podnosilac inicijative u svojstvu punomoćnika stranke tražio spajanje predmeta i izuzeće postupajuće sudije, o kom izuzeću je odlučivala druga sudija u svojstvu zamjenice predsjednika suda. Podnosilac inicijative navodi da su sudije postupale uz kršenje propisa i načela Kodeksa, i uz to je priložio mišljenje Zaštitnika ljudskih prava i sloboda koji je utvrdio da je prekršeno pravo na suđenje u razumnom roku u predmetu u kome je postupala sudija protiv koje je podnijeta inicijativa, a čiji zahtjev za izuzeće je odbila druga sudija u odnosu na koju je takođe podnijeta inicijativa. Komisija je, posle komplikovanog prikazivanja slučaja i kraćeg izjašnjenja sudija koje su navele da su u svemu postupale u skladu sa zakonom i Kodeksom, bez obrazloženja zaključila da su sudije postupale zakonito i u skladu s Kodeksom i da nisu ugrozile prava tužilje kao stranke.

(8)

Osma odluka¹⁴⁰ je donijeta na osnovu inicijative G. Š, predsjednika Osnovnog suda u Baru protiv sudije toga suda Z. L. Odlučeno je da je sudija prekršio član 10 stav

138 Ek. br. 5/16, od 25.7.2016.

139 Ek. br. 6/16, od 25.7.2016.

140 Ek. br. 7/16, od 16.9.2016.

1 Kodeksa (Odnos prema kolegama i zaposlenim u sudu) i člana 4 (Nepriistrasnost) načinom na koji je u dopisu predsjedniku suda odgovorio na zahtjev za opravdanjem izostanka sa posla u trajanju od sedam dana i neblagovremene izrade odluka. Primjera radi, sudija je u odgovoru predsjedniku suda naveo: „Očigledno nemaš važna posla, već se baviš isljeđenjem kada ja odsustvujem, gdje sam bio i kada su izrađene odluke, jesu li u tom čuvenom roku od 30 dana, što je apsolutno nevažna činjenica“. Prethodno je disciplinsko vijeće odbacilo predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudije na predlog disciplinskog tužioca uz obrazloženje da je predlog podnijet za radnju koja nije propisana kao disciplinski prekršaj, a spise dostavilo Komisiji kao inicijativu za pokretanje postupka i za utvrđivanje povrede Kodeksa.¹⁴¹ Na osnovu dostavljenog izjašnjenja sudije koji je istakao da njegovi navodi iz dopisa predstavljaju njegov lični stav i shvatanje rada u sudu, **Komisija je opravdano zaključila da je načinom obraćanja predsjedniku suda sudija prekršio odredbe člana 10 Kodeksa koje nalažu održavanje dobrih kolegijalnih odnosa prema svim zaposlenima u sudu. Komisija nije obrazložila zbog čega je našla da je sudija prekršio član 4 Kodeksa koji se odnosi na nepriistrasnost.**

(9)

Po inicijativi advokata M. V, koji je od Komisije tražio da se utvrdi da su sudije Vrhovnog suda prekršile posebno princip jednakosti iz Kodeksa tako što su donijele odluku po reviziji, kojom su preinačile presude Osnovnog suda i Višeg suda i odstupile od dotadašnjeg stava u suštinski istim slučajevima, Komisija je utvrdila da nije nadležna da postupa, pozivajući se na član 11 Kodeksa¹⁴². Međutim, član 11 Kodeksa, sam po sebi ne objašnjava zbog čega Komisija ne bi trebalo da bude nadležna u takvom slučaju.¹⁴³ **Na ovaj način, propustom da uvjerljivo obrazloži zbog čega ne bi trebalo da je nadležna u ovakvom slučaju, Komisija je ostavila utisak da izbjegava nadležnost.**

(10)

Deseta odluka¹⁴⁴ odnosila se na na inicijativu koji je protiv dvije sudije J.K. i V.M. Osnovnog suda u Nikšiću podnio B.T. Podnosilac inicijative je naveo da su sudije zloupotrijebile službeni položaj, da su povrijedile član 11 stav 2 ZPP-a i da su postupale pristrasno protivno Kodeksu. Naveo je da su obje sudije donijela rješenja o povlačenju tužbe, a da je jedna i neopravdano odugovlačila postupak odlaganjem ročišta. Komisija je odlučivala na osnovu inicijative i izjašnjenja sudija i nije jasno navedeno da je izvršila uvid u predmete u kojima je podnosilac inicijative bio tužilac i u kojima su postupale sudije u odnosu na koje je podnio inicijativu. Navedeno je da su u oba predmeta donijeta rješenja o povlačenju tužbe i da su poslije ispitivanja po žalbi potvrđena od strane Višeg suda u Podgorici. Komisija se nije izjasnila o tvrdnji da je jedna od sudija neopravdano odugovlačila postupak odlaganjem ročišta.

141 Odluka br 03.2-23014/16 od 9.6.2016.

142 Ek. br. 8/16, 16.09.2016.

143 Član 11 Kodeksa glasi: "Sudije su dužne poštovati Kodeks. Sudija ima pravo i dužnost da ukase na dležnim organima na ponašanje sudije koje je u suprotnosti sa ovim Kodeksom.

Postojanje povrede Kodeksa utvrđuje Komisija za Etički kodeks sudija (u daljem tekstu Komisija).

Postupak za utvrđivanje povrede Kodeksa može inicirati svako lice."

144 Ek. br. 9/16, od 3.11.2016.

(11)

Komisija je odbila da postupa po inicijativi P.V. podnijetoj protiv sudije Vrhovnog suda J. B. zbog kršenja načela nepristrasnosti, u vidu propusta da traži izuzeće iz predmeta iz koga je, po mišljenju podnosioca, morala biti izuzeta jer njena rođaka radi u preduzeću koje je bilo tuženo u postupku.¹⁴⁵ Podnosilac predstave je u inicijativi tvrdio da je sudija iz istog razloga bila izuzeta iz rada u drugom predmetu, u kome je takođe postupala po reviziji, pa da je po istom principu trebalo da se izuzme i iz postupanja u ovom drugom. **Komisija je odluku o odbijanju nadležnosti zasnovala ponovo na članu 11 Etičkog kodeksa sudija, koji, kako je gore već predstavljeno (vidi slučaj pod brojem 9), sam po sebi ne objašnjava zašto Komisija ne bi mogla biti nadležna ni u ovom slučaju.** Ovo pogotovo ako se uzme u obzir da je prethodno, u dva slučaja u 2016. godini, Komisija utvrdila kršenje Kodeksa na strani sudija koje se nisu izuzele iz postupanja u predmetima u skladu sa obavezom po članu 4 stav 4 Kodeksa.

(12)

Jedanaesta odluka¹⁴⁶ je donijeta povodom inicijative podnijete protiv S.K, sudije Osnovnog suda u Kotoru, a zbog povrede čl. 4 i 5 Etičkog kodeksa sudija. Podnosilac inicijative se, u suštini, žalio da je sudija, na ročištu na kojem su se izvodili dokazi na licu mjesta, "fizički krenuo da ga napadne", a zatim da ga je vrijeđao riječima "zapamtićeš me", "kažnjavaću te", "iščeraću te odavde", nakon čega ga je izbacio iz objekta riječima "mrš napolje". Pored toga, istakao je i da je zbog sumnje u nepristrasnost sudije zbog načina određivanja vještaka i izjava tužioca, zbog kojih je podnio zahtjev za izuzeće sudije koji je odbijen.

Komisija je pribavila izjašnjenje sudije i dopunsko izjašnjenje, koje je uključilo i službenu zabilješku sastavljenu od strane suda, tj. sudije, nakon završetka ročišta na licu mjesta. Sudija je tvrdio da su svi navodi podnosioca pritužbe neistiniti, da mu se podnosilac obraćao povišenim tonom, itd. Dakle, Komisija nije pribavila ni jedan dokaz koji bi joj omogućio da objektivno sagleda što se događalo toga dana – nije pribavila izjave pripravnika i vještaka koji su prisustvovali ročištu, niti je pribavila krivičnu prijavu koju je protiv sudije podnio podnosilac inicijative niti se raspitala o njenom ishodu. Komisija se u obrazloženju odluke da u konkretnom slučaju nije došlo do kršenja Kodeksa, bavila isključivo navodima o pristrasnosti sudije i njegovom pravu da odredi ličnost vještaka, dok ne izgleda da je bilo kako pokušavala da utvrdi utemeljenost ozbiljne pritužbe na ponašanje sudije protivno članu 5 Kodeksa, koji je Komisija ipak našla za shodno da povodom ovog slučaja bar citira u svojoj odluci.

Imajući sve gore navedeno u vidu, i u ovom slučaju se jedino može zaključiti da Komisija nije ispunila svoju nadležnost zbog nepotpunog utvrđenja činjeničnog stanja i neodgovarajućeg obrazloženja odluke, i da takvo postupanje ne uliva povjerenje u objektivnost Komisije.

(13)

Komisija se oglasila nenadležnom i u slučaju u kojem je podnijeta inicijativa protiv sudije Š. Đ,¹⁴⁷ zbog toga što je, navodno falsifikovao dokumentaciju, a u suštini, u

¹⁴⁵ Ek. br. 10/16, od 7.10.2016.

¹⁴⁶ Ek. br. 11/16, od 7.11.2016.

¹⁴⁷ Ek. br. 12/16, od 16.9.2016.

presudu uvrstio nalaz za koji nije postojao nikakav dokaz. **Komisija se oglasila nenadležnom i u ovom slučaju s pozivom na član 11 Kodeksa**, koji sam po sebi ne objašnjava zbog čega Komisija ne bi trebalo da je nadležna (isto tako i u prethodno opisanim slučajevima pod rednim brojevima 9 i 11).

(14)

U ovoj odluci¹⁴⁸, odlučujući po inicijativi S. U. advokata iz Nikšića protiv sudije LJ. K. osnovnog suda u Nikšiću odlučila je da sudija nije počinila povrede Kodeksa. Podnosilac inicijative se žalila protiv postupanja sudije koja je donijela rješenje o povlačenju tužbe jer advokat nije blagovremeno pristupila na ročište glavne rasprave. **Komisija je opravdano zaključila da će o zakonitosti navedenog rješenja o povlačenju tužbe, a samim tim i pravilnosti postupanja sudije prilikom njegovog donošenja, biti odlučeno u drugostepenom postupku, koji je žalbom inicirao podnosilac inicijative.**

(15)

Komisija se oglasila nenadležnom¹⁴⁹ povodom inicijative koju je podnosilac T. B. podnio protiv šestoro sudija koji su činili dva vijeća Višeg suda u Podgorici, a koji su potvrdili odluke "donijete putem prevare i raznih zloupotreba, bez sagledavanja suštine problema". Komisija se i ovdje pozvala na član 11 Kodeksa i navela da joj taj član ne daje mogućnost da "ispituje i komentariše predmetne odluke...". **Kao i u ranijim slučajevima, smatramo da pozivanje na član 11 Kodeksa bez dodatnog obrazloženja nije dovoljno da objasni razlog zbog koga Komisija u konkretnom slučaju ne bi mogla biti nadležna** da ispituje navode o kršenju Kodeksa. Iako podnosilac inicijative nije zahtjevao izuzeće predsjednika Komisije, zanimljivo je primjetiti da je on ovom prilikom odlučivao i o postupanju sudije M. Z. koja je bila obuhvaćena inicijativom, a koja je bila i članica Sudskog savjeta.

(16)

Komisija se oglasila nenadležnom¹⁵⁰ i povodom inicijative koju je podnosilac B. D. podnio protiv sudije V. Š. Višeg suda u Podgorici, a povodom odluke "u kojoj nisu uvaženi žalbeni navodi što je imalo za posljedicu nepravilno utvrđeno činjenično stanje". Komisija se i ovdje pozvala na član 11 Kodeksa, koji smatramo da sam po sebi, bez dodatnog obrazloženja, ne objašnjava zbog čega Komisija u konkretnom slučaju ne može biti nadležna da ispituje navode o kršenju Kodeksa.

(17)

U odluci¹⁵¹ povodom inicijative M. V. protiv sudije D. J. Osnovnog suda u Podgorici, Komisija je utvrdila da sudija nije prekršio odredbe Kodeksa. Inicijativa je podnijeta zato što je sudija navodno postupao pristrasno na štetu podnosioca, tako što nije odgovarajuće pozivao na ročište, nije unosio na zapisnik izjave i primjedbe podnosioca, odbio da u dokaznom postupku izvede dokaze koje je predložio podnosilac iako je na pripremnom odredio njihovo provođenje i konačno i neopravdano kaznio podnosioca zbog kršenja procesne discipline. Komisija je zaključivala na osnovu

148 Ek. br. 13/16, od 7.10.2016.

149 Ek. br. 14/16, od 16.09.2016.

150 Ek. br. 15/16, od 7.10.2016.

151 Ek. br. 16/16, od 21.12.2016.

inicijative i izjašnjenja sudije i zaključila "da je imenovani sudija, rukovodeći glavnom raspravom u predmetu i prilikom novčanog kažnjavanja zbog procesne nediscipline postupao u skladu s ovlaštenjima, ne ugrožavajući prava tužilje kao stranke u postupku." **Ostalo je nejasno kako je Komisija do ovakvog zaključka mogla pouzdano da dođe bez uvida u spise predmeta, odnosno, zašto je u nekim drugim sličnim slučajevima vršila uvid u spise predmeta, a u ovome nije.** Komisija je dodatno navela da protiv procesnih rješenja o kažnjavanju, kao i protiv presude stranka ima pravo žalbe, pa se u tom postupku može cijeniti zakonitost tih rješenja. Ova konstatacija upućuje na to da se stranka žalila na pitanja obuhvaćena pravom žalbe u postupku koji nije okončan, pa da je to razlog zbog koga je Komisija smatrala da nije potrebno da se udubljuje u ispitivanje inicijative. Međutim, **Kodeks u svojim odredbama ne propisuje da po pravilu Komisija nije nadležna da ispituje one vrste njegovog kršenja koje mogu biti obuhvaćene žalbom, i Komisija se inače nije dosledno ni pridržavala takvog pristupa** (npr. kršenje je utvrđeno u slučaju kada sudija nije tražio izuzeće, što je takođe i žalbeni razlog).

(18)

U odluci¹⁵² po inicijativi advokata Ž. J. iz Podgorice, Komisija je utvrdila da je P. K, sudija osnovnog suda u Kotoru, neprimjerenim ophođenjem prema tužiocima i njihovom punomoćniku na ročištu prekršio članove Etičkog kodeksa sudija i to čl. 5 st. 2, čl. 4, st. 3, čl. 6 st. 2 i čl. 7 st. 1, 2, 9 Kodeksa.

Ovom prilikom, Komisija je odlučivala na osnovu pribavljenog izjašnjenja sudije i uvida u predmet, odnosno u zapisnik sa spornog ročišta. U inicijativi se sudija kritikovao zato što nije dozvolio da se advokat izjasni na predloženi dokaz već je zahtijevao da se izjasni podneskom, a onda odbio da na zahtjev to i zapisnički konstatuje; zato što je konstatovao u zapisniku da "advokat uzima riječ bez odobrenja suda, te ističe da postupajući sudija nekorektan i neprofesionalan, te traži izuzeće sudije", iako takva konstatacija nije bila tačna, jer podnosilac inicijative nije tražio izuzeće već je rekao da će eventualno tražiti izuzeće. Sudija je zatim prekinuo raspravu i tražio od advokata da u roku od 3 dana dostavi obrazloženi zahtjev za izuzećem, a nije prihvatio zahtjev advokata da taj zahtjev onda izdiktira na zapisnik, pa je advokat tu primjedbu dopisao na zapisnik. Podnosilac inicijative je istakao da je sudija zatim rekao "šta ste to dopisali na zapisnik, dajte da to pocijepam, ne može to tako", "izađi napolje, obavijestiću tužilaštvo". Komisija je ove posljednje navode prihvatila kao istinite, iako se na osnovu teksta odluke ne može pouzdano zaključiti zašto je ona povjerovala podnosiocu inicijative, jer nije navedeno da je sudija u svom izjašnjenju prihvatio da je te izjave zaista dao. Ovo naglašavamo jer je u drugim slučajevima Komisija po pravilu ignorisala ovakve navode podnosioca predstavki, ako bi ih sudija odbacio kao netačne.

Komisija je dalje našla da je sudija pogriješio kada se branio da strankama nije dao da kopiraju zapisnik prije nego što podnesu pisani zahtjev, uplate 2 eura, a zatim sačekaju odgovor u roku od tri dana, pozivajući se na član 148 ZPP i 122 Sudskog poslovnika, "jer se navedena procesna radnja ne vrši shodno odredbama člana 148 Zakona o parničnom postupku", te je zaključeno da na taj način nisu osporeni navodi podnijete Inicijative. **Međutim, Komisija nije navela shodno kom članu se vrši**

¹⁵² Ek. br. 17/16, od 21.12.2016.

kopiranje zapisnika, što je zaista šteta, jer ni autori ove analize, niti nekoliko sudija i advokata koje smo upitali za mišljenje takođe nisu mogli da ukažu na drugi član ZPP koji uređuje tu radnju.

Konačno, Komisija je razložno utvrdila da sudija nije bio u pravu kada je u izjašnjenju tvrdio da je podnosilac inicijative potpisao zapisnik bez primjedbi, jer je prilikom uvida u spise predmeta i konkretan zapisnik uvidjela da je advokat primjedbu svojeručno potpisao. Imajući to u vidu, Komisija je kritikovala sudiju što je zahtijevao, suprotno Zakonu o parničnom postupku, od punomoćnika da u roku od tri dana dostavi obrazloženi zahtjev za izuzeće, umjesto da mu je omogućio da ih odmah izdiktira na zapisnik. Međutim, Komisija ovo postupanje sudije nije neposredno ni jasno povezala ni sa jednim članom Kodeksa koji je prethodno navela da je sudija prekršio. Prema tome, imajući sve navedeno u vidu, **ispostavlja se da Komisija nije spremna da odgovarajuće obrazloži čak ni nalaz da je sudija prekršio Kodeks, odnosno da obrazloži na osnovu kojih dokaza je utvrdila da se određeno postupanje sudije stvarno dogodilo, te da takvo postupanje jasno predstavi kao kršenje konkretne odredbe Etičkog kodeksa.** Dodatno, kao što smo naveli, u odnosu na jedno kršenje Kodeksa Komisija nije dala nikakvo obrazloženje, odnosno, utvrdila je, po našem mišljenju pogrešno, da je sudija svoje postupanje opravdao pozivanjem na pogrešan član zakona.

(19)

Odluka¹⁵³ Komisije, kojom je utvrđeno da sudija S. B. Osnovnog suda u Baru nije prekršila Etički kodeks, podstaknuta je inicijativom advokata Ž. Š. Advokat je tvrdio da je sudija neetično postupila, prekršivši više članova Kodeksa, među kojima i član 2, Zakonitost, jer je neosnovano odlučila da mu uskrati pravo pristupa ročištu u svojstvu publike, tj. javnosti. Komisija je na pribavila izjašnjenje sudije, koja je potvrdila da je podnosiocu inicijative uskratila pravo da prati ročište jer "smatra da sve informacije do kojih dođe u parnici ... može da iskoristi u korist svoje stranke ... u (drugoj) parnici koja je u toku pred istim sudom". Sudija je navela da je odluku donijela "u skladu sa odredbama Zakona o parničnom postupku, i da se radi o rukovođenju glavnom raspravom, koja može biti predmet preispitivanja od strane Višeg suda".

Komisija je utvrdila, cijeneći inicijativu i izjašnjenje sudije, da sudija nije povrijedila ni načelo zakonitosti ni druga načela Etičkog kodeksa uskraćivanjem prava podnosiocu inicijative da pristustvuje ročištu jer se radi "o odluci donijetoj u okvirima rukovođenja glavnom raspravom, shodno članu 313 ZPP-a, koja se može pobijati žalbom protiv odluke o glavnoj stvari, u kom slučaju će o zakonitosti iste ocjenu dati viši sud". Međutim, ovaj zaključak Komisije je pogrešno utemeljen u ZPP-u, koji propisuje, prvo, da sudija može da uskrati javnost na suđenju samo ako o tome donese posebno rješenje koje mora biti obrazloženo i javno objavljeno (čl. 311 ZPP), što se u konkretnom slučaju nije desilo, i drugo, nije tačno da se odluka sudije o udaljavanju publike sa javne rasprave može pobijati žalbom protiv odluke o glavnoj stvari iz osnovnog razloga što podnosilac inicijative, tj. publika, nije ovlašćen da u konkretnom slučaju podnosi žalbu protiv presude jer nije stranka u parnici o kojoj se odlučuje. Prema tome, **u ovom slučaju sudija nije postupila zakonito, a ta zakonitost se nije mogla ispraviti žalbom protiv presude, kako je pogrešno sugerisano**

u rješenju Komisije, pa je zato i u ovom slučaju Komisija propustila da u skladu sa svojom nadležnosti konstatuje da je došlo do kršenja načela Zakonitosti iz člana 2 Etičkog kodeksa sudija.

(20)

Poslednja odluka Komisije u 2016. godini¹⁵⁴ je donijeta po inicijativi protiv D. M, sudije prekršajnog suda u Budvi – odjeljenje u Baru, i njome nije utvrđeno da je sudija prekršila Kodeks. Inicijativa je u osnovi bila očigledno neosnovana, jer se podnosilac žalio na postupanje sudije koje samo po sebi nije značilo kršenje Kodeksa ili zakona – prevashodno u odnosu na privođenje svjedoka na ročište, što je Komisija i konstatovala, na osnovu razmatranja i izjašnjenja sudije.

Zaključci:

- Od 20 odluka koje je Komisija donijela 2016. godine, kvalitetno je obrazložila šest, pa tako nema zamjerki u odnosu na dvije odluke kojima su usvojene inicijative i četiri kojima nijesu.
- U slučaju u kome je utvrdila da je sudija prekršila Kodeks jer sama nije tražila izuzeće, Komisija se nije osvrnula na činjenicu da je sudija postupila zakonito, obaveštavajući predsjednika o razlozima za izuzeće, mada ne i etično, jer Kodeks zahtijeva da sudije izričito zahtijevaju da budu izuzete, čak i ako to stranke ne traže, a i sam predsjednik smatra da to nije potrebno.
- Obrazloženje je izostalo u jednoj od četiri odluke u kojima je Komisija utvrdila kršenje Kodeksa.
- U pet slučajeva je Komisija odlučila da se proglašeni nenadležnom bez obrazloženja, pozivajući se samo na član 11 Kodeksa, koji sam po sebi ne daje odgovor na to pitanje. Posebno nije obrazložila stav koji je zauzela o tome da nije nadležna da postupa u stvarima koje predstavljaju i žalbeni razlog, jer je u praksi zasnivala nadležnost u odnosu na izuzeće sudija, koje takođe predstavlja takav razlog.
- U nekim odlukama Komisija i dalje nije objektivno utvrđivala činjenično stanje, npr. uvidom u predmet.
- Primjetno je i da Komisija nije odgovorila na zahtjev stranke da se sudija "zakonski sankcioniše", smatrajući ga valjda neadekvatnim, jer je ona nadležna da ispituje kršenja Kodeksa, a ne zakona. Međutim, Komisija je dužna da prekine postupak ako uvidi da se radi o kršenju zakona koje je podobno za sankcionisanje u disciplinskom postupku. Takođe, Komisija bi s pažnjom trebalo da odgovara i na zahtjeve neukih stranaka i tako doprinese povjerenju javnosti i u sudstvo i u svoj rad.

154 Ek. br. 19/16 od 30.12.2016: <http://sudovi.me/podaci/sscg/dokumenta/4645.pdf>.

5. Zaključci

5.1 Nedostaci u propisima

Definicije devet disciplinskih prekršaja se podudaraju sa odredbama Kodeksa, što stvara pravnu nesigurnost i ne doprinosi jačanju odgovornosti u sudstvu, posebno ako se ima u vidu da disciplinski prekršaji uključuju ozbiljne sankcije, za razliku od kršenja Kodeksa (2.7).

Zakonom propisana sadržina evidencije o sudijama, koju vodi Sudski savjet i koja se uzima u obzir prilikom napredovanja, ne uključuje utvrđena kršenja Kodeksa, već samo podatke o disciplinskoj odgovornosti i razrješenju. Kodeks propisuje da će se sva kršenja njegovih odredbi evidentirati u personalnom listu sudije (1.3).

Zakonom i Pravilima o ocjenjivanju sudija je neopravdano propisano da će se prilikom ocjenjivanja rada sudija za potrebe napredovanja uzeti u obzir kršenja samo jednogdjela Kodeksa koji se odnosi na "odnos sudije prema strankama, kolegama i zaposlenima u sudu" (1.3).

Pravila o ocjenjivanju ne vode računa o težini povrede Kodeksa i sadrže nejasno pravilo da se tri usvojene pritužbe koje na račun sudije zbog "odnosa sudije prema strankama, kolegama i zaposlenima" usvoji Sudski savjet, vrednuju kao jedno kršenje Kodeksa (2.7).

U Zakonu postoji nejasna odredba koja sugeriše predsjednicima sudova da se, kada postoji osnovana sumnja da je sudija izvršio disciplinski prekršaj, obrate Komisiji zahtjevom za davanje mišljenja da li je određeno ponašanje sudije u skladu sa Etičkim kodeksom sudija. U situaciji u kojoj disciplinske i etičke obaveze sudija nisu jasno razgraničene, ova odredba otvara prostor za izbjegavanje odgovornosti za prekršaj (3.4).

Nisu propisani uslovi i postupak razrješenja članova Komisije. Jedino bi zbog ne-savjesnog i neprofesionalnog vršenja dužnosti mogao biti razriješen predsjednik Komisije, kao član Sudskog savjeta. Nije propisano ni izuzeće članova Komisije, ni ko bi ih mijenjao u takvoj situaciji (2.4).

Nije propisano pravo na prigovor protiv odluke Komisije kojom nije utvrđena povreda Kodeksa, a koje bi trebalo propisati da bi odlučivanje Komisije bilo podložno reviziji u strateškom cilju jačanja odgovornosti u pravosuđu (3.3).

5.2 Statistički pregled prakse Komisije

Od osnivanja 1. oktobra 2011. godine do 31. decembra 2016. godine, dakle, u periodu od pet godina i tri mjeseca, Komisija za Etički kodeks sudija je odlučivala o ukupno 47 inicijativa za utvrđivanje kršenja Kodeksa.

Od toga je u pet slučajeva utvrdila povredu Kodeksa (10,6%), u 32 slučaja nije utvrdila povredu (68%), u 8 slučajeva se proglasila nenadležnom (17%), u jednom slučaju je podnosilac odustao pa je obustavljen postupak, a jedna inicijativa je odbačena. O jednom slučaju, opisanom u poglavlju 4.5, u kome je pritužba bila podnijeta Sudskom savjetu protiv članice Komisije, Komisija se nije izjasnila ni na koji način.

Godina	Ukupno inicijativa	Ishod
2016	20	9 bez povrede; 4 povrede; 1 obustavljen postupak na zahtjev podnosioca, 6 nenadležna ¹⁵⁵
2015	15	13 bez povrede; 1 odbačena; 1 nenadležna ¹⁵⁶
2014	7	7 bez povrede
2013	3	1 bez povrede; 1 povreda; 1 nenadležna ¹⁵⁷
2012	0	0
2011	2	2 bez povrede
UKUPNO	47	32 bez povrede; 5 povreda; 1 obustava; 1 odbačena; 8 nenadležna

Nije se dogodilo da sudija prijavi sudiju Komisiji. Predsjednici sudova su podnijeli prijave u četiri slučaja (8,5%), a ostale postupke su pokretali građani, većinom oni koji su učestvovali u postupcima u kojima su postupale sudije protiv kojih je podnijeta inicijativa (37 ili 79%), ali i drugi, koji su se žalili na ponašanje sudija mimo suđenja (6 ili 13%). U jednom, prvom slučaju po kome je Komisija postupala 2011. godine prijavu su podnijeli zaposleni u sudu.

155 Svih 6 odluka s istim obrazloženjem: „Komisija je podnosioca inicijative obavijestila da član 11 Etičkog kodeksa istoj ne ostavlja mogućnost ispitivanja i komentaranja postupka i odluke donijete pred sudom“, Izvještaj o radu za period januar – decembar 2016. godine, str. 3 i dalje.

156 „Postupajući po Inicijativi Ek.br. 14/15, od 9.12.2015. godine, Komisija za Etički kodeks sudija utvrdila je da zakonska određenja Etičkog kodeksa sudija ne ostavljaju mogućnost Komisiji da ispituje zakonitost odluke Višeg suda u Podgorici, gž. br. 4548/12-04, u kojoj su postupale navedene sudije, a koja je potvrđena odlukom Vrhovnog suda Rev. br. 196/14“, Izvještaj o radu za period januar – decembar 2015. godine, str. 4.

157 „Etičkim kodeksom sudija (‘‘Sl. list CG’’ br. 45/08 i 17/12) utvrđena su etička načela i pravila ponašanja sudija kojih se sudije moraju pridržavati radi očuvanja, afirmacije i unapređnja dostojanstva i ugleda sudije i sudstva, dok je odredbom člana 14 istog propisano da su sudije dužne poštovati Etički kodeks sudija, te da postojanje povreda Etičkog kodeksa sudija utvrđuje Komisija za Etički kodeks sudija. Navedena odredba ne daje mogućnost Komisiji da odlučuje po Vašem zahtjevu - ispituje zakonitost odluke vijeća Osnovnog suda u Podgorici.’’ Odluka Ek.br.2/2013 od 3.7.2013.

Od pet slučajeva u kojima je utvrđeno kršenje Kodeksa, dvije inicijative je podnijela predsjednica Vrhovnog suda, po jednu su podnijeli predsjednici osnovnog suda i suda za prekršaje, a jednu inicijativu je podnio advokat.

U 2012. godini nije bilo odluka Komisije, jer nije bilo ni podnijetih pritužbi na etičnost sudija. Međutim, iste te godine, Kancelariji za pritužbe pri Vrhovnom sudu Crne Gore građani su podnijeli 320 pritužbi na rad sudija, a Kancelariji za prijavu korupcije pri Sudskom savjetu 75, ali ni jedna nije procesuirana ni dostavljena Komisiji za etiku.

S godinama je rastao broj inicijativa, a najviše, 20, podnijeto je 2016. godine.

Anonimnih inicijativa nije bilo.

U dva slučaja sudije su protiv odluka Komisije podnijele prigovor Sudskom savjetu. Oba prigovora su odbijena.

5.3 Ocjena rada Komisije

Komisija za Etički kodeks sudija u prvih pet godina rada (2011-2016) nije ispunila očekivanja u pogledu jačanja nepristrasnosti i odgovornosti sudija. Ona sama je odavala utisak pristrasnosti, tako što je odluke najčešće zasnivala samo na izjašnjenju sudija, bez objektivnog utvrđivanja činjeničnog stanja i sadržajnog obrazloženja. Nije pokrenula ni jedan disciplinski postupak, bez obrazloženja se proglašavala nenadležnom i propuštala je prilike za tumačenja Kodeksa koja bi bila značajna za njegovu buduću primjenu.

Obrazloženja odluka Komisije su po pravilu bila nedovoljna, nejasna i nepotpuna. Iz obrazloženja odluka se ne može uvijek zaključiti na što su se pritužbe konkretno odnosile, na osnovu čega je Komisija donijela odluku, kao ni zbog čega nije odlučeno o svim o svim navodima koji su istaknuti u pritužbi. Izvjesno poboljšanje u ovom pogledu je zabilježeno tek 2016. godine.

Već u prvom slučaju 2011. godine, koji je privukao pažnju javnosti, Komisija je propustila da objektivno utvrdi činjenice o svim navodima iz pritužbe, a takav pristup je po pravilu zadržala i do kraja 2016. godine. U većini odluka koje je donijela u meritumu (19 od 37), Komisija je nekritički prihvatila izjašnjenja sudije, bez uzimanja u obzir drugih izvora informacija. U nekoliko slučajeva Komisija je izvršila uvid u spise predmeta ili je tražila informacije od drugih organa, ali ne i u svim u kojim je to bilo potrebno za objektivno odlučivanje. Nikada nije saslušala ni jednog svjedoka ponašanja sudije koje je ispitala, a u nekim slučajevima bez obrazloženja nije izvršila ni uvid u dokaze koji su joj bili predočeni, kao npr. CD snimak.

Komisija je propustila priliku da protumači da li se određena postupanja, obuhvaćena pritužbama - inicijativama za utvrđivanje kršenja Kodeksa, mogu smatrati kršenjima

Kodeksa, a što bi bilo važno za njegovu buduću primjenu. Neka od pitanja koja su ostala bez odgovora su:

- da li se bavljenje djelatnošću kao što je iznajmljivanje apartmana, neprijavljivanje imovine u skladu sa posebnim propisima ili govor mržnje kao što je "nismo mi Cigani" može smatrati etičnim;
- da li se od sudije koji poštuje Kodeks očekuje da stranci kaže "dobar dan" i "doviđenja";
- da li činjenica da suprug i ćerka sudije dijele poslovni prostor sa advokatima koji zastupaju stranu u postupku u kojem sudija sudi opravdano dovodi u sumnju nepristrasnost sudije;
- da li nepristrasno postupa sudija koji u presudi objavi stav: "nemoguće je da premijer vodi nemoralan način života";
- da li nepristrasno postupa sudija koji u presudi zaključi o privatnom tužiocu: "životno je nelogično da je ... koji je obavljao javnu funkciju zamjenika Vrhovnog državnog tužioca, mogao vršiti tako teško krivično djelo ..., pogotovo što je za tu funkciju osim stručnih referenci, morao da ima i visok ugled kako u profesionalnom tako i u ličnom životu...";
- da li je i koliko dugo opravdano da sudija sačeka advokata koji je javio da se nalazi na suđenju u istom sudu prije nego što zaključi ročište i tužbu proglasi povučenom,
- da li je neophodno insistirati da i starije osobe stoje prilikom davanja iskaza u svojstvu parnične stranke, itd.

Komisija nije podnijela ni jedan predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudije. U tri slučaja, u kojima je postupanje sudija sasvim odgovaralo opisu disciplinskog prekršaja, nije objašnjeno zašto nije pokrenut disciplinski postupak (2.5.2).

Komisija je neosnovano ograničavala svoju nadležnost, ili bar nije obrazložila zbog čega u konkretnom slučaju ne bi trebalo da je nadležna. U pet odluka 2016. godine, Komisija se proglašavala nenadležnom, pozivajući se samo na član 11 Kodeksa, koji govori o tome da Komisija utvrđuje kršenje Kodeksa. Uprkos načelu propisanom u članu 2 Kodeksa ("Zakovitost"), koje govori o dužnosti sudija da sude zakonito, Komisija je bez obrazloženja isticala da nije nadležna da cijeni zakonitost rada sudija (2.5.5).

Komisija je pokazala da nema kapaciteta da odlučuje kada su pritužbama obuhvaćeni njeni članovi, kao i da nije nezavisna od odluka Sudskog savjeta (4.5).

Na osnovu obaveze iz Akcionog plana za poglavlje 23 (1.2.4.5) i Akcionog plana za sprovođenje Strategije za reformu pravosuđa 2014-2018 (1233b) Komisija je izradila jednu vrlo površnu godišnju analizu poštovanja Etičkog kodeksa 21. oktobra 2015. godine (u nastavku "Analiza"). Analiza nije sadržala poseban dio o poštovanju pravila o sukobu interesa od strane sudija, iako je pomenutom mjerom iz Akcionog plana za poglavlje 23 propisano da je trebalo da sadrži. Takva analiza nije urađena u 2016. godini (2.5.4).

Slijedi tabelarni prikaz zaključaka o praksi Komisije po godinama, na osnovu odluka koje su predstavljene i komentarisane u poglavlju 4.

2011. godina	
1.	Objasnenja objije odluke donijete 2011. godine su nejasna i nepotpuna, jer ne odgovaraju na pitanja pokrenuta pritužbama.
2.	Odluke su beskorisne sa stanovišta tumačenja i primjene Kodeksa, jer nije utvrđeno da li je došlo do spornog načina ophođenja sudija prema zaposlenima u sudu, u prvom slučaju, odnosno stranci, u drugom, i da li je takav način ophođenja etičan ili ne.
3.	Komisija se bavila temama koje nisu bile predmet pritužbi.
4.	Izbjegavanjem da ocjeni etičnost postupanja sudije o kojem su mediji izvjestili Komisija već na samom početku rada nije ulila povjerenje u svoju objektivnost i nepristrasnost.
2012. godina	
Nije bilo odluka.	
2013. godina	
5.	U odlukama Komisije u ovoj godini je primjetan napredak u predstavljanju navoda iz inicijative i prikupljanju dokaza.
6.	Objasnenje odluka i dalje ili potpuno nedostaje ili je neadekvatno, odnosno ne objašnjava zbog čega je utvrđeno kršenje Kodeksa.
7.	Uprkos načelu iz čl. 2 Kodeksa koji govori o dužnosti sudije da sude zakonito, Komisija je bez obrazloženja rekla da nije nadležna da cijeni zakonitost rada sudija.
2014. godina	
8.	Komisija je u odlukama ove godine propuštala da utvrdi važne činjenice ili nije sasvim objektivno utvrdila činjenično stanje, nije uvjerljivo ispitala sumnje u pristrasnost sudije prema stranci koja je bila bivši sudija, ili je potpuno ignorisala neke od iznijetih ozbiljnih primjedbi, na primjer, da li je sudija strankama rekla "nijesmo mi Cigani".
9.	Komisija nije primjenila nadležnost u odnosu na prijavu da je sudija propustio da adekvatno prijavi imovinu.
10.	O jednoj inicijativi uopšte nije odlučila, za što nije ovlašćena, bez obzira na to o kakvoj se inicijativi radilo.
11.	Zabilježen je i stav Komisije da je inicijativa očigledno neosnovana ako u zapisnik sa spornog ročišta stranka nije unijela primjedbu na ponašanje sudije. Međutim, nedostatak primjedbe može se posmatrati samo u kontekstu nedostatka izvora koji ukazuje da se određeno postupanje sudije zaista dogodilo, a ne kao dokaz da se takvo postupanje nije dogodilo, imajući u vidu da stranka nema obavezu da zahtijeva da njene primjedbe na etično ponašanje sudije budu unijete u zapisnik.
12.	Komisija je pokazala da nema kapaciteta da odlučuje kada su pritužbama obuhvaćeni njeni članovi, kao i da nije nezavisna od odluka Sudskog savjeta.

2015. godina	
13.	Praksu Komisije je obilježilo nepotpuno utvrđivanje činjeničnog stanja i nedostatak obrazloženja. U nekoliko odluka Komisija je sasvim nekritički prihvatila stav sudije bez ikakve provjere ili utemeljenja u drugim dokazima, npr. spisima predmeta.
14.	Komisija je propustila da odgovori na veoma važna etička pitanja, kao što su: da li je djelatnost iznajmljivanja soba i stanova spojiva s obavljanjem sudijske funkcije; da li je etično da sudija prilikom ulaska u sudnicu ne govori „dobar dan“ i „doviđenja“; da li činjenica da suprug i ćerka sudije dijele poslovni prostor sa advokatima koji zastupaju stranu u postupku u kojem sudija sudi opravdano dovodi u sumnju nepristrasnost sudije; da li bi se u slučaju kada advokat saopšti da se nalazi na suđenju u istoj zgradi moglo smatrati kolegijalnim i etičnim postupanjem, očekivanje da zapisničarka pozove advokata i obavijesti da je sudija spreman da počne suđenje; propuštena je i prilika da se ocijeni da li je neophodno insistirati na tome da i starije osobe stoje prilikom davanja iskaza u svojstvu parnične stranke.
2016. godina	
15.	Od ukupno 20 odluka donijetih ove godine, kvalitetno je obrazloženo šest - nema zamjerki u odnosu na dvije odluke kojima su usvojene inicijative i četiri kojima nijesu.
16.	U slučaju u kome je utvrdila da je sudija prekršila Kodeks jer sama nije zatražila izuzeće, Komisija se nije osvrnula na činjenicu da je sudija postupila zakonito, obaveštavajući predsjednika suda o razlozima za izuzeće, mada ne i etično, jer Kodeks zahtijeva da sudije izričito zahtijevaju da budu izuzete, čak i ako to stranke ne traže, a i sam predsjednik smatra da to nije potrebno.
17.	Obrazloženje je izostalo i u jednoj od četiri odluke u kojima je Komisija utvrdila kršenje Kodeksa ove godine.
18.	U pet slučajeva je Komisija odlučila da se proglašeni nenadležnom bez obrazloženja, pozivajući se samo na član 11 Kodeksa, koji sam po sebi ne daje odgovor na to pitanje. Posebno nije obrazložila stav koji je zauzela o tome da nije nadležna da postupa u stvarima koje predstavljaju i žalbeni razlog, jer je u praksi zasnivala nadležnost u odnosu na izuzeće sudija, koje takođe predstavlja takav razlog.
19.	U nekim odlukama Komisija i dalje nije objektivno utvrđivala činjenično stanje, npr. uvidom u predmet.
20.	Primjetno je i da Komisija nije odgovorila na zahtjev stranke da se sudija "zakonski sankcioniše", smatrajući valjda zahtjev neadekvatnim, jer je ona nadležna da ispituje kršenja Kodeksa, a ne zakona. Međutim, Komisija je dužna da prekine postupak ako uvidi da se radi o kršenju zakona koje je podobno za sankcionisanje u disciplinskom postupku. Takođe, Komisija bi s pažnjom trebalo da odgovara i na zahtjeve nekih stranaka i tako doprinese povjerenju javnosti i u sudstvo i u njen rad.

5.4. Ocjena uloge Sudskog savjeta

Sudski savjet bi trebalo da koriguje propuste u sistemu utvrđivanja odgovornosti, u skladu s njegovom zakonskom obavezom da obezbjeđuje odgovornost i profesionalnost sudova i sudija.

Međutim, Sudski savjet, koji usvaja godišnje izvještaje o radu Komisije, ni na koji način nije uticao na Komisiju da unaprijedi način utvrđivanja činjeničnog stanja, zaključivanja i obrazloženja, iako je takav uticaj bio neophodan.

Sudski savjet nije prigovorio ni pomenutoj površnoj i nepotpunoj Analizi poštovanja Etičkog kodeksa iz 2015. godine, čija izrada je bila predviđena Akcionim planom za implementaciju Strategije reforme pravosuđa 2014 – 2016 (mjera 1233b) i Akcionim planom za poglavlje 23 (mjera 1.2.4.5). Ova analiza nije dovela ni do objektivne ocjene rada Komisije, ni do unapređenja njenog rada u postojećem nepromjenjenom sastavu.

Sudski savjet je bez utemeljenja u zakonu ili drugim propisima proglasio da ni Savjet ni Komisija nisu nadležni da ocjenjuju postupanje sudija u pravosnažno okončanim predmetima. Ovakav stav je doveo do ignorisanja inicijative o skandalozno pristrasnom postupanju sudija u slučaju u kome je žrtva zlostavljanja i trgovine ljudima pravosnažno osuđena u odsustvu na godinu dana zatvora zbog navodno davanja lažnog iskaza (poglavlje 4.5).

6. Preporuke

6.1. Predlozi za izmjenu propisa

1. Sadržaj evidencije iz čl. 130 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama dopuniti tako da uključi i utvrđena kršenja Kodeksa.
2. Preciziranjem čl. 89 i 91 Zakona o Sudskom savjetu i sudovima, kao i čl. 20 Pravila o ocjenjivanju obezbijediti da se prilikom napredovanja sudije uzimaju u obzir sva kršenja Kodeksa.
3. Zakonom precizirati razliku između devet disciplinskih prekršaja sudija i kršenja Kodeksa, da bi se prostor za proizvoljnu ocjenu članova Komisije o tome šta je prekršaj, a šta kršenje Kodeksa sveo na minimum i izbjeglo vođenje dva postupka povodom istog postupanja sudije.
4. Imajući u vidu nadležnost Sudskog savjeta da prima pritužbe, obezbijediti da pored predsjednika sudova i Komisije za Etički kodeks i Sudski savjet može podnijeti predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudije.
5. Izbrisati odredbu čl. 110, st. 3 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama koja sugeriše predsjednicima sudova da se prije podnošenja predloga za utvrđivanje disciplinske odgovornosti obrate Komisiji za mišljenje o tome radi li se o kršenju Kodeksa.
6. Pravila za ocjenjivanje sudija izmijeniti tako što će se prilikom ocjenjivanja voditi računa o težini kršenja Kodeksa, i ukinuti razlikovanje u vrednovanju kršenja Kodeksa koje utvrdi Komisija i usvajanja pritužbe na rad sudije od strane Sudskog savjeta.
7. Propisati razloge za razrješenje i postupak razrješenja svih članova Komisije, razloge za njihovo izuzeće, postupak izuzeća i zamjenu u takvoj situaciji.
8. Poslovníkom propisati da Komisija može da razmatra i anonimnu prijavu.
9. Član 12 Kodeksa i čl. 9 Poslovníka o radu Komisije za Etički kodeks sudija dopuniti da propišu obavezu Komisije da pored ocjene navoda iz inicijative i pribavljanja izjašnjenja sudije protiv kojeg je inicijativa podnijeta, izvodi i druge dokaze radi provjere navoda inicijative i utvrđivanja potpunog činjeničnog stanja.

6.2. Komisija

10. Komisija bi trebalo da sa dužnom pažnjom postupa po svakoj podnijetoj inicijativi i u svojim odlukama odgovori na sve navode podnosioca, da obrazloži da li neke od njih odbacuje zato što za njih nije nadležna ili zato što ih smatra neosnovanim.
11. Pristup utvrđivanju činjeničnog stanja mora biti objektivan. Komisija treba da nastoji da utvrdi činjenice iz različitih izvora, umjesto da se isključivo pouzda u izjašnjenje sudije.
12. Komisija treba da cijeni poštovanje pravila propisanih Kodeksom tako što će svoje ocjene uvijek jasno vezivati za konkretna etička pravila i obrazložiti koji aspekti ponašanja i rada sudija mogu biti predmet njenog postupanja, posebno u odnosu na zakonit i ažuran rad sudija (uključujući zakonitost odluka sudija i poštovanje procesnih zakona u pogledu rokova i načina postupanja u konkretnim predmetima).
13. U svakom slučaju u kojem postupanje sudije odgovara opisu disciplinskog prekršaja, Komisija treba da prekine postupak i podnese predlog za pokretanje disciplinskog postupka ili da obrazloži zašto smatra da to ne treba da učini.
14. Zaključak o nenadležnosti za postupanje po inicijativi mora biti adekvatno obrazložen, umjesto pukog pozivanja na član 11 Kodeksa.
15. Komisija bi morala posebno temeljno da ispituje slučajeve u kojima se ukazuje na pristrasno postupanje sudija prema dugogodišnjim kolegama sudijama koji onda postanu advokati i da odluke u takvim slučajevima detaljno obrazloži.
16. Postojeći sastav Komisije koji je jednoglasno donio odluke koje se komentarišu u izvještaju bi trebalo promijeniti.

6.3. Sudski savjet

17. Obezbjediti sastav Sudskog savjeta koji je spreman da postupa objektivno i nepristrasno i u tom cilju uključiti predstavnike udruženja građana u njegov sastav.
18. Precizirati nadležnost Sudskog savjeta da postupa po pritužbama.
19. Propisati pravo svih podnosioca inicijative da upute prigovor Sudskom

- savjetu protiv odluke Komisije, kako bi se obezbijedila revizija njenog rada za slučaj površnog postupanja kakvo je u izvještaju kritikovano.
20. Sudskom savjetu omogućiti da podnese i predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudije.
 21. Sudski savjet bi morao da zauzme aktivnu ulogu u pogledu praćenja primjene Etičkog kodeksa sudija, umjesto da se proglašava nenadležnim za pritužbe kojima se ukazuje na neetično ponašanje koje narušava ugled sudstvu.
 22. Internet stranicu sudova, odnosno Sudskog savjeta i podstranicu Komisije (<http://sudovi.me/sscg/komisija-za-eticki-kodeks/>) dopuniti informacijama o tome na koji način i na koju adresu se Komisiji mogu prijaviti kršenja Kodeksa, po ugledu na internet stranicu Vrhovnog državnog tužilaštva: (<http://www.tuzilastvocg.me/index.php/kodeks-tuzilacke-etike>).

Napomena: Članovi Komisije su jednoglasno zaključili da neće dostavljati primjedbe na sadržaj ovog izvještaja, jer njegov autor "nema zakonska ovlašćenja komentarisanja obrazloženja donijetih odluka koje su konačne i pravosnažne. Zaključeno je da je autor analize dao sebi ovlašćenja koja pozitivni propisi ne poznaju".¹⁵⁸

NVO Akcija za ljudska prava sa žaljenjem primjećuje da je stav članova Komisije suprotan ljudskom pravu na slobodu izražavanja, i da, nažalost, svjedoči i o nerazumijevanju ili neprihvatanju načela transparentnosti rada sudova i drugih državnih organa. Posebno zabrinjava to što ovakav stav dijele i članice Komisije koje su sudije Vrhovnog suda Crne Gore i koje su, prema tome, ovlašćene i da presuđuju o slobodi izražavanja.

DODATAK

Tabela s uporednim pregledom disciplinskih prekršaja i načela Kodeksa koji se podudaraju

DISCIPLINSKI PREKRŠAJ		ETIČKI KODEKS
1.	<p>Član 108, stav 2, tačka 1 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama:</p> <p>Sudija bez opravdanog razloga ne uzima predmete u rad redom kojim su primljeni u skladu sa zakonom i Sudskim poslovnikom</p>	<p>Član 5 stav 3 i 4:</p> <p>Sudija je dužan da vrši svoju funkciju posvećeno i uz razumnu ažurnost. Sudija je dužan poštovati rokove u toku postupka, uz uvažavanje pravila o prioritetima u rješavanju predmeta i nastojati da primljene predmete istog stepena hitnosti rješava prema redosledu primanja u rad. Sudija je dužan voditi računa da nema nepotrebnog zastoja u radu na pojedinim predmetima i dužan je u najkraćem mogućem roku provesti postupak u kom odlučuje. U pogledu redosleda postupanja, sudija ne smije davati prednost nekoj od stranaka u postupku.</p>
2.	<p>Član 108, stav 2, tačka 5 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama:</p> <p>Sudija ne preduzima zakonom propisane mjere za poštovanje suda i učesnika u postupku</p>	<p>Član 5 stav 2:</p> <p>Sudija je dužan da održava red u svim postupcima pred sudom i da se u ophođenju sa strankama i drugim učesnicima u postupku i sudskim osobljem ponaša dostojanstveno, obzirno i s poštovanjem i</p> <p>Član 2: Sudije su dužne da sude po zakonu, u skladu sa Ustavom Crne Gore, ratifikovanim međunarodnim ugovorima i drugim propisima koji su donijeti na osnovu Ustava i zakona.</p>
3.	<p>Član 108, stav 3, tačka 1 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama:</p> <p>Sudija bez opravdanog razloga ne zakazuje ročišta ili pretrese u predmetima koji su mu dodijeljeni u rad ili na drugi način odugovlači postupak</p>	<p>Član 5 stav 3: Sudija je dužan da vrši svoju funkciju posvećeno i uz razumnu ažurnost. Sudija je dužan poštovati rokove u toku postupka, uz uvažavanje pravila o prioritetima u rješavanju predmeta i nastojati da primljene predmete istog stepena hitnosti rješava prema redosledu primanja u rad. Sudija je dužan voditi računa da nema nepotrebnog zastoja u radu na pojedinim predmetima i dužan je u najkraćem mogućem roku provesti postupak u kom odlučuje.</p>
4.	<p>Član 108, stav 3, tačka 7 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama:</p> <p>Sudija u vršenju sudijske funkcije ili na javnom mjestu dovodi sebe u stanje ili se ponaša na način koji nije primjeren vršenju sudijske funkcije</p>	<p>Član 7 stav 1 i drugi:</p> <p>Sudija će svojim ponašanjem u sudu i van suda poštovati i razvijati standarde ponašanja koji doprinose očuvanju ugleda suda i izgranji povjerenja javnosti u pravosuđe.</p> <p>i</p> <p>Član 9 stav 1: Sudija je dužan u javnim istupima promovisati ugled sudijske profesije.</p>

<p>5.</p>	<p>Član 108, stav 3, tačka 8 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama: Sudija se neprimjereno odnosi prema učesnicima u sudskim postupcima i zaposlenima u sudu</p>	<p>Član 6 stav 1: Sudija je dužan da poznaje i poštuje razlike po osnovu rase, boje kože, vjere, nacionalne pripadnost, životne dobi, bračnog statusa, polne opredjeljenosti, socijalno-imovinskog položaja, političke opredjeljenosti i svakog drugog kriterijuma. Član 4, stav 1: Sudija će sudijsku funkciju vršiti bez favorizovanja, predubjeđenja ili predrasuda po osnovu rase, boje kože, vjere, nacionalne pripadnost, životne dobi, bračnog statusa, polne opredjeljenosti, socijalno-imovinskog položaja, političke opredjeljenosti i svake druge različitosti. Član 7, stav 1: Sudija će svojim ponašanjem u sudu i van suda poštovati i razvijati standarde ponašanja koji doprinose očuvanju ugleda suda i izgranji povjerenja javnosti u pravosuđe. i Član 10, stav 1 i drugi: Sudija je dužan održavati i razvijati dobre kolegijalne odnose i stručnu saradnju sa kolegama; Sudija je dužan pomagati sudijskim saradnicima i pripravnicima u njihovom stručnom obučavanju i usavršavanju. Sudija je dužan kod sudijskih saradnika i pripravnika razvijati nivo ponašanja u skladu sa ovim Kodeksom; Sudija je dužan korektno se odnositi prema svim zaposlenim u sudu.</p>
<p>6.</p>	<p>Član 108, stav 3, tačka 9 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama: Sudija iznosi povjerljive informacije koje je saznao postupajući u predmetima ili vršeći sudijsku funkciju</p>	<p>Član 7 stav 1 i 6: Sudija će svojim ponašanjem u sudu i van suda poštovati i razvijati standarde ponašanja koji doprinose očuvanju ugleda suda i izgranji povjerenja javnosti u pravosuđe. Sudija je dužan da čuva povjerljive informacije dobijene tokom vršenja sudijske funkcije i neće ih koristiti niti odavati u druge svrhe.</p>
<p>7.</p>	<p>Član 108, stav 3, tačka 10 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama: Sudija koristi sudijsku funkciju za ostvarivanje svojih privatnih interesa i interesa svoje porodice ili sebi bliskih lica</p>	<p>Član 7 stav 7 i 8: Sudija se ne smije koristiti svojim pozivom, službenim položajem i ugledom radi ostvarivanja imovinske koristi za sebe ili drugoga ili da bi unaprijedio svoje privatne interese, interese članova svoje porodice ili bilo čije druge interese. Sudija je dužan svoje privatne poslove obavljati pošteno i na način kojim bi seisključila mogućnost sumnje u Njegovu nezavisnost i nepristrasnost u obavljanju sudijske dužnosti i neće dozvoliti da njegovi finansijski interesi, kao i finansijski interesi članova njegove uže porodice negativno utiču na dignitet funkcije koje obavlja.</p>

8.	<p>Član 108, stav 3, tačka 11 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama: Sudija prihvata poklone ili ne dostavlja podatke o imovini i prihodima u skladu sa propisima kojima se uređuje sprječavanje sukoba interesa</p>	<p>Član 7 stav 4 ,3 i 5: Sudija je dužan da se uzdrži od primanja poklona i besplatne usluge od stranaka i drugih učesnika u postupku, alii svih onih zbog kojih bi se mogla izazvati sumnja u njegovu nezavisnost i objektivnost. Sudija ne smije dozvoliti da članovi njegove porodice zaposleni u sudu ili bilo ko podređen autoritetu sudijske dužnosti, prihvati poklon, zajam ili uslugu za ono što bi sudija u obavljanju svoje dužnosti bio dužan učiniti ili je učinio. Ukoliko je poklon, usluga ili druga pogodnost učinjena suprotno njegovoj volji, sudija će odmah po saznanju za to, pismeno, uz navođenje okolnosti u kojima je učinjen poklon ili pogodnost, obavjestiti predsjednika suda ili državnog tužioca ukoliko su se takvom radnjom stvorili elementi krivičnog djela. Na isti način sudije će postupiti ukoliko se radi o pokušaju davanja poklona ili činjenju usluga.</p>
9.	<p>Član 108, stav 3, tačka 13 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama: Sudija javno iznosi mišljenje o predmetu koji nije postao pravosnažan</p>	<p>Član 9, stav 7 ,6 ,2: Sudija je dužan da se van ročišta i pretresa uzdrži od davanja mišljenja o predmetu sa kojim je zadužen, o drugim predmetima i sudskim postupcima koji su u toku, kao i o odlukama sudova. Sudija je dužan uzdržati se od davanja bilo kakvih obavještenja medijima i zainteresovanim licima o konkretnim predmetima ukoliko za to nije ovlašćen. Predsjednik suda ili sudija koji je ovlašćen da dá obavještenje medijima, dužan je dati što je moguće objektivniju informaciju, vodeći računa da je takvu informaciju u trenutku saopštavanja opravdano i dopušteno dati, obzirom na stadijum postupka, uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja, a posebno potrebu za zaštitom ličnog i porodičnog život a stranaka i drugih učesnika u postupku, interesa maloljetnika i zaštite ličnog i porodičnog života oštećenog i okrivljenog, kako njihova prava ne bi bila povrijeđena.</p>

Etički kodeks sudija

Službeni list CG, br. 16/2014 i 24/2015

Član 1.

Opšta odredba

Etičkim kodeksom sudija (u daljem tekstu: Kodeks) utvrđuju se etička načela i pravila ponašanja kojih se sudije moraju pridržavati radi očuvanja, afirmacije i unaprjeđenja dostojanstva i ugleda sudije i sudstva.

Član 2.

Zakornitost

Sudije su dužne da sude po zakonu, u skladu sa Ustavom Crne Gore, ratifikovanim međunarodnim ugovorima i drugim propisima koji su donijeti na osnovu Ustava i zakona.

Član 3.

Nezavisnost

Princip

Sudijska nezavisnost je preduslov vladavine prava i fundamentalna garancija pravičnog suđenja. Sudija je dužan da poštuje i razvija sudsku nezavisnost kako na ličnom tako i na institucionalnom planu.

Sudija je dužan da sudi na osnovu sopstvene procjene činjenica, u skladu sa savjesnim tumačenjem i primjenom propisa, bez ograničenja i uticaja zakonodavne i izvršne vlasti, medija, političkih partija, organizacija koje upravljaju ekonomskim interesima, nevladinih i međunarodnih organizacija, društvenih grupa i pojedinaca.

Sudija je dužan da se uzdrži od svakog postupka koji može da izazove sumnju u njegovu nezavisnost u odnosu prema institucijama ili pojedincima iz izvršne ili zakonodavne vlasti. Sudija je dužan da se uzdrži od svakog postupka koji može da izazove sumnju u njegovu apolitičnost

Sudija je dužan da sudi i odlučuje samostalno i nezavisno i da u postupku suđenja bude sposoban da vrši sudijsku funkciju bez ograničenja, bilo kakvih direktnih ili indirektnih spoljnih uticaja, podstrekavanja, pritisaka ili prijetnji, od bilo koga ili iz bilo kog razloga.

Sudija je dužan da u vršenju sudijske funkcije bude nezavistan od kolega sudija i drugih nosilaca pravosudnih funkcija u pogledu odluka koje je u obavezi da donese.

Sudija nije dužan da bilo kome, objašnjava svoja pravna shvatanja i utvrđeno činjenično stanje, izuzev u obrazloženju odluke ili kad to zakon posebno nalaže.

Član 4.

Nepriistrasnost

Princip

Sudijska nepriistrasnost je suštinski pojam i preduslov za obezbjeđenje pravičnog suđenja. Sudija mora biti oslobođen od svake veze, naklonjenosti ili priistrasnosti, koja utiče - ili za koju bi se moglo smatrati da utiče - na njegovu sposobnost da samostalno donesu odluku.

Sudija će sudijsku funkciju vršiti bez favorizovanja, predubjeđenja ili predrasuda po osnovu rase, boje kože, vjere, nacionalne pripadnost, životne dobi, bračnog statusa, polne opredjeljenosti, socijalno-imovinskog položaja, političke opredjeljenosti i svake druge različitosti.

Sudija će svojim ponašanjem u sudu i van suda nastojati da održava i jača povjerenje javnosti u ličnu i institucionalnu nepriistrasnost.

Sudija je dužan da se u vršenju sudijske funkcije, svojim ponašanjem u sudu i van suda, u svojim profesionalnim i ličnim odnosima sa pripadnicima pravne profesije i drugim licima, izbjegava situacije koje bi opravdano mogle da izazovu sumnju u njegovu nepriistrasnost.

Sudija će tražiti da bude izuzet iz postupanja u predmetu u kojima postoje razlozi koji dovode u sumnju njegovu/njenu mogućnost da donese nepriistrasnu odluku. Sumnju u nepriistrasnost sudije naročito podstiču porodične, prijateljske, poslovne, socijalne i ostale veze sa strankama i njihovim zastupnicima.

Sudija je dužan da se uzdrži od davanja javnih izjava ili komentara o predmetima koji su u radu, zbog kojih bi se u javnosti mogao stvoriti utisak priistrasnosti.

Sudija je dužan da se uzdrži od bilo koje političke aktivnosti ili učešća na političkim skupovima i manifestacijama u organizaciji političkih partija, koja može ugroziti utisak njegove/njene nepriistrasnosti. Sudija neće pomagati rad političkih partija davanjem novčanih priloga.

Sudija neće biti član niti će učestvovati u aktivnostima tajnih udruženja ili udruženja koja ne obezbjeđuju punu transparentnost svog rada.

Član 5.

Stručnost, profesionalnost i radna posvećenost

Princip

Sudija će svoju funkciju vršiti funkciju stručno, savjesno, marljivo i efikasno. Zavidan nivo teorijskih znanja i vještina treba da bude zahtjev koji će se konstantno stavljati pred sudije kako bi isti bili sposobni da odgovorno i efikasno obavljaju sudijsku funkciju.

Sudija je dužan da se kontinuirano stručno usavršava i nadograđuje svoje znanje i vještine. Sudija ima pravo i dužnost da učestvuje u ponuđenim programima stručnog usavršavanja.

Sudija je dužan da održava red u svim postupcima pred sudom i da se u ophođenju sa strankama i drugim učesnicima u postupku i sudskim osobljem ponaša dostojanstveno, obzirno i s poštovanjem. Sudija je dužan da se uzdržava od bilo kog ponašanja koje bi moglo da dovede u pitanje ugled suda i integritet sudijske funkcije.

Sudija je dužan da vrši svoju funkciju posvećeno i uz razumnu ažurnost. Sudija je dužan poštovati rokove u toku postupka, uz uvažavanje pravila o prioritetima u rješavanju predmeta i nastojati da primljene predmete istog stepena hitnosti rješava prema redosledu primanja u rad. Sudija je dužan voditi računa da nema nepotrebnog zastoja u radu na pojedinim predmetima i dužan je u najkraćem mogućem roku provesti postupak u kom odlučuje.

U pogledu redosleda postupanja, sudija ne smije davati prednost nekoj od stranaka u postupku.

Sudija je dužan racionalno raspoređivati posao u okviru pune iskorišćenosti radnog vremena. Sudija je dužan uložiti sav trud i znanje u ostvarivanju najboljih radnih rezultata, pazeći pri tom da broj završenih predmeta ne bude na štetu njihovog kvaliteta.

U skladu sa svojim mogućnostima i interesovanjima sudija je dužan posvetiti se i drugim zadacima od važnosti za sudijski poziv, unapređenje i afirmaciju sudijske dužnosti, vodeći računa da tim izvan sudijskim aktivnostima ne dovodi u pitanje redovno i uredno obavljanje sudijske dužnosti, a posebno vodeći računa da ne smije obavljati ni jednu javnu, privatnu, plaćenu ili ne plaćenu dužnost koja nije u skladu sa sudijskom funkcijom.

Sudija se ne smije baviti davanjem pravnih savjeta ili pružanjem pravne pomoći.

Član 6

Jednakost

Princip

Sudija će vršiti sudijsku funkciju poštujući princip jednakog tretmana strana u postupku brinući se da svakom bude obezbijeđeno pravično suđenje.

Sudija je dužan da poznaje i poštuje razlike po osnovu rase, boje kože, vjere, nacionalne pripadnosti, životne dobi, bračnog statusa, polne opredjeljenosti, socijalno-imovinskog položaja, političke opredjeljenosti i svakog drugog kriterijuma.

Sudija ima pravo i dužnost da zahtjeva od zaposlenih u sudu i svih drugih koji su pod njegovim službenim uticajem, da se prema učesnicima postupka i građanima koji se obraćaju sudu ponašaju poštujući princip jednakosti, pristojno, obzirno i s poštovanjem.

Član 7

Integritet

Princip

Dostojanstvenost, poštenje i nepodmitljivost su temeljni principi na kojima počiva integritet sudije. Sudija će se u svim prilikama ponašati u skladu sa dignitetom funkcije koju obavlja, čime će afirmisati povjerenje javnosti u integritet pravosudnih institucija.

Sudija će svojim ponašanjem u sudu i van suda poštovati i razvijati standarde ponašanja koji doprinose očuvanju ugleda suda i izgradnji povjerenja javnosti u pravosuđe.

Sudija je dužan čuvati ugled sudijskog poziva i sudstva kroz pisanu i izgovorenu riječ.

Sudija je dužan da se uzdrži od primanja poklona i besplatne usluge od stranaka i drugih učesnika u postupku, ali i svih onih zbog kojih bi se mogla izazvati sumnja u njegovu nezavisnost i objektivnost.

Sudija ne smije dozvoliti da članovi njegove porodice zaposleni u sudu ili bilo ko podređen autoritetu sudijske dužnosti, prihvati poklon, zajam ili uslugu za ono što bi sudija u obavljanju svoje dužnosti bio dužan učiniti ili je učinio.

Ukoliko je poklon, usluga ili druga pogodnost učinjena suprotno njegovoj volji, sudija će odmah po saznanju za to, pismeno, uz navođenje okolnosti u kojima je učinjen poklon ili pogodnost, obavjestiti predsjednika suda ili državnog tužioca ukoliko su se takvom radnjom stvorili elementi krivičnog djela. Na isti način sudije će postupiti ukoliko se radi o pokušaju davanja poklona ili činjenju usluga.

Sudija je dužan da čuva povjerljive informacije dobijene tokom vršenja sudijske funkcije i neće ih koristiti niti odavati u druge svrhe.

Sudija se ne smije koristiti svojim pozivom, službenim položajem i ugledom radi ostvarivanja imovinske koristi za sebe ili drugoga ili da bi unaprijedio svoje privatne interese, interese članova svoje porodice ili bilo čije druge interese.

Sudija je dužan svoje privatne poslove obavljati pošteno i na način kojim bi se isključila mogućnost sumnje u njegovu nezavisnost i nepristrasnost u obavljanju sudijske dužnosti i neće dozvoliti da njegovi finansijski interesi, kao i finansijski interesi članova njegove uže porodice negativno utiču na dignitet funkcije koje obavlja.

Sudija se ne smije ponašati nedostojno i stvarati utisak neprimjeren sudijskom pozivu, prihvatajući u svom ponašanju ograničenja koja bi drugim građanima bila opterećavajuća.

Sudija je dužan za vrijeme rada u sudu poštovati kodeks poslovnog odijevanja primjeren sudijskom pozivu i biti prikladno odjeven u svim ostalim prilikama.

Sudija ima pravo i dužnost da od službenika i namještenika, kao i od stranaka i građana koji pristupaju sudu, zahtjeva da se oblače primjerenom sudijskoj instituciji i njenom ugledu.

Član 8

Sloboda udruživanja

Princip

Sudije imaju pravo da se strukovno udružuju radi zaštite i promocije sudijskog poziva, zastupanja njihovih interesa, te zaštite nezavisnosti i položaja sudske vlasti.

Sudija može biti član i aktivno učestvovati u radu strukovnih udruženja ili drugih organizacija koje zastupaju interese sudija i koje doprinose zaštiti i podizanju ugleda sudijske profesije.

Član 9

Odnos sa javnošću i medijima

Sudija je dužan u javnim istupima promovisati ugled sudijske profesije.

Sudija je dužan da se van ročišta i pretresa uzdrži od davanja mišljenja o predmetu sa kojim je zadužen, o drugim predmetima i sudskim postupcima koji su u toku, kao i o odlukama sudova.

Sudija može učestvovati u javnim raspravama o pravu, pravnom sistemu i funkcionisanju pravosuđa.

Sudija neće učestvovati u javnim debatama političke prirode, osim kada se radi o pitanjima koja se direktno tiču rada sudova, nezavisnosti pravosuđa ili osnovnih aspekata sprovođenja pravde.

Kada istupa u javnosti ili kada komentariše društvene pojave putem medija, pisanih članaka, na javnim skupovima, predavanjima i sl., sudija je dužan nastojati da njegov istup bude zasnovan na propisima, a izneseni stavovi i ukupno ponašanje u skladu sa odredbama ovog Kodeksa.

Sudija je dužan uzdržati se od davanja bilo kakvih obavještenja medijima i zainteresovanim licima o konkretnim predmetima ukoliko za to nije ovlašćen.

Predsjednik suda ili sudija koji je ovlašćen da dà obavještenje medijima, dužan je dati što je moguće objektivniju informaciju, vodeći računa da je takvu informaciju u trenutku saopštavanja opravdano i dopušteno dati, obzirom na stadijum postupka, uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja, a posebno potrebu za zaštitom ličnog i porodičnog života stranaka i drugih učesnika u postupku, interesa maloljetnika i zaštite ličnog i porodičnog života oštećenog i okrivljenog, kako njihova prava ne bi bila povrijeđena.

Član 10

Odnos prema kolegama i zaposlenim u sudu

Sudija je dužan održavati i razvijati dobre kolegijalne odnose i stručnu saradnju sa kolegama;

Sudija je dužan pomagati sudijskim saradnicima i pripravnicima u njihovom stručnom obučavanju i usavršavanju.

Sudija je dužan kod sudijskih saradnika i pripravnika razvijati nivo ponašanja u skladu sa ovim Kodeksom;

Sudija je dužan korektno se odnositi prema svim zaposlenim u sudu.

Član 11

Poštovanje Kodeksa

Sudije su dužne poštovati Kodeks. Sudija ima pravo i dužnost da ukaže nadležnim organima na ponašanje sudije koje je u suprotnosti sa ovim Kodeksom.

Postojanje povrede Kodeksa utvrđuje Komisija za Etički kodeks sudija (u daljem tekstu Komisija).

Postupak za utvrđivanje povrede Kodeksa može inicirati svako lice.

Član 12

Postupak za utvrđivanje povrede Kodeksa

U inicijativi za pokretanje postupka za utvrđivanje povrede Kodeksa mora se naznačiti ime i prezime sudije protiv koga se podnosi inicijativa, opisati ponašanje sudije koje predstavlja kršenje Kodeksa gdje i kada je to ponašanje ispoljeno.

U postupku odlučivanja o povredi Kodeksa sudija Komisija će pribaviti izjašnjenje sudije protiv koga je stavljena inicijativa za pokretanje postupka.

Način rada i odlučivanja Komisije bliže se uređuje Poslovníkom o njenom radu.

Protiv odluke Komisije kojom je utvrđena povreda Kodeksa sudija ima pravo prigovora Sudskom savjetu u roku od osam dana od dana prijema.

Konačna odluka o povredi Kodeksa evidentira se u Personalni dosije sudije.

Ako Komisija u postupku odlučivanja o povredi Kodeksa ocijeni da u radnjama sudije postoje elementi disciplinskog prekršaja, Komisija će prekinuti postupak za utvrđivanje povrede Kodeksa i podnijeti predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudije nadležnom organu.

Član 13

Prelazne odredbe

Postupci započeti pred Komisijom prije stupanja na snagu ovog Kodeksa okončaću se prema odredbama Etičkog kodeksa sudija ("Službeni list CG", br. 45/08 i 17/12).

Član 14**Završne odredbe**

Ovaj Kodeks donijet je na Konferenciji sudija održanoj dana 22. marta 2014. godine i istog dana je stupio na snagu, a biće objavljen u “Službenom listu Crne Gore” i na web-stranici Sudskog savjeta.

Danom stupanja na snagu ovog Kodeksa prestaje da važi Etički kodeks sudija (“Službeni list CG”, br. 45/08 i 17/12).

**Odgovornost za kršenje sudijske etike u Crnoj Gori
Rad komisije za etički kodeks sudija (2011 - 2016)**

